Opłata pocztowa uiszczona ry załtem

Najer Folksblat

פרייז 30 גראשען

הײַנט 16 זייטען

נייער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש - נעזעלשאפטליכע טאג - צייטונג

Nr. 277 (969 | Łódź, Piątek 3 Grudnia 1926 | פֿירטער יאהרגאנג | לאדז, פרייטאג כז כסלו תרפ״ז. | Nr. 277 (969

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 24-71 || Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, Tel. 24-71

KONJAKI
V. S. O. P.
Jubileuszowy — Rés. Spéciale
Winiak Médicinal — Winiaki mieszane

Winkelhausen

WÓDKI — LIKIERY
Stołowa — Starka — Żytniówka
Banan — Morelówka
Grand Cardinal — Cordial Médoc

ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE WINKELHAUSEN, TOW. AKC. STAROGARD - POMORZE, ZAŁ. 1846.

Generalne Przetadswicielstwo: F-a H. PODKOMORSKI i S-ka, Warszawa, Nowy Swiat 2.

ODPOWIEDŹ

p. dentyście **M. Michalskiemu**
zam. w Piotrkowie Tr., Kaliska Nr. 8.

Na jego bezpodstawne, nonsensowne i oszczercze wezwanie umieszczone w nin. piśmie z d. 1 b. m., treści tylko jemu osobyście wiadomej, oświadczam, że z niecierpliwością oczekuję dnia rozprawy sądowej, a ja z mej strony nie omieszkam postarać się o należyte wynagrodzenie dlań za kalumnię, zmyśloną a rzuconą pod moim adresem. Ja nigdy wekslu na zlecenie pana nie podpisywałem, zaś jeśli mój podpis kiedyś figurował wespół z podpisem pańskim, jako wystawcy, to weksle owe dawno zostały wspólnemi środkami zapłacone. W świecie handlowym przyjęte jest, że jeśli ktoś jest w posiadaniu weksli przez wystawców dawno zapłaconych, winien takowe zwrócić wystawcy franko.

Dentysta H. EJCHER
618 **Łódź, Piotrkowska 35.**

XXV „קרן-קימת-לישראל", לאדז. XXV

מארגען, שבת חנוכה, דעם 4-טען דעצעמבער ד. י., 10.30 אזייגער אין אווענד
קומט פאר אין הייסען זאל פון מאנטעפיארע (זאכאדניא 45) א

פייערליכער יוביליאום-ראוט

אין פראגראם: ערעפענונגס-רעדע ד״ר י. פרענקעל. קאנצערט-טייל: פראנומענטען פון דער אפערע „טרובאדור". אויסגעפ. דורך די בעסטע קרעפטען פון דער לאדזער אפערן-געזעלש. און יודישע פאלקס לידער, אויסגעפ. פרל. מ. דאלסקא. אקאמפאניאמענט-פראפ. י. זאוולא. רעציטאציעס-ה״. ראזענצווייג. נאכ'ן פראגראם טענץ ביז פארטאגס אויפ'ן ארט א רייכער בופעט. פערשיד. איבעראשונגען! פייערליכע אווענד-קליידונג! בילעטען פאר'ן אווענט ביים איינגאנג.

חנוך ספר-התורה

די עלטסטע לאדזער חברה

„בקור חולים" און אוזדראוויסקא"

פייערט זונטאג, ה' חנוכה, א חנוך „ספר-התורה"
אין אייגענעם לאקאל ציגעל-גאס 57

פון 10 א זייגער פארמיטאג ביז 8 א זייגער אין אווענד וועלען מענער שרייבען אותיות און פרויען וועלען נייען יריעות און 8 א זייגער אין אווענד וועט די ספר התורה איבערגעפיהרט ווערען אין דער אייגענער שוהל ניי-שטאדט נ. 10 צו וועלכער פייערונג מיר לאדען איין אלע, וואס דער כבוד התורה איז זיי טייער און ליב.

613 די פערוואלטונג.

קאמוניקאט.

דער לאדזער יודישער הילפס-פעראיין פאר גייסטיג-קראנקע

מאכט בעקאנט, אז דער פעראיין, נישט איבעררייסענדיג אויף איין מינוט די הילפס-טעטיגקייט און אויפזיכט איבער די גייסטיג-קראנקע, גיט איבער, אין הסכם מיט'ן פעראיינס-בעשלוס פון 14. נאוועמבער, ד. י. דעם פזשיטולעק פאר גייסטיג-קראנקע אויף וועסאלע 17, וואס געהערט צו דער לאדזער יודישער קהלה, פון 1. דעצעמבער ד. י. דער אויפזיכט פון דער קהלה.

אונזער פעראיין, האבענדיג די אויפגאבע צו בויען א שפיטאל פאר גייסטיג-קראנקע, וואס זאל ענטשפרעכען די מאדערנע פאדערונגען און וועלכער זאל קענען ערטיילען הילף דער כסדר-שטייגענדער צאהל קראנקע, האט ביז-איצט אין די בעשרענקטע ראהמען פון זיין טעטיגקייט, נישט געקענט בייקומען די שווערע אויפגאבען, — און נאר די אנשטרענגונג ביים בויען דאס שפיטאל, וועט געבען די מעגליכקייט צו דערגרייכען די אויף זיך גענומענע שווערע אויפגאבען.

דער יודישער הילפס-פעראיין פאר גייסטיג-קראנקע, דאנקט דערמיט אלע אינסטיטוציעס, פירמעס און פריוואט-פערזאנען, וועלכע האבען ביז איצט אונז ארויסגעוויזען א מאראלישע און מאטעריעלע הילף און מיר ווענדען זיך גלייכצייטיג צו אלע מיט'ן הייסען אפעל, צו אפפערוויליגקייט מצד דער געזעלשאפט. מיר בעטען אויף ווייטערע אונטערשטיצונגען און הילף אין אונזער שווערער און אפפערוויליגער ארבייט.

גלייכצייטיג דריקט אונזער אינסטיטוציע אויס א בעזונדערן דאנק דעם בעקער-מייסטער-פעראיין (פאמארסקע 15), דעם פליישער-פעראיין (פעטריקאווער 24), דעם הענדלער-פעראיין (אלעקסאנדריסקא 8), דעם הורט-פליישער-פעראיין (פארזשעטשנא 10), דער פרוי בושעזשינסקא און ליליענבערג, — פאר די שטענדיגע, בריינוויליגע שפענדען, וועלכע האבען אונז געגעבען די מעגליכקייט צום אויסדויער און אויסהאלטען די קראנקע, אפילו אין די שווערסטע קריזיס-צייטען.

דער יודישער הילפס-פעראיין פאר גייסטיג-קראנקע אין לאדז.

פרעזעס: יוזעף ראזענבלאט.

634

בעקאנטמאכונג.

דעם 23-טען ד. ח. 4 א זייגער נאכמיטאג וועט אין ערשטען טערמין פארקומען אין דער וואוינונג פון ה' יוזעף ראזענבלאט (קארלא 36)

די אלגעמיינע פערזאמלונג

פון לאדזער יודישען הילפס-פעראיין פאר גייסטיג-קראנקע

כדי אויסצוהערען דעם טעטיגקייטס בעריכט פון דער פערוואלטונג.

אויב צום ערשטען טערמין וועלען נישט ערשיינען די גענוגענדע צאהל מיטגלידער, וועט די ענטגילטיגע פערזאמלונג פארקומען דעם 30-טען ד. ח. 4 נאכמיטאג אין דעם זעלבען לאקאל.

633

די פערוואלטונג פון לאדזער יודישען הילפס-פעראיין פאר גייסטיג-קראנקע.

מעטאל-אוצעס!

שלאסער, מעשענגיסער, בראנזירער, און קאוואלעס, מיטגלידער און נישט מיטגלידער ווערען איינגעלאדען אויף זונטאג, דעם 5 דעצעמבער פינקטליך 7 אווענד אין לאקאל פון צענטער. יוד. האנדווערקער פערבאנד פאלודניאווא 4, ווענען דעם פארשטעהענדען צעכע געזעץ און אנדערע זעהר וויכטיגע פראגען.

געדענקט דאס עס האנדעלט זיך וועגען דער עקזיסטענץ פון אייערע ווארשטאטען.

די פערוואלטונג פון מעטאל-מייסטער

סעקציע ביים צענטר. יוד. האנדוו. פערבאנד פאלודניאווא 4

289

פעלץ-ווארען

איז א גרויסע אויסוואהל, אויף גינסטיגע בעדינגונגען

עמפפעהלט:

Szwarzman i Grynszpan

Piotrkowska 7, Tel. 19-42.

קירזשנער-ווערק. אויפ'ן ארט אונטער אונזערע פערזענליכע ליטונג.

כ'קויף אין רויען צושטאנד פיקסען, מערדער, טכורזשען, וויעוויערקעס און צאהל די העכסטע פרייזען.

אלטע ביכער קויף איך.

איך קויף און פערקויף פערשידענע ביכער, כ'גיב אויך אהיים ביכער אויסצולייענען ביים צייטונגס-פערקויפער

וועלניארזש, אלט-שטאדט 1

א הארציגען מזל טוב

ווינשען מיר צו דער פערלאבונג פון אונזער מיטארבייטערין

פרל. **רעגינא בארוווסקא** (לאדז)

מיט ה' **סאלאמאן מאשקאוויטש**

(אלעקסאנדראוו)

627

זאל אייער וועג צום גליק פון דער נאהענטסטער צוקונפט זיין בעצירט מיט בלומען.

דער פערסאנאל פון די פעראייניגטע יודישע פליישער אין לאדז.

אכטונג! פלייש-פיהרער אכטונג!

מאנטאג, דעם 6. דעצעמבער 5 נ. מ. קומט פאר אין לאקאל פון סאלקס הוין זאווארזקע 5 א

בעריכטס-פערזאמלונג

פון די סעקציע פלייש-פיהרערס ווו עס וועט ווערען בעטראכט זעהר וויכטיגע עקאנאמישע פראגען. צוליב דער וויכטיגקייט פון דער פערזאמלונג ווערען אלע מיטגלידער אויפגעפאדערט פינקטליך צו קומען.

די פערוואלטונג. 226

ELECTROLUX, Piotrkowska № 53.

הויז-פרויען און מוטערס!

שוינט אייער געזונד, כחות און צייט דורך אָנווענדען די מעטאָדע ELECTROLUX וועלכע פאָדערט נאָר קליינע אויסגאַבען, ווייל זי קאָסט נאָר א פאָר גראָשען טעגליך. ELECTROLUX דערווייטערט נישט בלויז אויף א היגיענישען אופן דעם גאַנצען שטויב, נאָר ער מאַכט ריין און פריש, גלייכצייטיג אויך די לופט און דורך דעם גיט ער די מעגליכקייט זיך און אונזערע קינדער פון שטויב-געפאַהר, וועלכע ענטהאַלט מיליאָנען באַקטעריען, צו באַשיצען.

אויף וועלכען אופן קען מען די פראַכט גראַטיס בעקומען? פערזענליך — אין לאָקאַל פון „דער פירמע

ELECTROLUX

לאָדז, פעטריקאָווער 53,

אָדער נאָך א פריהערדיגער שריפטליכער, ווי אויך טעלעפאָנישער אָנפראַגע אונטער די נומערן 4266 און 4949 — ליפערען מיר אומזיסט די ענטשפּרעכענדע פּראָספּעקטען פון אפּאַראַט

ELECTROLUX

ראַציאָנעלע רייניגונג

פון די פּאָדלאָגע, מעבעל, טאַפּעטען, גאַרדינען טעפּיכען אז"וו נאָר דורך Electrolux ער פערטיליגט דעם שטויב אין דערמיט אויך די קראַנקהייטס פערשפּרייטענדע באַקטעריען מאַכט ס'גאַנצע אויפרוימען אוננויטיג און דאָס רייניגען מיט'ן אפּאַראַט Electrolux איז א קלייניגקייט.

דאס פעראַלטעטע סיסטעם:

דיקע שטויב-וואָלקענס, מיליאָנען באַקטעריען, וועלכע נישט בלויז די דינסט, נאָר אויך אַלע, וואָס געפינען זיך אין דער וואוינונג און בעזונדערס די קינדער זענען געצוואונגען איינצואָטעמען אין זיך.

פון דינסטאג דעם 30 נאוו. ביז מאנטאג ד. 6 דעצ.|— גרויסער מא. ומענטאלער פילם!

די כאטע הינטער'ן דארף

(CHATA ZA WSIĄ) דראַמע אין 7 גרויסע אַקטען. — — געשאַפען אויפ'ן גרונד פון דער ערצעהלונג פון י. כראשעווסקי

רעזשיסירט דורך Artur Twardyjewicz

אנאנס!!! פון מאנטאג דעם 6 דעצעמבער ביז מיט׳ וואָך דעם 15-טען דעצעמבער איינשליסליך „וואריעטע"-(VARIETE)

קינא ביי'ם קאאפעראטיוו

פון טלוכה׳, קאָטונאַלע און געזעלשאַפטליכע בעאַמטע

שיענקעוויטשא 40. 40

אָנהויב אין געוועהנליכע טעג 5,30 7.30 און 9.30 א זייגער אָוועגד.

שבת און יום-טוב—פון 2 א זייגער נאָכמ.

מזל טוב!

צו דער פערלאָבונג פון אונזער ליבע טאָכטער און שוועסטער

פרל. גאָלדע פערלבערג

מיט ה' יוסף בריטשקאָווסקי

ווינשען א הערצליכען מזל-טוב און א גליקליכע צוקונפט

עלטערן און געשוויסטער

צו דער פערלאָבונג פון פרל.

גאָלדע פערלבערג

מיט ה' יוסף בריטשקאָווסקי

גראַטולירען הערצליך און ווינשען, אַז זייער לעבענס-וועג זאָל מיט בלומען בעצירט זיין

געשוויסטער יודקעוויטש, אפרים ראָזענבערג.

619

א הערצליכען מזל טוב ווינש איך מיין ליבע קוזינע

פרל. גאָלדע פערלבערג

צו איהרע תנאים מיט ה'

יוסף בריטשקאָווסקי

און ווינש זיי פיל גליק און עוויגעס צופרידענהייט

דוד אפּעל

נייהייט!!!

POŃCZOCHRONY

צו בעקומען אין אַלע גאַלאַנטעריע- און ש'ך-געשעפטען

וויכטיג פאר דאמען!

פּאַטענטירטע שטרימפּף-פערהיטער נגענען בלאַטע פון דער אויסאַרבייטונג פון

BARCZ i WEINSTEIN, Łódź

Wólczańska 89, tel. 46-80.

אמעבלירט צימער

צום שלאָפען פאַר איין אָדער צוויי פערזאָן אָפּערטען אונטער „R" אין אדמ. ד. צ. 184

NAJTRWALSZE

NAJELEGANTSZE

ŚNIEGOWCE

MARKI „QUADRAT" RIGA

DO NABYCIA WSZĘDZIE

Łódzkie Stow. Hod. Drob. Gołębi i zwierząt domowych

אָרדענט איין אין

HELENÓW

פון 5-טען ביז 8-טען דעצעמבער איינשליסליך

די III טע אַלגעמיינע

געפלינעל, טויבען, קרוליקעס און הונד - אויסשטעלונג

געעפענט פון 9 א זייגער פריה ביז 8 אין אָוועגד.

איינטריט 1.50 זל. קינדער, שילער און זעלנער 75 גראָשען.

פאַר שולען און גרופען מיט לעהרערס נור מאָנטאָג פאַרמיטאָג צו 20 גראָשען פאַר יעדען קינד. 576

בוי-קאָמיטעט

של בית-הכנסת

דפה באלוט

זונטאג, פ"שת ו'גש דעם 5 טען דעצעמבער ד. י. 5 א זייגער נאָכמיטאָג קומט פאָר אין דער באַלוטער שוהל, זגיערושער 27

א גראנדיעזע

התחלת-הספר-פייערונג

מיט אנטייל פון א גרויסען סימפאָנישען ארקעסטער ווי אויך א גרויסער כאָר פון 30 פערזאָן, ס'וועלען זיך אויך בעטייליגען בעוואוסטע רעדנער. בעמערקונג: די גאַלעריע (ווייבער-שוהל) איז ספּעציעל רעזערווירט פאַר פרויען.— די גאַנצע לאָדזער יודישע בעפעלקערונג ווערט געבעטען אנטייל צו נעהמען אין דער גרויסער פייערונג.

537 דער קאָמיטעט.

LUSTRA

toaletowe, stojące i ręczne, w oprawie niklowej, lustra ścienne, trema, tacki niklowe, z podwójnym szkłem do włożenia robótek oraz lustra i szkło szlifowane do mebli, budowli i t. p. znanej dobroci poleca

OSKAR KAHLERT, Łódź, Wólczańska 109 — Telefon 30-08. —

Hurt. ✕ Szlifiernia szkła, podlewnia luster, wytwórnia ramek metalowych i niklarnia. ✕ Detal.

וויכטיג פאר זאקען-פאבריקאנטען

נייהגארן און וויקלערס.

די לאַנג-יעהריגע פירמע

ברידער ליבערמאן, לאדז

האָט ערעפענט איהר פאַבריקס-לאַגער אויף

2 פאלודניאווא 2

טעלעפאָן-נומערן 12-43 — 14-18

פון זעמטליכע געפאַרבטע, מערצעריזירטע און נייה גאַרנען אַלע נומערן. רעעלע בעהאַנדלונג. פאַר פּראָווינץ — פראַנקאָ פּאָסט. 948

קומט און איבערציינגט אייך!

אַלער אַרט ביטעס, פאראניעס, רעקורסען, אפעלאציעס

אין אַלע געריכטס פינאַנץ אַרמיני׳ זראַטזיוע און קאָמונאַלע אינסטיטוציעס ווערען אמבעסטען אמבילינסטען און אמשנעלסטען

...... ערלעדיגט אין ביורא ......

האכבערג פאנסקא 1, טעל. 36-77

בעמ.: טעגליך פון 3 - 5 ווערען ערטיילט עצות און אָנווייזונגען אין אַלע שטייער-אַנגעלעגענהייטען דורך ה' האכבערג עלבסט.

כ'קויף אויך אויס פּאַטענטען פאַר 1927.

פּראָטעסטירטע וועקסלען ווערען אָנגענומען אויפצומאָהנען. 1542

אכטונג, רעסאר׳-בעזיצער!

זונטאג, דעם 5. דעצעמבער 11 א זייגער פריה קומט פאָר די

אלגעמיינע פערזאמלונג

פון דער רעסארן-סעקציע אין לאָקאַל פון פאלקס-הויז זאַוואַדזקאַ 5. טאָג-אָרדנונג: נימערן פראַגע, וואַהלען פון א פערוואַלטונג און פערשידענעס. אַלע מיטגלידער ווערען געבעטען פּינקטליך צו קומען

692 די פערוואלטונג.

א ספּעציאליסט

צו לעבער-נייהען און זאָל אויך קענען א זשור ווערט פון זאָפאָרט געזוכט אַנדזשעיאַ 31 ו. 13' עס ווערען אויך אָנגענומען פערשידענע אַרבייטען אויף אושור און לעבער צו בילינע פּרייזען.

619

לאָדז, פּאָלודניאָווא 42

וואוינונג 20, 3-טער שטאָק, — ווייסט יעצט די וועלט-בערימטע און איבעראַל אנערקענטע

א כיראמאנטקע

וועלכע בעוואונדערט יעדען מיט איהר וויסענשאַפט און קונסט פון חכמת היד און אויך פון שפיגעל. זאָגט יעדען מעגיש די פערגאַנגענהייט, געגענוואַרט און צוקונפט ווי אויך פון ליבעס און רייזעס. (ענטפערט אויך אינטערעסירטע פראַגען פון בריף) און גיט אויך די בעסטע עצות און אַלעס וואָס אינטערעסירט אייך.

קומט און איבערציינגט אייך!

בעקאנטמאכונג!

דערמיט מאַך איך בעקאַנט דאָס איך

לערן אוים ארבייטען

אויף שטריק - קעפּמאַשינען דאַמען - שטרימף און הערענזאָקען. בימע זיך צו ווענדען ביי

ה. גרינבערג, לאדז, וואלבארסקא 33

אין הויף רעכטס פון 9 ביז 11 פאַרמיטאָג. 578

הלוואה פון 4½ מיליאן פונט שטערלינג
בעשטעטיגט דער ענגלישער פארלאמענט פאר ארץ ישראל.

לאנדאן, 2. (טעלעגראפיש י.ט.א.) אין ענגלישען פארלאמענט איז היינט פארגעקומען די ווייטערדיגע דעבאטע איבער'ן געזעץ-פראיעקט וועגען דער הלוואה פון 4 מיט א האלבען מיליאן פונט שטערלינג פאר דער ארץ-ישראל-רעגירונג.

די הלוואה איז דורכ'ן פארלאמענט בעשטעטיגט געווארען.

נאך דער אפשטימונג האט דער אונטערשטאטס-סעקרעטאר פאר קאלאניעס ארמסביי גאר ערקלערט, אין נאמען פון דער ענגלישער רעגירונג, אז אין דער פאליטיק פון ענגלאנד בנוגע ארץ-ישראל זענען נישט פארגעקומען קיין שום ענדערונג און, אז די רעגירונג האלט זיך ווייטער פעסט ביי די יסודות פון דער באלפור-דעקלאראציע.

זכוחים וועגען בודזשעט פון מינ. פאר אגראר-רעפארם.

שארפע רעדע פון דעפ. זאמערשטיין.

ווארשא, 2. (טעלעפאניש פון אונזער ספעציעל. קארעספאנדענט). היינט איז פארגעקומען א ווייטערדיגע זיצונג פון דער בודזשעט-קאמיסיע ביים סיים. עס איז בעטראכט געווארען דער בודזשעט פון מיניסטעריום פאר אגראר-רעפארם. אין דער דיסקוסיע האט גענומען א ווארט דעפוטאט זאמערשטיין, וועלכער האט קריטיקירט די „באנק ראלני". ער האט אנגעוויזען, אז דער קרעדיט, וואס די באנק ערטיילט קאסט צו טייער, אז ווען קיין לאנגטערמיניגען קרעדיט איז איבערהויפט נישטא קיין ווי', און אז די יודישע לאנדווירטען בעניצען נישט פונ'ם דאזיגען קרעדיט. פון דער פארצעלאציע, זאגט ווייטער דעפ. זאמערשטיין, בעניצען נישט די יודישע ערד-ארבייטער, הגם זיי בעזיצען אלע וויכטיגע קוואליפיקאציעס. וועגען דעם ענין קומען פאר פראצעסען, וואס שפארען אן אין העכסטען געריכט. ער פאדערט א רייה פאקטען פון מזרח-גאליציען, קעלצער וואיעוואדזטווע און פון די קרעסען. צום סוף טראגט ער אריין 5 רעזאלוציעס וועגען נישט בעקוולה'ן די יודישע לאנד-ארבייטער ביי די ערד-פארצעלאציעס און וועגען קרעדיט אין „באנק ראלני".

וויצע-פרעמיער בארטעל וועגען דער יודישער פרעסע.

רעגירונג ארבייט אויס א נייע פרעסע-געזעץ.

ווארשא, 2 טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט האט זיך צום וויצע פרעמיער בארטעל געווענדעט א דעלעגאציע פון יודישען זשורנאליסטען-סינדיקאט און די פעריאדיק פון די ה"ה: א. גאלדבערג, ד"ר פינקעלשטיין, משעווסקי און בערנארד זינגער. די דעלעגאציע האט מיטגעטיילט דעם וויצע-פרעמיער, אז ס'האט זיך געגרינדעט א יודישער זשורנאליסטען-סינדיקאט, וועלכער האט אויך אן אפטיילונג אין לאדז, און איהם בעקענט מיט דער לאגע פון דער יודישער פרעסע אין פוילען. די דעלעגאציע האט אויך פאר לאנגט, אז די יודישע פרעסע זאל בעהאנדעלט ווערען גלייך מיט דער פוילישער און דער יודישער זשורנאליסטען-סינדיקאט זאל טראקטירט ווערען גלייך מיט'ן פוילישען.

דער וויצע פרעמיער האט די דעלעגאציע זעהר פריינדליך אויפגענומען. ער האט ערקלערט, אז זיין שטעלונג צו דער פרעסע איז איבערהויפט א פריינדליכע און אביעקטיווע און, אז אויך צו דער יודישער פרעסע. איז זיין בעציהונג די זעלבע.

דער וויצע-פרעמיער בארטעל האט אויך ערקלערט, אז די רעגירונג גרייט איצט צו א נייעם פרעסע-געזעץ אויף ברייטערע יסודות וואס רעגולירט די פונקציעס פון דער פרעסע און שטעלט פעסט דעם קרייז פון איהר פעראנטווארטליכקייט, די קאנפערענץ האט געדויערט 2 שעה און געטראגען א זעהר פריינדליכען כאראקטער.

80-טער געבורטס-טאג פון היסטאריקער אלפרעד שטערן.

צוריך. (יט"א) נישט לאנג האט דער פראפעסאר פון געשיכטע אויף דער טעכנישער הויכשול אין צוריך אלפרעד שטערן געפייערט זיין 80-טען געבורטס טאג. אלפרעד שטערן פערקערפערט מיט זיך די בעסטע טראדיציעס פון ליבעראלען יודענטום, ער האט גענומען א וויכטיגען אנטייל אין דער עמאנציפאציע בעוועגונג אין די אייראפעאישע לענדער און אין יודישען גייסטיגען לעבען. זיין נישט-לאנג פערענדיגטע געשיכטע פון אייראפא אין די יאהרען 1815–1871 האט ערווארבען א שם אין דער וועלט.

די ענגלישע ארבייטער-דעפוטאטען ביי די לינקע „פועלי-ציון".

ווארשא, 2 (טעלעפאניש) די ענגלישע דעפוטאטען פון דער אונאבהענגיגער לייבאר פארטיי, וואס ווילען איצט אין פוילען, האט בעזוכט דעם צענטראל-קאמיטעט פון די לינקע פועלי-ציון. די דעלעגאציע פון דער „אינדעפענדענט לייבאר פארטיי" איז, ווי בעקאנט, געקומען קיין פוילען, כדי צו בעקענען זיך אויף דעם ארט מיט דעם לעבען און קאמף פון דער היגער ארבייטערשאפט, ספעציעל מיט דער לאגע פון די פאליטישע ארעסטירטע.

די פארשטעהער פון צ"ק פון פועלי-ציון האבען אינפארמירט די דעלעגאציע מיט ציפערען און פאקטען וועגען דער עקאנאמישער לאגע פון די יודישע ארבייטער מאסען אין פוילען, וועגען דער באיקאט-פאליטיק מצד די מליכה'שע און קאמונאלע ארגאנען בנוגע יודישע ארבייטער, נעבעלערט דעם שווערען קאמף פאר דער יודישער שפראך און פאר יעדער יודישער שול. דערביי אויך כאראקטעריזירט די בעציהונג פון די פוילישע ארבייטער-פארטייען צו דער יודישער ארבייטערשאפט.

די דעלעגאציע איז איינגעלאדען געווארען אויף א ספעציעלען בעזוך וועגען די אלגעמיינע פראבלעמען פון דער יודישער ארבייטער-פאליטיק.

דער שחיטה-טומעל אין ווארשא.

ווארשא, (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין די ווארשאווער „אגודה" קרייזען קאכט זיך איצט צוליב דער שחיטה פראגע.

זונטאג וועט פארקומען א ספעציעלע זיצונג פון דער „אגודה"'שער פראקציע ביי דער ווארשאווער קהלה-פערוואלטונג און ראט צו בעטראכטען די שחיטה פראגע.

די „אגודה" דראהט מיט ארויסטרעטען פון דער קהלה אויב דער ענין שחיטה וועט נישט געלעזט ווערען לויט איהר ווילען.

דעלעגאציע פון לייבאר-פארטיי פאהרט אויף די קרעסען.

ווארשא, 2 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). היינט האט די דעלעגאציע פון דער לייבאר-פארטיי בעזוכט די יודישע פראפ. פעראייניגען.

שבת אדער זונטאג פאהרט די דעלעגאציע אויף די קרעסען זיך צו בעקענען אויפ'ן ארט מיט דעם מינדערהייט-פראבלעם.

א דירעקטע קאמוניקאציע מיט די פאלעסטינא-פארטען.

ווארשא, 2. (טעלעפאניש) אויף דער קאנפערענץ אין קאמוניקאציע-מיניסטעריום מיט די פארשטעהער פון די רומענישע אייזענבאהנען און שיף געזעלשאפטען וועגען א דירעקטע קאמוניקאציע דורך רומעניען מיט די פארטען פונ'ם נאהנטען מזרח איז געקומען צו א הסכם וועגען שאפען א דירעקטע מחוזות קאמוניקאציע מיט קאנסטאנטינאפאל, אלעקסאנדריא, חיפה און יפו, ווי אויך מיט די פארטען, וואס ליגען אויפ'ן וועג. דער פוילישער פארשלאג וועגען א דירעקטע קאמוניקאציע מיט'ן פארט טראמיווגד האט נישט געקאנט בעריקזיכטיגט ווערען, ווייל די רומענישע שיף-געזעלשאפט בעדינט נישט די דאזיגע ליניע מיט איהרע שיפען.

דאס אויסארבייטען דעם געוויסען טאריף איז איבערגעגעבען געווארען א בעאמטען-קאמיסיע, וועלכע וועט זיך צוזאמענקומען דעם 11 יאנואר 1927 אין לעמבערג.

ווארשאווער שוחטים אריינגעטרעטען אין פ. פ. ס.

ווארשא, 2 (טעלעפאניש) נישט קוקענדיג דערויף, וואס די שוחטים האבען אנגעווענדט אלע מיטלען, אז די שחיטה זאל נישט איבערגענומען ווערען דורך דער קהלה, זענען זיי אבער דאך געוואונען איבערצייגט, אז סוף-כל-סוף וועט דאס געשעהן.

אין צוזאמענהאנג דערמיט, גיט מען איבער, אז שוין מיט עטליכע טעג צוריק האבען די שוחטים גענומען זוכען מיטלען ווי אזוי צו פערהיטען זיך פון דער „קאטעגאריעלער עוולה", וואס קאן זיי געשעהן, ווען די שחיטה וועט זיין געפונען אין רשות פון דער קהלה.

צוליב דעם צוועק, זענען געפיהרט געוואָרען אונטערהאנדלונגען מיט פארשטעהער פון פ. פ. ס. וועגען זיך אננעהמען זייער „קשיורע".

און אט איז מאנטאג אווענד, אין דער וואוינונג פון א היגען רב, וועלכער איז בעשטאנען בראש פונ'ם ביז-איצטיגען „ועד הכשרות", פארגעקומען א געהיימע בעראטונג אין וועלכער עס האבען זיך בעטייליגט דעלעגאטען פון „שוחטים פעראיין" און צוויי פארשטעהער פון די פ. פ. ס.

אויף דער דאזיגער בעראטונג, איז בעשלאסען געווארען: אנצושליסען דעם „שוחטים-פעראיין" אין די קלאסען-פעראיינען פון פ. פ. ס. דערביי זאל דער „שוחטים-פעראיין" האבען אסיגנירט, אויף די צוועקען פון דער „פוילישער סאציאליסטישער פארטיי" א סומע פון 8,000 זלאטעס.

וואהל-ארדינאציע צו די זעלבסט-פערוואלטונגען

ווארשא, 2 (טעלעפאניש פון אונזער ספעציעל קארעספאנדענט) היינט פארמיטאג איז פארגעקומען א זיצונג פון דער סוב-קאמיסיע, וואס איז אויסגעטיילט געווארען פון דער אדמיניסטראטיווער קאמיסיע ביים סיים וועגען דער וואהל-ארדינאציע צו די זעלבסט פערוואלטונגען. ס'איז אנגענומען געווארען א קאמפראמיס-פארשלאג וועגען א רייה טעכנישע בעשלוסען.

דעפ. אינזלער (יוד. קאלא) האט אריינגעטראגען 3 פארשלאגען: 1) אז דער וואהל-קאמיסאר זאל זיין א ריכטער; 2) אז דער פארזיצער פון דער וואהל-קאמיסיע זאל האבען 1 שטימע און נישט 2 ווי דאס איז געווען פארגעשלאגען און 3) קרייז-קאמיטעטען זאלען געוועהלט ווערען אויף פראפארציאנעלע יסודות דורך די שטאט-ראטען.

נאכמיטאג איז פארגעקומען א פלענארע זיצונג פון דער קאמיסיע. דעפ. אינזלער האט ברייט מאטיווירט זיינע פארשלאגען. פאר די פארשלאגען האבען זיך אויך ארויסגעזאגט דעפ. יערעמיטש (ווייס-רוס) און אוושעמבלא (פ. פ. ס.) דאגעגען האט זיך דעפוטאט יאוואראווסקי (פ. פ. ס.) ארויסגעזאגט געגען די פארשלאגען. די קאמיסיע האט די פארשלאגען אפגעווארפען.

דער נייער שטייער פאר די בעפרייטע פון מיליטער.

ווער וועט צאהלען און וויפיל וועט מען צאהלען?

היינטיגס יאהר וועט צום ערשטען מאל ארויסגעלעגט ווערען דער נייער מיליטערישער שטייער, וואס איז איינגעפיהרט געווארען אין גאנצען לאנד פאר די וואס זענען אין יאהר 1925 געשטאנען צום פאבאר און אין מיליטער נישט געדינט. דאס אויסרעכנען דעם שטייער וועט פארקומען נאך פאר נייאהר.

דעם שטייער זענען אונטערגעווארפען: א) די וואס זענען איבערגעטראגען געווארען אין רעזערוו, ב) די וואס זענען אנערקענט געווארען פאר פעהיג אין לאנד-שטורם, און ג) די וואס זענען אנערקענט געווארען פאר אונפעהיג צו מיליטערישער דינסט.

דער שטייער וועט געמאהנט ווערען אויף צוויי אופנים: אדער אלס גרונד-שטייער, אדער – אלס צושלאג צום הכנסה-שטייער. אלס גרונד-שטייער – פאר די וואס צאהלען נישט דעם הכנסה-שטייער און אלס צושלאג – פאר די וואס צאהלען יא הכנסה-שטייער.

דער גרונד-שטייער וועט בעטרעפען: 1) פאר די וואס זענען איבערגעטראגען געווארען אין רעזערוו, אדער אינגאנצען בעפרייט אלס אונפעהיגע – 10 זל. יעהרליך; 2) פאר די לאנד-שטורמיסטען מיט געוועהר אין האנד – 20 זל. יעהרליך; 3) פאר די וואס זענען צוגעשריבען געווארען אין לאנד-שטורם אהן געוועהר – 15 זל.

דער צושלאג-שטייער צום הכנסה-שטייער וועט בעטרעפען פאר די פון פונקט 1 – 10 פראצ. פון הכנסה-שטייער, פאר די פון פונקט 2 – 20 פראצ. פאר די פון פונקט 3 – 15 פראצ.

פאר די יונגעלייט, וואס זייער הכנסה-שטייער ווערט אראבגערעכנט פון די פענסיעס אדער עמעריטורען אויפ'ן גרונד פון די ליסטעס, וואס ס'שטעלען צו זייערע ארבייטגעבער – וועט דער מיליטערישער שטייער אויסגערעכנט ווערען לויט דער פראצענט-פערהעלטעניש אנהויבענדיג פון 2500 ביז 3000 זל. יעהרליכען פערדינסט – 0,2% יעהרליך – 0,4%. ביז 12,000 זל. 0,6% – 0,8% ביי הכנסה ביז 8000 זל. יעהרליך – 0,4%. ביז 2000 זל. 0,6% – ביז 20 000 זל. – 0,8%. ביז 30.000 זל. – 1%. ביז 50.000 זל. 1,4%. ביז 70.000 זל. 1.5%. ביז 100.000 זל. 1,7% און פון איבער 100.000 – 2%.

די שטייער-פליכט הויבט זיך אן פון 1-טען יאנואר נאכ'ן יאהר ווען די פאבאר-קאמיסיע האט ארויסגעזאגט איהר מיינונג וועגען דעם בעפרייטען, אדער נאכדעם ווי ער איז איבערגעטראגען געווארען אין רעזערוו.

דער שטייער וועט זיין צאהלבאר דעם 1-טען נאוועמבער, עווענטועל אין 30 טעג נאכ'ן בעקומען דעם „נאקאז-פלאטניטשי".

בעפרייט פון דעם שטייער זענען נאר די וואס וועלען בעווייזען, אז זיי זענען אונפעהיג צו פיזישער און גייסטיגער ארבייט, אדער דאן ווען דער פאציענט וועט בעווייזען, אז ער ווערט אויסגעהאלטען דורך דער געמיינדע אדער וואוילטעטיגקייט.

מודעה פון ראבינאט.

מען איז מודיע, אז די היגע שוחטים שחט'ען ווייטער נישט פאר די גענזלערס. די אלע געשחט'נע עופות, וואס געפינען זיך ביי די גענזלערס און ביי רצבים, זענען געשחט'ן ביי ארומגעהערס (נישט קיין שוחטים), וואס

די שחיטה איז נבילה.

ע"פ יעדער יוד, וואס איז זהיר פון מאכלות אסורות, זאל ביי קיינע שחט'ענע עופות נישט קויפען.

ועד הרבנים דפה לאדז.

572

דמאווסקי געהט צום „פאלק".

פון ב. זינגער.

נאך יאהרען שווייגען, נאך נעלם ווערען פון דער פאליטישער ארענע שווימט ארויס נאכאמאל ראמאן דמאוו-סקי. אט נעכטען נאך האט ער מעלאנ-כאליש געקוקט אויף דער פוילישער פאליטיק, פארגעווארפען זיינע פארטיי-חברים פאליטישע פחדנות, אויפגע-קלערט, אז די מאי-געשעהענישען האָ-בען פאראליזירט די אקטיווע פוילישע געזעלשאפט און ערשט וואכט אויף דמאווסקי און ערקלערט זיך פאר קאמפ-פעאיג.

ער האט דערפיהלט אין דער לופטען, אז זיין צייט איז געקומען, אז עס קומט דא פאר א מיספערשטענדניש, וואס דאַרף דורך איהם אויפגעקלערט ווערען, אז אייגענטליך איז איצט זיין סעזאן, אז עס זענען פשוט פערפוילישט געווארען די יוצרות.

און באמת איז דא דמאווסקי א קליין ביסעל גערעכט. די פאנישע שרעק פון דמאווסקי'ן פאר דעם ראדיקאליזם פון דעם אמאליגען רעוואלוציאנער פילסוד-סקי איז שוין פערביי. ער האט דער-זעהן, אז קיינמאל האט דאס פיצעלעכום זיך נישט געפיהלט אזוי זיכער אין פוילען, ווי היינט, אז ביים אונטערגאנג פון פארלאמענטאריזם, ווען די מינדער-הייט האט מהר דעה, ווי די מעהרהייט, איז דא אנ'ארט פאר אלע פגרים, וועל-כע זענען בעגראבען געווארען דורך דעמאקראטישע וואהלען, און ס'בליהען צוריק די האפנונגען פון רעאקציאנערען.

און דמאווסקי האט א טראכט-געטון: וואס געשעהט דא? מיין ארבייט ווערט געטון מיט פרעמדע הענד. איך האב מיך איינגעהילט אין דעמאקראטישע קליידער, כדי איבערצופיהרען די שווע-רע ראדיקאלע צייט פון רעוואלוציאנערע מורח-ווינטען, איך האב מיין פארטיי אנגעהאנגען א שילד פון פאלקס-נאציאָ-נאלער דעמאקראטיע, כדי אונטער די פליגלען פון פאלק און דעמאקראטיע צו ראטעווען די פריצים פון חורבן, ארויס-דרעהען זיי פון אגרער-רעפארם, בע-פרייען פון פערמעגען-שטייער. און איצט ווילען די פריצים נישט שענקען מיין פארטיי דעם קליינעם חטא פון א דעמאָ-קראטישען אנשטעל און געהען אוועק אהן דאנקבארקייט צו די, וואס קענען איבער די פלייצעס פון דעמאקראטיע און אויף די פלייצעס פון פארלאמענטא-ריזם פערזאָגען זיי מיט א מהר זיכע-רער געגענווארט.

דער אלטער ארגאניזאטאר פון דער ענדעקישער פארטיי, דער אמאליגער בעגנער פון דעמאקראטישע וואהלען, דער אנהענגער פון קוריעס, דער ווארף-שלאמניק מיט קאנסערוואטיסטען קוקט און בעוואונדערט די פריצים, באנקירען, רייכע סוחרים, וואס האבען אין די טעג פון דעמאקראטישען אנשטעל אין פוילען געווינטערט ביי דער ענדעציע און גע-העז אוועק צוזאמען מיט זייערע טייס-טער'ס.

און ווער געהמט עס איהם צו בידים זיין פערדינטען קאפיטאל פאר רעאק-ציאנערע ארבייט, ווער רייסט איהם ארויס די פריצים? דער אלטער אמאלי-גער שונא, וואס האט זיך מיט איהם געטראפען נישט אויף איין פאליטישען פעלד. נאך אין יאהר 1904 איז פארגע-קומען דער ערשטער קאמף אין טאקיאָ צווישען דמאווסקי'ן און פילסודסקי'ן. דארט האט געקעמפט דער רעאקציאנער דמאווסקי געגען די רעוואלוציאנערע מעטאדען פון אנ'אויפשטאנד מצד פיל-סודסקי'ן. יאהרען לאנג פלעגען זיי זיך טרעפען און געגענזייטיגען קאמף פאר מאסען און מעטאדען. רעאקציע און רעוואלוציע פלעגען זיך ראנגלען גע-גענזייטיג.

און איצט, ווען א דאנק דעם רעוואָ-לוציאנערען קאמף פון פילסודסקין איז געקומען די בעסטע צייט פאר דמאוו-סקיס רעאקציאנערע קאניונקטור, ווען קאנסערוואטיזם, אנטידעמאקראטיע, מאָ-נארכיזם האט אויפגעהערט צו זיין א חרפה אין פוילען, ווען פאשיזם איז זיך מתחתן מיט פאשיזם אין פוילען, ווערט גראד אויפגעריסען, צוטרימעלט די פארטיי, וואס איז כמעט ווי גע-בוירען געווארען פאר שווערע רעאק-ציאנערע הערבסט-נעכט. עס געהען אוועק פריצים, סוחרים, באנקירען. עס צוקריכט די ענדעקישע מאסע.

און עס איז בעשלאסען געווארען צוריקצורופען די וועקענגאנגענע, צו פאסען זיך צו די נייע צייטען, אויפזוכען נייע פריינד, וואס זאלען געבען מעג-ליכקייטען צוריק צו עקזיסטירען, ארויס-רייסען די פריצים פון פילסודסקי'ס הענד, פיהרען זיי אהיים צו די ענדעקעס, אויפקלערען, אז נאר אין די שווערע טעג פון וועלט איבערקעהרעניש האט זיך די פארטיי געפערבט און ראנאַ-קלירען פון דעמאקראטיע.

און עס איז בעשלאסען געווארען, אז די דאזיגע ארבייט דארף דורכפיהרען ער אליין אהן בייהעלפער, וואס קענען קאמפראמיטירען, אז ער, דמאווסקי, וועט אוועק צייטווייליג פון זיין פארטיי און וועט זיך כאראקטעריזירען אין נייע קליידער, אין א קאנסערוואטיווע פריק-בעקעשע. די פארטיי בעפרייט איהם פון זיך. זי שיקט איהם א וויזע צו „פאלק", צו די פריצים און פו זען.

„ער דמאווסקי געהערט נישט צו איין פארטיי", נאר צום גאנצען פאלק". דמאוו-סקי פערלאזט זיין פארטייאישע שטוב און געהט שפאצירען אויף דער ברייטער פאליטישער גאס. די פארטיי גיט איהם פרייהייט צו דינען אלע, אויסבארגען זיך צום „פאלק" און די פרנסה (אויב זי וועט זיין) וועט ער שוין ברענגען אין זיין פארטייאישע שטוב, אויף בארג צום פאלק, אלס פאלקס-אייגענטום נעהט ער צו די פריצים, דמאווסקי פערלאזט דאס ביטערע דעמאקראטישע ברויט און געהט צוריק איבער צו די קאנסערוואַ-טיווע גיטער אויף א נייעם פעלד מרט-פען זיך די אנטאגאניסטען.

א בינטער רציחות.

בערנארד לעקאש וועגן פעטלורא'ס פאגראמען.

דער „מעדעם-קלוב" אין פאריז האט איינגעלאדען דעם בעקאנטען יודיש-פראנצויזישען זשורנאליסט בערנארד לעקאש, וועלכער איז נישט לאנג געקו-מען פון זיין רייזע אין אוקראינע צו דערצעהלען עפעס פון זיינע רייזע-איינ-דריקען.

ה' לעקאש דערצעהלט צווישען אנד.

ווען מען פרעגט היינטיגען טאג דעם מיטעלמעסיגען אוקראינער ווער איז פעטלורא? זאגט ער אייך, אז דאס איז אנ'אוקראינישער פאלקס-העלד, אבער, זאגט ה' לעקאש, פעטלורא האט געוואלט בעפרייען אוקראינע מיט יודיש בלוט, זיין גאנצער רוהם האט זיך געבאדען אינ'ם בלוט פון אונזערע ברידער, ה' לעקאש לייענט איבער א גאנצע רייהע פראטאקאלען פונ'ם עדות-זאגען פון פאגראם-געליטענע.

— „הרב פערלמוטער פון רעדאמיסל דערצעהלט: אין יאהר 1919 האבען די פעטלוראווצעס בעפאלען מיין שטוב. מיין טאכטער, 16 יאהר אלט, א שעהן מיידעל האבען זיי געשענדעט נאכהער זי ערמארדעט".

— אנ'אלטע פרוי אין ליפע גיט אי-בער „מיין 70 יעהריגען מאן האבען זיי געצוואונגען 3 ווערסט שטופען אג'אויטאמאביל, וועלכער איז קאליע געווארען, ווען ער איז אויסגעמאטערט געווארען האבען זיי איהם דער'הרג'עט.

— וולאדימיר בראצלאווסקי פון קרי-זשאפאל דערצעהלט, ווי אזוי די פעט-לוראווצעס האבען מערדעריש צושני-טען זיין 21-יעהריגען זוהן און נאכהער ארייגעווארפען די קערפער-טיילען אין דניעסטער...

— לערנער פון טשאגאווקא — זיין מוטער פערברענט, ערמארדעט אנ'28-יעהריגע שוועסטער מיט איהרע קליינע קינדער...

סטודענטין פרל. נאטאנסאן איז בעת דעם פראסקוראווער מארד אלט געווע-זען 19 יאהר. מען האט דעמאלס ער-מארדעט איהר ברודער און שוואגערס, צוזאמען 8 פערזאן. זי אליין איז פער-וואונדעט געווארען אין ברוסט. איצט איז זיר טובעקולאז.

— בורשטין פון זלאטאפאל: דעם פעטע דער'הרג'עט, די מוטער בלינד געמאכט. קאפלי-רענקא פון אזארקאוו, פאטער-מוטער צוויי ברידער, צוויי שוועסטער ערמארדעט:

— פרובערשטיין פון חאדארקאוו: דער מאן דער'הרג'עט, די טאכטער פער-גוואלדיגט.

— אנ'אלטער יוד פאליאק פון ליטין דערצעהלט: „מיין איידעם האט מען אויפגעהאנגען האב איך איהם געוואלט מקבר זיין, האט מען מיך מיט בייטשען פערטריבען.

— פארנלסקי פון זשיטאמיר: — מאַ-טער, מוטער, 2 ברידער, 2 שוועסטער ערמארדעט.

— האלפערן פון פראסקוראוו: — פאָ-טער, מוטער, שוועסטער און שוואגער מיט זיינע קינדער, פון וועלכען דאס יונגסטע איז אלט געוועזען 4 יאהר, אלע מערדעריש דער'הרג'עט.

— ליפשיץ פון באריספאל: 5 פערזאן פון זיין פאמיליע ערמארדעט.

ה' לעקאש לייענט נאך א גאנצע רייהע דאקומענטען, וועלכע מאכען א ערשיטערנדען איינדרוק אויף די פער-זאמעלטע.

ווייטער גיט ה' לעקאש איבער, אז ער האט אין זיין רייזע איבער אוקראי-נא בעגעגענט פיל פון די געוועזענע אטאמאנען. פייל זענען ארים, אנדערע זענען אריבער צו די באלשעוויקעס און פערנעהמען אנגעזעהענע ערטער, ווי טימיוגיק, למשל טימיוגיק האט נישט געוואלט רעדען וועגען די פאגראמען. קראסני, דער געוו. יודישער מיניסטער בעשולדיגט פעטלורא'ן, ער האט מאַ-ל צו בעוויזען פון זיין פעראנטווארט-ליכקייט אין די פאגראמען.

ה' לעקאש גיט איבער זיינע איינ-דריקען פונ'ם פראסקוראווער בית עולם, וואו עס זענען מקבר געווארען פון 1000 ביז 1100 קרבנות פון סימאסעג-קא'ס בלוטיגער שחיטה, דער בית עולם געפינט זיך ווייט אונטערן שטאט, שטיל און רוהיג איז ארום די צאהל רייכע קברים. עס ליגען דארט אויך פיל אונ-בעקאנטע טויטע.

איך דערמאן זיך אנ'אלטען יוד פון בערטאן וועלכער האט מיר דערצעהלט, ווי אזוי מען האט אין א שייער צונויפ-געטריבען 500 יודען און זיי פערברענט, דער אלטער יוד האט געשריגען: וועט מען זיך נישט אננעמען פאר שווארצ-באַרד'ען?

אנאנסען
— אין —
„נייעם
פאלקסבלאט"
האבען דעם
גרעסטען ערפאלג.

TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ
„PRZEZORNOŚĆ"
S. A.
w WARSZAWIE, Plac Małachowskiego 4
założono w r. 1892.
zawiera ubezpieczenia od ognia, kradzieży z włamaniem i transportów oraz na życie i od nieszczęśliwych wypadków. Warunki liberalne, odpowiadające ostatnim wymogom techniki asekuracyjnej. Towarzystwo Ubezpieczeń „Przezorność" S. A. jest obecnie zrzeszone z najpotężniejszą wszechświatową instytucją ubezpieczeniową
596
„The Prudential Assurance Company Ltd" w Londynie
założoną w r. 1848
Ajentury we wszystkich miejscowościach Rzeczypospolitej Polskiej Zdolni zastępcy poszukiwani.
ODDZIAŁ w ŁODZI, ul. PIOTRKOWSKA 102, tel. 27-08.

סענאטאר הרב צירעלסאן רעזיגנירט פון זיין מאנדאט

בוקארעסט (יס"א) אין רומעני-שען סענאט האט דער סענאטאר הרב צירעלסאן פון קישענעוו געענטפערט אויף דער ווענדונג פון קעניג. אין זיין רעדע האט סענאטאר צירעלסאן שטארק אנגעגריפען דעם שטאטליכען און גע-זעלשאפטליכען אנטיסעמיטיזם, וואס הערשט אין רומעניען. דער יודישער סע-נאטאר האט אנגעוויזען, אז דער וויל-דער זאאלאגישער אנטיסעמיטיזם ברענגט שאדען נישט נאר די יודען, נאר אויך דעם לאנד, די רעדע פון סענאטאר צי-רעלסאן איז כסדר איבערגעריסען גע-ווארען מיט אויסרופען: „געוגג, אראב", נעמט איהם צו דאס ווארט" א.א.וו.

צומארגענס האבען געצייגט דער סענאטאר מעצ לצס פון דער רעגירונגס-פארטיי און דער מיטראפאליט פון מאל-דאווע פימען. ביידע האבען אנגעגרי-פען די „פראוואקאטארישע רעדע" פון סענאטאר צירעלסאן. דער פארזיצער פון סענאט קאנדא האט דאן פארגע-לעגט, אז די רעדע פון סענאטאר צי-רעלסאן זאל נישט פערעפענטליכט ווע-רען אין אפיציעלען „מאניטארול אפי-טשיאל" אויף וואס דער סענאט האט מיט אפלאדיסמענטען איינגעשטימט. די רעגירונג און ליבעראלע פרעסע פאלט אויך אן אויף דער „חוצפה" פון הרב צירעלסאן.

נעמענדיג דאס אין אכט, האט סע-נאטאר צירעלסאן שריפטליך מיטגעטיילט דעם סענאט-פארזיצער, אז ער לעגט זיין מאנדאט אלס מיטגליד פון רומע-נישען סענאט.

דער דאזיגער דעמאנסטראטיווער שריט פון הרב צירעלסאן האט אין די יודישע געזעלשאפטליכע קרייזען גע-מאכט א גוטען איינדרוק.

אימיגראציע פון אויסלענ-דישע ארבייטער קיין בעלגיען.

אנטווערפען. (י.ט.א.) אין דער לעצטער צייט זענען אין דער בעלגי-שער פרעסע געמאכט געווארען פאר-ווארפען דער רעגירונג, פארוואס זי ערלויבט נישט די איינוואנדערונג פון אויסלענדישע ארבייטער אין דעם איצ-טיגען מאמענט, בעת אין די בעלגישע קוילען-גרובען הערשט א שטארקער מאנ-געל אין ארבייטס-הענד.

די בעלגישע בעלצגראפען אגענטור האט דערויף געענטפערט מיט אנ'אפיצי-יעלען קאמוניקאט, אין וועלכען די טאק-טיק פון דער רעגירונג ווערט מאטיווירט דערמיט, וואס דער היינטיגער מצב איז נאר א מאמענטאלער, אלס תוצאה פון דעם ענגלישען קוילען-שטרייק און צווייטענס, וואס די אויסלענדישע אר-בייטער קומען מייסטענס אויפן יסוד פון לאנגטערמיניגע קאנטראקטען. און זאל זיך נאר די לאגע פערערגערן, ווע-לען די קוילען-גרובען קינדיגען אין דער ערשטער רייהע די היימישע אר-בייטער וועלכע האבען נישט קיין שום קאנטראקטען

נישט קוקענדיג דערויף איז די רע-גירונג בערייט צו ענדערן איהר טאקטיק בנוגע דער אימיגראציע פון פרעמדע ארבייטער אין הסכם מיט די געשאפענע בעדינגונגען. דער קאמוניקאט ענדיגט זיך מיט פאלגענדע ווערטער.

„איבריגענס איז נישט פאראן קיין לאנד אויף דער וועלט, וואס זאל זיין מעהר געניי'ט אויפצונעהמען אויסלענ-דישע ארבייטער ווי בעלגיען".

ס'גאנצע 14 אכטען צוזאמען
Reduta

די לעצטע צוויי טעג! די לעצטע צוויי טעג!
די לעצטע טעג פון פאמפעי
דאס לעצטע ווארט פון דער טעכניק, שפילען אין רעזשי אויספיהרער: גרעסין Kina de Ligvoro
ס'האבען רעזשי: Bernard Goetzke, Marja Corda, Michał Varkonyj, Emiljo Chione
כירט: Carnine Gallone און Amieto Palerini — — פאספאדסוג און הנחה בילעטען אונגילטיג.
דער נעכסטער פראגראם: „דער גאלדענער שמעטערלינג" (Złoty motylek)
ס'גאנצע 2 סעריעס צוזאמען

אין נעפּעל / דעפּ. ד״ר י. ראָזענבלאַט

פון

אין פּוילען האָט זיך איצט געשאַפען אַזאַ סיטואַציע, וואָס נעהמט אָטעם אָן קאָמישע פאָרמען. פון איין זייט בעמיהט מען זיך אויף טריט און שריט צו דע-מאָנסטרירען, אַז די אויספיהרענדע מאַכט שטעהט איבער דער פאָלקס-פערטרעטונג, פון דער אַנדערער זייט קען מען זיך נישט ענטשליסען צו שטעלען דאָס פינ-טעלע אויפ׳ן יוד און מ׳מוז שטענדיג קומען אין בעט יהרונג מיט׳ן זעלבען פּאַרלאַמענט, וועלכען מ׳פּעראורטיילט צום שווייגען.

אין דער נאַטור-וויסענשאַפט איז בע-קאַנט די ערשיינונג, אַז ווען מ׳בעזיי-טיגט איין אָרגאַן נעהמט אַן אַנדער אָרגאַן פּיילוויין איבער זיינע פונקציעס, ווייל ס׳מוז חערשען אַ געוויסער גלייכ-געוויכט פון פוחות איגם אָרגאַניזם, דאָס איז דאָס געזעץ פון רעקאָמפּענסאַציע.

דעם היינטיגען פּאַרלאַמענט האָט מען געשטעלט אין אַזעלכע בעדינגונגען, אַז ער שלאָפט איין און שטרעט אויף די בעקאַנטע ערשיינונג, אַז די טיילען פון סיים, די קאָמיסיעס, נעהמען ביסלעכווייז איבער זיינע פונקציעס די רעדעס, די קריטיק, וואָס דאַרף בעהאַלטען ווערען פון דער סיים-טריבונע הערט מען אין די קאָמיסיעס. ווייל יעדער דעפּוטאַט האָט אַ פרייען צוטריט צו די זיצונגען פון די קאָמיסיעס, קען מען זיך פאָר-שטעלען אַזאַ סיטואַציע, אַז אַ קאָמיסיע זאָל פערוואַנדעלט ווערען אין אַ פּלענאַר-זיצונג פון סיים, און די זעלבע קאָנ-פליקטען, וואָס ענטשטעהן אין פּאַרלאַ-מענט וועלען זיך אָפּשפּילען אויף די זיצונגען פון די קאָמיסיעס. אַ מין תחית-המתים-ערשיינונג.

די קרייזען, וואָס האָבען אָמשטאַרק-סטען אונטערשטיצט די איבערקעהרעניש אין חודש מאַי, וואָס זענען שטענדיג געווען די געטרייסטע אַנהענגער פון פּילסודסקי׳ן, די זעלבע קרייזען טרעטען אויף אין דער בודושעט-קאָמיסיע מיט דער שאַרפסטער קריטיק פון דער פּאָ-ליטיק פון פּילסודסקי׳ס רעגירונג, און דאָס געשעהט אין דער זעלבער צייט, ווען איינער פון די אָנגעזעהענסטע פיה-רער פון דער פּ.פּ.ס.-פּאַרטיי איז אַ מיטגליד פונם היינטיגען קאַבינעט.

אמת, פּאָרמעל האָט מאָראַטשעווסקי אָפּגעשניטען זיינע אָפיציעלע בעציהונ-גען מיט דער פּאַרטיי, אָבער קיין מענש נעהמט דאָך נישט אָן ערנסט, אַז מאָר-נען וועט מאָראַטשעווסקי נישט ווידער שטעהן אין דער שפּיץ פון דער פּאַרטיי, דאָס איז נישט מעהר, ווי אַן איבער-קליידונג אויף אַ קורצער צייט, אַ אוני-פאָרם-וועקסעל. איז עס נישט קיין קאָמי-שע סיטואַציע ? זעלטען האָט מען אין סיים געהערט אַזאַ שאַרפע קריטיק, אַזאַ שאַרפע אָפּאָזיציאָנעלע רעדע, אַזאַ רשימה פון חטאים, ווי דאָס איז געווען אויף דער לעצטער זיצונג פון דער בודושעט-קאָמיסיע, אינטערעסאַנט איז דער אויס-גאַנג פון די דעבאַטען. מ׳האָט געקירצט דעם בודושעט פון יוסטיק-מיניסטער מיט 100 זלאָטעס. דאָס האָט זיך נישט גע-האַנדעלט איבער ווירטשאַפטליכע ענינים, ביי וועלכע די רעגירונג פערענטפערט זיך זעהר אָפּט דערמיט, אַז זי איז אין די זאַכען אומטעכטיג, אַז זי איז אָפּהענ-גיג פון דער וועלט-קאָניונקטור א.אז.וו. דאָ האָט זיך געהאַנדעלט וועגען ריין אינער פּאָליטישע פראַגען, וועלכע די רעגירונג בעשטימט אַל״ן און וועלכע ליגען אין שטח פון איהר מאַכט.

אויך דער פערטרעטער פון יודישען קאָלאָ דעפּ. גרינבוים האָט געמאַכט העפ-טיגע פאָרוואורפען דער רעגירונג אין ריין יודישע ענינים. איין זאַך מוז מען אָפען זאָגען : עד היום זענען נישט דער-פיהלט געוואָרען כמעט קיין איינציגע פון די הבטחות, וועלכע מ׳האָט אונז געמאַכט, ס׳איז נישט ערפיהלט געוואָ-רען קיין איינציגע האָפנונג, וועלכע מ׳האָט אָרויפגעלעגט אויפ׳ן נייעם קירס.

ביז צו דער לעצטער צייט פלעגט די פּראָנצוזישע שול-מאַכט אָנערקענען די צייגנישען פון די יודישע שולען אין פּוילען, וועלכע בעזיצען ביי אונז נישט קיין עפענטליכע רעכט. פערשידענע אַזעלכע צייגנישען פלעגט מען אָנגעה-מען אויף די פּראָנצויזישע אוניווערזי-טעטען. איצט איז איינגעטרעטען אַן אַנ-ענדערונג : ס׳שטעלט זיך אָרויס, אַז די פּראָנצויזישע מאַכט האָט אָנגעפרעגט אין פּוילען, צי די שולען ווערען אָנער-קענט אַלס עפענטליכע. ס׳ווייזט זיך אָרויס, אַז דער ענטפער פון דער פּוי-לישער רעגירונג האָט אונגינסטיג גע-ווירקט אויף דער שטעלונג פון דער פּראַנצויזישער שול-מאַכט. דער טומעל, וואָס קומט איצט פאָר אין פּוילען אויף די מעדיצינישע פאַקולטעטען מיט די יודישע סטודענטען, וועלכע מ׳לאָזט נישט אַרבייטען אין די פּראָזעקטאָריומס, ווייל די יודען „ליפערן“ נישט קיין מתים איז זעהר כאַראַקטעריסטיש. און די רע-גירונג שווייגט. די רעגירונג מישט זיך נישט אַריין און טאָלערירט אַזאַ אונער-הערטען צושטאַנד, ביי וועלכען מ׳פּאָ-דערט פון אַ יודישען סטודענט, אַז ער זאָל אַליין שאַפען די מתים פאַר זיין שטודיום.

און אָט די אַלע געשעהענישען שאַ-פען אַזאַ מצב, אַז אין בודזשעט-קאָמי-סיע שטימט קיינער נישט פאַר דער רע-גירונג, אפילו די, וואָס ווילען זי נישט אומוואַרפען האָבען נישט געקענט מעהר טון, ווי אָפּהאַלטען זיך ביי דער אָפּ-שטימונג.

מ׳קען זיך פאָרשטעלען, וואָס וועט זיך אָפּשפּילען אויף דער פּלענאַר-זיצונג פון סיים. ווען ס׳וועט אפילו נישט קומען צו קיין אָפענעם קאָנפליקט און אַלץ וועט אַדורכגעהן אויף אַ מזל׳דיגען אופן, וועט עס דאָך נישט זיין אימשטאַנד צו בעזייטיגען די שווערע אינערע פּאָלי-טישע לאַגע, וואָס האָט זיך ביי אונז געשאַפען, און וועט נישט זיין אימשטאַנד קלאָרער צו מאַכען די נעבעלדיגע אַט-מאָספערע, אין וועלכער דאָס לאַנד איז איינגעוויקעלט.

זאַל פילהאַרמאָניע, נאַרוטאַוויטשאַ 20

נור 2 פאָרשטעלונגען!

שבת 3.30 נאָכמ. ווערט געשפּילט די קאָמישע ליבלינגס-אָפּערעטע

„דאָס פּינטעלע יוד“

מיט געזאַנג און טאַנץ אין 5 אַקטען פון ב. טאָמאַשעווסקי

מיט׳ן אָנטייל פון די לאָדזער בעקאַנטע אַרטיסטען (לויט א.ב.) פרויען: בעזמאַן, ווייגבערג, זאַריצקאַ, מאַלאַראָווסקי, גירענבערג, פאַדערמאַן. מענער: אַריעל, באַלבירסקי, האַמבורגער, יעדוואַב, מאַלאַראָווסקי, נירענבערג, נייהויז, פּאָלאַנסקי.

זונטאָג, 45 8 אַ זייגער אין אָוונט ווערט געשפּילט:

חנה׳טשע אין אַמעריקאַ

נאָכמיטאָג-פּרייזען פון 80 גר. ביז 2,50 גאַרדעראָבע פריי! כאָר און אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה׳ דוד ביינעלמאַן.

דינסטאָג, דעם 7. דעצעמבער ד. י. קומט פאָר אַ פאָרשטעלונג לטובת דעם הילפס-פעראיין „תּומכי אורחים“. עס וועט געשפּילט ווערען :

„די אַמעריקאַנער״.

געשעפטס-פיהרער: א. בעזמאַן. מופלער: וו. נייהויז. טעכנישער לייטער: מאַכאַראָווסקי. בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון פילהאַרמאָניע. 569

Zakład fotograficzny

„PARISIEN“ ŁÓDŹ BRZEZINSKA 69.

דערמיט מאַך איך בעקאַנט, אַז צוליב רעקלאַמע האָב איך איינגעפיהרט אויסערגע-וועהנליכע נידריגע פּרייזען אויף מיינע קינסטלעריש אויסגעפערטיגטע פאָטאָגראַפיעס לויט די אונטען אויסגערעכענטען אויסנאַהמס-פּרייזען :

6 פּאָסטקאַרטע ג. פּ. דאָפּעלט רעטושירט 3 זל.
6 קאַבינעט-בילדער „ „ „ 8 „
1 אָריגינאַל-פּאָרטרעט ג. פּ. 8 „

אויסער דעם גרופען-אויפנאַהמען. אויסער׳ן אַטעליער ווערען אויך אָנגענומען אויפנאַהמען צו זעהר מעסיגע פּרייזען. | צופאָהר מיט׳ן טראַמוואַי נומער 1.

בעמ.: צו יעדען האַלבען טוץ פּאָסטקאַרטען ווערט צוגעגעבען אַ פּאָטאָ-פּאָרטרעט.

סטראַנטי-דיאַנטי (אַ טיפּ פון די אַלטע גוטע צייטען). / פון ז. קאַלטער.

(ספּעציעל פאַר׳ן „נייעם פאָלקסבלאַט“)

מען האָט איהם גערופען „סטראַנטי-דיאַנטי“, ווייל מיט די צוויי ווערטער האָט ער זיך זעהר אָפּט בענוצט אין זיין רעדע, בעזונדערס ווען ער האָט עפּיס אָדער עמיצען געוואָלט מבטל זיין.

געווען איז ער אַ הויכער און אַ בּרייטביינערדיגער, מיט אַ געשפּונפּעלט און רויט פּנים — ווי אַן עלטער רוס, מיט צוויי לאַנגע אויסגעפּליעטע וואָנ-צעס, ווי בּיי אַן עלטער פּאָלאַק, געקליידעט און זיך בענומען ווי אַן עלטער „בּאָסיאַק“ און גערעדט האָט ער יודיש אויף דער העלפט מיט רוסיש.

זיין נאָמען איז געווען „טשלעק“ און געוואוינט האָט ער ערגיץ אין עק „מאַלדאַוואַנקאַ“, ענדע באַלניצקאַ גאַס אין אָדעס.

צום ערשטען מאָל איז ער פאָר אונז ערשינען אויף אַ זיצונג פון דער ליי-טונג פון דער אָדעסער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, וואוהין ער איז געקומען „אַביזאָוועץ“ (מעלדען), אַז ער האָט אויף דאַלניצקע אוליצאַ (גאַס) אָרגאַני-זירט אַ „ציוניסטסקי קרוזשאָק“ מיט דעם נאָמען „אם אין אני לי מי לי“ (דעם נאָמען האָט ער אָרויסגערעדט מיט אַן עכט רוסישען אַקצענט) פאַר וועלכען ער איז געקומען בעטען אונ-זער „אָפיציאַלנאָיע אוטווערזשדעניע“ (אָפיציעלע אנערקענונג).

ביי די פון אונזערע חברים אין דער לייטונג, וועלכע זענען נישט געווען גענוג בעקאַנט מיט די אָדעסער יודישע מאַסען, האָט „טשלעק“ אויסגעזעהען עפּיס פערדעכטיג... דעראויפט ווען מען האָט זיך פון איהם דערוואוסט, אַז טראָץ דעם, וואָס ער איז אַ „בעז-גראַמאָטני“ (אומגעבילדעטער) און „פּראָפּאָושי ביעדניאַק“ (אַ האָפנונגס-לאָזער אָרימאַן) איז ער דאָך אויסגע-וועהלט געוואָרען אַלס „פּרעדסעדאַטעל“ (פאָרזיצענדער) פון זעלבען „קרוזשאָק“...

מען האָט איהם חושד געווען, אַז ער איז אַ שפּיאָן פון דער פּאָליציי, וועלכע פלעגט אונז דעמאָלס נישט ועלען מזכה זיין מיט אַזעלכע „ציו-ניסטישע טוער“...

פאַרוואָס האָט אַזאַ „בעזגראַמאָטני“ און „פּראָפּאָושי ביעדניאַק“ ווי ער גאָר בעגרינדעט אַ נייעם ציוניס-טישען „קרוזשאָק“, בעת עס וואָלט דאָך פאַר איהם און פּילייכט אויך פאַר אַלע זיינע איבריגע חברים פיל בעסער און נוצליכער געווען איינצושליסען זיך אין איינעם פון די דעמאָלס שוין עק-זיסטירענדע ציוניסטישע פעראיינען.

אויף דער פראַגע האָט טשלעק גאַנץ אָפענהערציג געענטפערט :

— „פּאָנימאַיעטע, גאָספּאָדאַ, (פער-שטעהט איהר, מיינע הערשאַפטען), מיין „זשעלאַניע“ (וואונש) איז געווען אַ „קרוזשאָק“ פון נאָך בּראָט (אונזערע מענשען) !...

— פאַרוואָס זשע האָט איהר אייער „קרוזשאָק“ געקרוינט מיט אַזאַ שווערען נאָמען, וועלכען איהר קענט קוים אָרויסרעדען ?“

— פּאָנימאַיעטיע, גאָספּאָדאַ ! — האָט ער געענטפערט — די נעמען פון איי-ערע קרוזשאָקעס זעגען אי „באַנאַלנע“ (באַנאַל) לויט זייער „זוואוק“ (קלאַנג) אי „אָגראַניטשאָנע“ (בעשרענקט׳ לויט זייער „סאָדערזשאַניע“ (אינהאַלט), יעדער „קרוזשאָק“ האָט אין זיין נאָמען דאָס וואָרט „ציאָן“ (ציון) אַלס פון איין „צוויעט“ (פאַרב) קטאָמו (דערצו) האָב איך געהערט, אַז „ציאָן“ „אָזנאַטשאַיעט“ (בעצייכענט) בלויז איין באַרג אין פּאַ-לעסטינאַ, און מיר ווילען גאַנץ פּאַ-לעסטינאַ — זאָל זיין אַ יודישע „גאָ. סודאַרסטוואָ“ און נישט קיין „ספּראַנטי-דיאַנטי“ (ד.ה. שטיקלעך מיט פיצלעך)...

די דאָזיגע ווערטער האָט ער אַזוי ענערגיש אָרויסגעבּרומט און דערצו גע-מאַכט מיט זיינע „ידים“ אַזאַ בעוועגונג, אַז ביי די שוואַכע חברים פון אונזער לייטונג האָבען די הערצער אָנגעהויבען שנעלער צו קלאַפּען...

זעהר גיך, האָב איך ווי אַנדערע זיך איבערצייגט, אַז טשלעק איז זעהר אַ צהרליכער און איבערגעגעבענער ציו-ניסט, הלואי אויף פיל פון די „גראַ-מאָטני“ און רייכע געזאַגט געוואָרען.

ער איז געווען אמת טריי און אי-בערגעגעבען. און אַזוי ענערגיש און ערנסט געאַרבייט זאָגאָר ביז מסירת-נפש, ווי נאָר אַ פּרימיטיווער מענש ווי ער איז, האָט דאָס געקענט בעווייזען.

און אַ בעזונדער אַכטונג, ליבע און איבערגעגעבענהייט האָט ער אָרויסגעווי-זען צו דעם יודישען נאַציאָנאַל-פאָנד, אָדער „נאַציאָנאַלני פאָנד“, ווי ער פלעגט איהם רופען.

דער נאַציאָנאַלני-פאָנד איז געווען זיין גאַנצער ציוניסטישער מהות.

אויסער איהם האָט פאַר „טשלעקען“ נישט עגזיסטירט אין ציוניזם קיין זאַך און אַלע ציוניסטישע טעטיגקייטען, אוי-סער די פאַר׳ן נאַציאָנאַל-פאָנד, זענען לויט זיין איבערצייגונג געווען דורכ-אויס איבריגע.

— טשלעק ! פאַרוואָס הויבט איהר נישט אָן צו פערקויפען אויך שקלים, און אַזוי אָרום צו פערגרעסערען די מיט-גלידערשאַפט פון אונזער ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע ?

— וואָס מיר אָרגאַניזאַציע-שמאָרגאַ-ניזאַציע ? גלאַווניע (דעראויפט) איז דאָס „פּריאָבּרעטאַיען“ (ערווערבען) די „מאַטושקאַ זעמליאַ“ (די מוטער-ערד).

די ווערטער „מאַטושקאַ זעמליאַ“ האָט טשלעק אויסגעדריקט מיט אַ בעזונדער אַקצענט און טעם.

איהר ווייסט דאָך די רוסישע „פּאָס-לאָוויצע“ (שפּריכוואָרט) : „קאָבי קאָרי-טאָ סאַיני בודוט“ (זאָל מען נאָר קרי-גען די קאָריטע — חזירים וועלען זיך שוין געפינען, וועלכע וועלען פון איהר וועלען עסען !)... „פּערוואַיע דיעלאָ“ (צו אַלעם ערשטען) דאַרף מען, פּריאָבּרע-טאַיען (ערווערבען) דעם באָדען אין פּאַ-לעסטינאַ און אַז מען וועט שוין האָבען דעם באָדען וועלען זיך שוין געפינען גענוג אַזעלכע, וואָס וועלען זיך וועלען אויף איהם קאָלאָניזירען.

פון דעם זעלבען „שטאַנדפּונקט“ איז טשלעק אויך געווען אַן אויסגעשפּראָ-כענער געגנער פון דער בעריהמטער „קולטור-אַרבייט“ — ווער דאַרף זי, אָט די קולטור אַרבייט ! — האָט ער זיך גע-קאָכט — מען דאַרף זיך בעסער אויס-לערנען פאַהרען רייטענדיג, האַלטען אַ ביקס אין האַנד, טרעפען אין ציל, דער-לאַנגען אַ כ׳לאַפּ, אַז דער קאָפּ זאָל אָוועק צו די רויטע יודעלעך ! אָט דאָס דאַרף מען לערנען און קענען און זיי מאַרקס-שען „(דולען) גאָר אַ קאָפּ מיט קולטור אַרבייט !.. ווער דאַרף זי ? „נאַ קאַקאָי טשאָרט“ (צו וועלכען רוח) סטראַנטי-דיאַנטי !.. דאָס לאַנד דעם באָדען, קריגט פאַר אונז בעסער, די „מאַטושקאַ-זעמ-ליאַ“ (די מוטער-ערד און נאָר זי“).

קומט און איבערצייגט אייך !

אין דער לאַנג-יעהריגער הערען שניידער-אַטעליער פון

א. קושינסקי, פּעפּער גאַס 20

וועלען אויסגעפערטיגט אַלע אַרט אַרבייטען, ווי אויך ספּעציאַליסט אויף פּעלץ-אַרבייט לויט די לעצטע אויסלענדישע מאָדעלען, מיט איינענע און אָנפּערטרויערטע סחורה מיט צוגענגליכע פּרייזען. (איינגאַנג נאָר דורכ׳ן פראָנט-געוועלב). 166

רעיעל! ביליג!

די נייעסטע פּערפומען

קרעמען, טואַלעט-זייפען, קעלנישע- און בלומען-וואַסערן, פּודער הוביגאַן קאָטי און אַנדערע צו רעדוצירטע פּרייזען

עמפּפעהלט

Perfumerja DRUKIER

11 ZAWADZKA 11

פאַר אַנגראָסיסטען — ראַבאַט!

ביליג! רעיעל!

Dr. med.
EYCHNER Jakób
Aleja 1-go Maja 16, Tel. 11-24
אינערליכע- און קינדער - קראַנקהייטען
בעמט אָן פון 6—7, זונטאָג פון 3—4

Dr. med. I. WAJNBERG
Cegielniana 47 tel. 26-02
אינערליכע קראַנקהייטען. ספּעצ. לונגען און האַרץ-קראַנקהייטען. בעשטראַהלונגען מיט קוואַרצליכט בערג-זון.
נעמט אָן פון 3—5 נאָכמיטאָג.

Dr. med. H. LUBICZ
צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 41-32.
ספּעציאַליסט פאַר הויט, וועגערישע און מע-נער-שוואַכע קראַנקהייטען. 639
היילונג מיט קוואַרץ-לאַמפּען (האָר-אויספאַל)
בעמט אָן פון 8—10 און פון 5—8 אָוונד.

דער גרויסער חולה

און די מיטלען, וואָס קאָנען איהם ראַטעווען.

צו דער פראיעקטירטער אַלאייראָפּעאישער עקאָנאָמישער קאָנפערענץ.

אייראָפּע איז קראַנק. זי איז נאָך אַלץ נישט געקומען צו זיך פון דער איבערשטרענגונג איז די מלחמה-יאָהרען.

אמת, דער קריגס-טשאַד און דאָס פּאָליטישע פיבער זענען, דאַכט זיך, שטיל געוואָרען. מ'הערט נישט קיין מלחמה-אויסרופען און קיין קלינגען מיט די שווערדען. אייראָפּע וויל שלום.

אָבער שלום איז נישט בלויז אַ רעזולטאַט פון פּאָליטיק. די מלחמות פון לעצטען יאָהרהונדערט האָבען מיט קליינע אויסנאַהמען געהאַט אַן עקאָנאָמישען אונטערשלאַג. אָהן אַ פעסטען עקאָנאָמישען יסוד איז אַן אַלגעמיינער שלום אוממעגליך.

אָבער עקאָנאָמיש איז אייראָפּע נאָך אַלץ קראַנק. ליידט מיטאַמאָל פון עטליכע כראָנישע קרענק.

די ערשטע קרענק — איז די געלד-חולאת, אַ 10-יעהריג קינד ווייסט איצט, אַז עס איז פאַראַן „גוט" געלד און „שלעכט" געלד. דאָלאַרען, פראַנקען, זלאָטעס, לעיען. אָבער נישט יעדער, אפילו אַ דערוואַקסענער גיט זיך נישט אָפּ קיין דין וחשבון, אַז אפילו דאָס „גוטע" געלד פערזיכערט נישט געגען אוננאַנגענעהמליכקייטען, כל זמן די שכנים האָבען „שלעכטס" געלד. פאַר'ן ערשטען געלד איז לייכט צו קויפען, דערפאַר איז אויפ'ן צווייטען לייכט צו פערקויפען. און דער עיקר — דאָס שפּרינגען און טאַנצען פון די וואַלוטעס. ווער האָט דערפון נישט געליטען!

אמת, אויך דאָס וואַלוטע-פיבער געהט פאַריבער, אָבער אַנשטאָט דעם קומט אַן אַנדער צרה: די איבערפּראָדוקציע, די באַנקירען זענען אַ קלוג פאָלק, אָבער אויך זיי האָבען זיך נישט אַקעגענגעשטעלט דעם נסיון און געגעבען קרעדיטען נישט אויף דעם, וואָס איז געווען נויטיג, נאָר דערפאַר, ווייל דאָס "שלעכטע" געלד האָט לייכטער געמאַכט דעם פערקויף, האָט קינסטליך פערגרעסערט דעם אָפּזאַץ ביז... עס זענען נישט געקומען די סטאַביליזירטע וואַלוטעס.

ווער און ווי אַזוי קען מאַכען אַ סוף צו די נישט געזונדע קרעדיטען? נאָר די לויתנ'ס — די צענטראַלע בענק: די פעדעראַל-באַנק פון די פעראייניגטע שטאַאַטען, די באַנק פון ענגלאַנד, די דייטשע רייכסבאַנק, די באַנק פון פראַנקרייך. אויב זיי זאָלען בעשטימען: איינפּרעסען דאָס קרעדיטירען, געבען געלד נאָר אויף בעשטימטע צוועקען, דאַן וועלען אַלע איבריגע בענק זיך מוזען אונטערוואַרפען.

נאָר כדי צו פעראייניהייטליכען די טעטיגקייט פון די „לויתנ'ס" מוז זיין אַן אינטערנאַציאָנאַלע פערשטענדיגונג, איז נויטיג אַן אינטערנאַציאָנאַלע עקאָנאָמישע קאָנפערענץ.

די צווייטע, אפשר נאָך מעהר שווערערע חולאת — איז די קרענק פון האַנדעל.

דער קריג האָט געשאַפען אין פיל לענדער שוץ-צאָל-ווענד. אַן ענגלישער געלעהרטער האָט די דאָזיגע ווענד אָנגעטראָגען אויף דער קאַרטע פונקט ווי בערג, און ס'האָט זיך בעקומען אַ כאַראַקטעריסטיש בילד: נישט זעהר הויכע ווענד אַרום ענגלאַנד (אָבער פאַר'ן קריג זענען בכלל דאָרט אַזעלכע באַריערען נישט געווען); אַ ביסעל העכערע ווענד אַרום פראַנקרייך, דייטשלאַנד און אַנדערע לענדער: אמת'ע פעסטונגען אַרום שפּאַניען און אונגאַרן; ענדליך — אַן אמת'ע באַסטיליע אַרום סאָוויעטען-רוסלאַנד. נו, געה האַנדעל ביי אַזעלכע בעדינגונגען!

דער צאָל-פּראָטעקציאָניזם איז געבוירען געוואָרען נישט צופעליג. אייניגע לענדער האָבען איהם איינגעפיהרט צוליב די היזקות, וועלכע די היימישע אינדוסטריע האָט געליטען אין דער צייט פון קריג; אַנדערע, כדי צו אונטערשטיצען די צווייגען פון דער אינדוסטריע, וואָס זענען נויטיג בעת'ן קריג. ווידער אַנדערע האָבען זיך געמוזט פערטעסטיגען, ווייל זיי זענען טעכניש אָפּגעשטאַנען. ענדליך האָבען אַלע לענדער נאָכ'ן קריג געמוזט איבערבויען זייערע אינדוסטריען און דערווייל נעמען זיי אונטער'ן שוץ.

אַלע לענדער האָבען אַלזאָ זייערע סיבות איינצופיהרען שוץ-צאָלען, און נאָר אַן אַלגעמיינע עקאָנאָמישע לאָקאַרנאָ קאָן מאַכען אַ סוף צו אָט דער שטרעבונג אויפצוהויבען די צאָל-ווענד אויף נאָך אַ ציגעל און נאָך אַ ציגעל.

ענדליך — די דריטע קראַנקהייט — די אינדוסטריעלע. אין יאָהר 1926 ווערט אויף דער וועלט פּראָדוצירט מעהר ווי אין יאָהר 1914. וועגען דעם רעדען גענויע סטאַטיסטישע ציפערען. אָבער דאָס אומגליק בעשטעהט דערין, וואָס די פונאַנדערטיילונג פון די פּראָדוקטען איז געוואָרען פיל שווערער. ס'איז אָפּגעשוואַכט געוואָרען די פערברויכס-קראַפט. דערפון נעהמען זיך צוויי ערשיינונגען פון דער אינדוסטריעלער קראַנקהייט: די אַלגעמיינע איבערפּראָדוקציע און די נישט גלייכמעסיגע פונאַנדערטיילונג פון די פּראָדוקטען און די בעזונדערע לענדער. ווי אַזוי זאָל מען דערמיט קאַמפען?

צו איבערפּראָדוקציע ווערען אייניגע געשטופּען דורך זייער איבערבעפעלקערונג. יאַפּאַן און איטאַליען זענען די בולט'סטע ביישפּילען. אין יאַפּאַן קאָן בעאַרבייט ווערען נאָר 15 פּראָצענט פון לאַנד. די בעליבטע עמיגראַציע - וועגען זענען געשלאָסען. בלייבט צו פערוואַנדלען דאָס לאַנד אין אַ פאַבריק. אַריינפיהרען רויה-שטאָפען, פערקויפען פאַרטיגע פּראָדוקטען. און אַזוי ווי די פאָלקס-אַרבייט האָט נישט קיין אויסגאַנג, איז די אַרבייטס-קראַפט ביליג און אין לאַנד הערשט אַן איבערפּראָדוקציע, צום שאַדען פון די לענדער, וואָס לאָזען נישט אַריין קיין עמיגראַנטען. אומגעפעהר דאָסזעלבע, הגם אין אַ ביסעל קלענערען מאַסשטאַב קומט פאָר אין איטאַליען.

פערלייכטערען די עמיגראַציע — דאָס איז דער איינציגער אויסוועג. אָבער דערצו איז נויטיג אַ געגענזייטיגע פערשטענדניש, אַן אינטערנאַציאָנאַלע פערשטענדיגונג.

נאָך פערפלאָנטערטער איז די פראַגע פון רויה-שטאָפען. זיי ווערען נישט גלייכמעסיג פערטיילט. עס זענען פער-

האַן אַזוי צו זאָגען דרייערליי מאָנאָפּאָלען. אַ נאַציאָנאַל-אינדוסטריעלער, למשל מיט בוימוואָל, וואָס ווערט אויף 9 צעהנטעל פּראָדוצירט אין אַמעריקאַ, אינדיען און מצרים. אַ נאַציאָנאַל-באַנקיגער צום ביישפּיל, מיט גומי, וואָס ווערט דער עיקר פּראָדוצירט אין די האָלענדישע קאָלאָניעס פון וועסט-אינדיען, אָבער אויף ענגליש געלד. דעריבער געפינט זיך די קאָלאָסאַלע גומי-פּראָדוקציע אין די הענד פון ענגלישע בענק. ענדליך אינטערנאַציאָנאַלע מאָנאָפּאָלען, דער טיפּישסטער פון זיי איז דער נאַפט מאָנאָפּאָל.

וואָס וואָלט געווען, ווען די לויתנ'ס, די מאָנאָפּאָליסטען וואָלטען בעשלאָסען צו פערקלענערען די פּראָדוקציע פון רויה-שטאָפען, כדי צו הויבען די פּרייזען? פאַר'ן קאָנסומענט איז דאָס זעהר אַ נישט-פרעהליכע פּערספּעקטיווע. ווי אַזוי קאָן מען דאָס שטערען? פערגרעסערען די פּראָדוקציע פון רויה-שטאָפען? טיילמאָל קאָן מען דאָס, צ. ב. מיט קוילען, וואָס פלעגען פאַר'ן קריג געהן בלויז פון ענגלאַנד און דייטשלאַנד, און איצט אויך פון אַ רייהע אַנדערע לענדער. אָבער דאַן קומט דאָך ווידער אַן איבערפּראָדוקציע, קריזיס א. א. וו.

עס בלייבט אויך דאָ צו זוכען דעם וועג פון אַן אינטערנאַציאָנאַלער פערשטענדיגונג. אַנדערש געדעדט, כדי צו היילען די קראַנקהייטען, וואָס שוואַכען איצט אָפּ אייראָפּאַ, דאַרף מען זיך אַוועקזעצען ביי אַ טיש און פּרובען זיך צונויפצורעדען.

די אינטערנאַציאָנאַלע אַרבייט אין מיט דער ריכטונג קאָן אָבער רעכענען אויף ערפאָלג נאָר ביי צוויי בעדינגונגען: 1. אויב עס וועט נישט זיין געוואַנדט געגען וועמען ס'איז, 2. אויב אין איהר וועלען אַנטיילנעהמען אַלע אייראָפּעאישע מלוכות. אָהן ענגלאַנד און רוסלאַנד זענען אַלע עקאָנאָמישע פערשטענדיגונגען אַן אילוזיע.

דער געדאַנק וועגען אַן אינטערנאַציאָנאַלער עקאָנאָמישער קאָנפערענץ איז צום ערשטען מאָל אַרויסגעזאָגט געוואָרען אין פעלקער-בונד אין יאָהר 1924 דורך דעם פראַנצויזישען דעלעגאַט זשואָ (גענעראַל-סעקרעטאַר פון דער פראַנצויזישער אַרבייטס-פעדעראַציע). מיט אַ יאָהר שפּעטער האָט דעם געדאַנק ענטוויקעלט לושער, אויך אַ פראַנצויזישער דעלעגאַט. לעצטענס ענדליך האָט דעם געדאַנק אָנגענומען אויך דער דייטשער אויסערן-מיניסטער שטרעזעמאַן.

ב. נ-סקי

עס קלינגט שוין אין גאַנץ לאָדז,

אַז אַלע אָרט בימעס. פּאַראַניעס, רעקורסען, אַפּעלאַציעס אין אַלע געריכטען, סינאַנס-, אַדמיניסטראַטיווע און קאָמונאַלע אינסטיטוציעס ווערען אַמבעסטען, אַמביליגסטען און אַמשנעלסטען ערלעדיגט אין ביוראָ

„פּאָלאָניאַ" אַלעא 1 מאַי 7.

וויכטיגע בעמערקונג: טעגליך פון 5 ביז 7 ווערען ערטיילט עצות און אָנווייזונגען אין אַלע שטייער-אַנגעלעגענהייטען דורך ה' ליאָן שווייצער

איבערזעצונגען: האַנדעלס און פּריוואַט קאָרעספּאָנדענץ, קאָנטראַקטען, פּראָטעסטירטע וועקסלען ווערען אָנגענומען אויסצומאַנען מיט אייגענע קאָסטען.

מיטגלידער פון פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען צאָהלען 25% ביליגער.

צי דאַרפען אַבאָרטען לעגאַליזירט ווערען?

אין ריגע איז פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ פון די יוריסטען סאָציאַל-דעמאָקראַטען אין לעטלאַנד.

ס'איז אָנגענומען געוואָרען אַ בעשלוס מיט אַלע מעגליכקייטען זיך צו בעמיען, אַז עס זאָל וואָס גיכער איינגעפיהרט ווערען דער אינסטיטוט פון געשוואָרענע ריכטער.

לעבהאַפטע דעבאַטען האָט אַרויסגערופען די פראַגע בנוגע ענדערונגען אין געזעץ וועגען אַבאָרטען.

ד"ר ליפשיץ איז אַרויסגעטראָטען אַלס רעפערענט און האָט אָנגעוויזען, אַז מען מוז מיט דער גרעסטער פאָרזיכטיגקייט צוגעהן צו דער פראַגע וועגען לעגאַליזירען די אַבאָרטען. ד"ר ליפשיץ געהט צו צו דער פראַגע פון שטאַנדפּונקט פון מעדיצין און ווייזט אָן אויף די שווערע פאָלגען פון די אַבאָרטען סיי פאַר דער פרוי, סיי פאַר דער גאַנצער געזעלשאַפט.

אַנאַ ליעפּאַ האָט בעלויכטען די פראַגע פון שטאַנדפּונקט פון די סאָציאַל-דעמאָקראַטען. דאָס בעטראַכטען די אַבאָרטען אַלס מאָרד איז אַ פערעלטערטע דאָגמע. אונזער דור, זאָגט פרוי ליעפּאַ, איז דער דור פון „נעוואונשענעם קינד" און דעריבער דאַרף פערמיטען ווערען, אַז אויף דער וועלט זאָל קומען אויך דאָס קינד, וואָס איז נישט געוואונשען. פרוי ליעפּאַ איז אַ געגנערין פון מיליטאַריסטישען לאָזונג - „מעהר קינדער". איהר לאָזונג איז — „מעהר לעבענספעהיגע קינדער".

פרוי קלאַראַ קאַלנין האָט נאָך געלייענט אַ פאָרטראַג וועגען קאַמף פון די סאָציאַלדעמאָקראַטישע פּאַרטייען פאַר דער לעגאַליזאַציע פון די אַבאָרטען. זי ווייזט אויף, אַז די פרויען מוזען אומזיסט אַרויסגעגעבען ווערען די נייטיגע מעדיקאַמענטען, כדי אָהן סכנה פאַר'ן געזונד צו פערהינדערען די שוואַנגערשאַפט. אַזוינע מעדיקאַמענטען מוזען אויך אַרויסגעגעבען ווערען פון די קראַנקענקאַסעס. פרוי קאַלנין בעקענט די קאָנפערענץ מיט'ן שטאַנדפּונקט פון די סאָציאַלדעמאָקראַטען אין די אַנדערע לענדער, וועלכע האַלטען, אַז מיט די אַבאָרטען מוז מען קעמפען נישט מיט האַרבע שטראָפען נאָר מיט אויפקלערונג.

די עדות אין שוואַרצבאַרד-פּראָצעס.

אינטערוויו מיט אַדוואָקאַט אַנרי טאָרעס.

פּאַריז, (י. ט. א.) אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן בריף, וואָס דער פערטיידיגער פון שלום שוואַרצבאַרד, אַדוואָקאַט טאָרעס האָט צוגעשיקט דעם אויספאָרשונגס-ריכטער, וועגען וועלכען מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, האָט דער פאָרשטעהער פון דער י. ט. א. אין אַ אינטערוויו מיט אַדוואָקאַט טאָרעס בעקומען פאָלגענדע ערקלערונגען:

„אין הסכם מיט דעם, וואָס איך האָב געשריבען צום אויספאָרשונגס-ריכטער חזר איך איבער, אַז די עדות פון די פערטיידיגונג האָבען גענוג זיכער פעסטגעשטעלט די שולד פון פעטליורא'ן אַזוי, אַז די עדות פון די ציווילע מאָהנער געגען די דאָזיגע פעסטשטעלונג נישט ענדערען.

איצט בין איך פערנומען מיט דער טעכנישער אָרגאַניזירונג פון דער פערטיידיגונג. כ'שטודיר דורך גענוי די דאָקומענטען, גרייט צו די רשימה פון די עדות, וואָס וועלען אַרויסגערופען ווערען אויפ'ן פּראָצעס. איך האָב איינגעלאַדען צו הילף אין דעם פּראָצעס פרוי ווייל-גודשאַ, אַדוואָקאַטין ביים אַפּעלאַציע-געריכט.

אַדוואָקאַט טאָרעס האָט בדעה איינצולאַדען אַלס עדות אייניגע וויכטיגע פערזענליכקייטען, זייערע נעמען אָבער דערווייל קענען נישט אָנגעגעבען ווערען, נעמענדיג אין אַכט, דאָס עס האַנדעלט זיך וועגען אַן אַלגעמיין מענשליכען און יודישען פּראָצעס וועלען דורך דער פערטיידיגונג אַרויסגערופען ווערען סיי עקסטרעם מאָדערנע, סיי קאָנסערוואַטיווע פערזענליכקייטען. צווישען די עדות וועלען אויך זיין די געוועזענע יודישע פרייוויליגע אין דער פראַנצויזישער אַרמיי, שוואַרצבאַרדס חברים און דער שריפטשטעלער בערנאַרד לעקאַש, וואָס האָט לעצטענס געזאַמעלט מאַטעריאַלען וועגען די פּאָגראָמען אין אוקראַינע. דער פאָרזיצער פון טריבונאַל וועט זיין דער ריכטער לאַושיע אָדער ה' ווערען. דער פּראָצעס וועט נישט פאָרקומען פאַר חודש פעברואַר 1927. וואָס שייך שוואַרצבאַרד'ן טראָגט ער דורך דעם אַרעסט גאַנץ מוטיג. אַדוואָקאַט טאָרעס און פרוי גודשאַ זעהען איהם גאַנץ אָפט. איצט שרייבט שוואַרצבאַרד זיין ביאָגראַפיע. אַדוואָקאַט טאָרעס זעהט נישט פאָראויס קיין אַנדערען אויסגאַנג פון פּראָצעס ווי די פרייזשפּרעכונג פון שוואַרצבאַרד'ן.

אַדוואָקאַט טאָרעס האָט פערענדיגט דעם אינטערוויו מיט פאָלגענדער ערקלערונג: איך האַלט עס פאַר אַ שטאָלץ פון מיין פּראָפעסיאָנעלער אַרבייט צו זיין אַ פערטיידיגער פון שלום שוואַרצבאַרד, וועלכער פערקערפּערט די יודישע מאַרטירעלאָגיע.

די אַמעריקאַנער יודען און די אויפבוי-אַרבייט אין אייראָפּאַ.

אַ געשפּרעך מיט ה' בערנאַרד קאַהן.

בערלין. (י.ט.אַ.) דר. בערנאַרד קאַהן, דער אייראָפּעאישער דירעקטאָר פון „דזשאָינט" איז נישט לאַנג צוריקגעקומען פון אַמעריקאַ, וואו ער האָט זיך בעטייליגט אין דער לעצטער דזשאָינט-קאָנפערענץ אין פילאַדעלפיאַ. אויף דער פראַגע פון פאָרשטעהער פון י.ט.אַ. וועגען זיינע איינדריקען אין אַמעריקאַ און די פּערספּעקטיווען פון דער דזשאָינט-טעטיגקייט, האָט דר. בערנאַרד קאַהן ערקלערט פאָלגענדעס:

די אַמעריקאַנער יודען זענען די כ- נענומען מיט די געפיהלען פון ברידערליכקייט און צוגעבונדענקייט צו די יודען אין אייראָפּאַ. הגם די דאָזיגע געפיהלען זענען נישט שוואַכער געוואָרען, דאָך בעטייליגען זיך אין דעם איצטיגען דרייוו נישט מעהר ווי אַ דריטעל, העכסטענס אַ העלפט פון די צאָהל מנדבים, וועלכע האָבען זיך בעטייליגט אין די דזשאָינט-דרייווען בשעת דער מלחמה און אין די ערשטע יאָהרען נאָך דער מלחמה. אין אַ גרויסער מאָס איז דאָס דערפאַר, ווייל אַ סך אַמעריקאַנער אונטערשטיצען דירעקט זייערע קרובים אין אייראָפּאַ.

אויף דער פראַגע פון י.ט.אַ.-פערטרעטער האָט ד"ר קאָהן געענטפערט, אַז ער גלויבט נישט, דאָס דער דרייוו זאָל ווערען אַ שטענדיגע אינסטיטוציע און זאָל אין דער פאָרם ווי ער געהט אָן איצט זיך קענען איבער'חזר'ן.

עס איז אָבער וואַרשיינליך, דאָס אויב אין איירואָפּאַ וועט הערשען אַ ריכטיגע אָפּשאַצונג פון די אַמעריקאַנער פערהעלטנישען און אין אַמעריקאַ וועט זיין אַ גענוגענדע פערשטענדניש פון די איירָאָפּעאישע בעדינגונגען, דעמאָלט וועט אפשר געפינען ווערען אַ פאָרם פון אַ שטענדיגער לייסטונג. ענטוזיאַסטישע פאָדערונגען, און בייסענדע קריטיק, ווי דאָס ווערט אָפט געטון, דאַרף מען בעסער אויסמיידען.

נייער פאלקסבלאט

לאדז, 3 דעצעמבער 1926

לאדז, 3 דעצעמבער 1926

פון דער וויסענשאפט צו דער קונסט

געדאנקען און שטימונגען.

פון ש. י. סטופניצקי

„דאס לעבען איז ווערט געלעבט צו ווערען” זאגט די קונסט. „דאס לעבען איז ווערט פערשטאנען צו ווערען” — זאגט די וויסענשאפט. אויף צו פערשטעהן דאס לעבען האבען מיר נישט קיין צייט און נישט קיין געדולד.

קיין וויסענשאפט האבען מיר נישט און עס איז גאר נישטא קיין אויסזיכט, מיר זאלען איהר אמאל האבען. מיר האבען נישט די מענשען, וואס זאלען זיך וועלען מקריב זיין פאר איהר, מיר האבען אויך נישט פאר וועמען זיך מקריב צו זיין. כי קטן יעקב ודל, יעקב איז קליין און אן ארימער דארף זעהר וועהניג און ער קען זעהר וועניג פערדייען!

מיר זענען ארים, סיי מאטעריעל, סיי גייסטיג. וואס נוצט אונז, וואס יו דען ארבייטען מיט ערפאלג אויף א פ געביטען פון וויסענשאפט, וואס נוצט אונז למשל, וואס דער מענש ד. פראנק, וואס האט בעקומען די נאבעל-פרעמיע פאר פיזיק, איז א יוד, ווען מיר ווייסען נישט פון איהם, און ער ווייס נישט פון א נז. און אז מיר ווילען זיין אויפריכטיג, מוזען מיר דאך מודה זיין, אז ער איז געווארען דער גרויסער געלעהרטער און פארשער נישט ווייל ער איז א יוד, נאר, נישט געקוקט אויף דעם, וואס ער איז א יוד. ער האט געקענט דערגרייכען די מדרגה נאר, ווען ער האט זיך פון אונז אפגעווענדעט, ווען ער האט נישט געקוקט אין אונזער ווינקעל. וואס וואלט ער ביי אונז געקענט אויסטון? זיין א לעהרער אין א פאלקס שול?

מיר קענען קיין וויסענשאפט נישט האבען, ווייל אונז פעלען די תנאים דערצו. דייטשלאנד מארשירט דערפאר אין דער שפיץ פון דער וויסענשאפט, ווייל עס האט דריי צענדליג אוניווערזיטעטען מיט אקאדעמיעס, וועלכע זענען נישט, קיין פאבריקען אויסצוארבייטען דאקטוירים, ווי מען מיינט ביי אונז, נאר זיי זענען קודם כל אהלי תורה, לאבאראטאריעס פ ר וויסענשאפט, וואו הונדערטע געלעהרטע אין די פערשידענסטע פאכען זיצען על התורה, פערנעמען זיך מיט וויסענשאפטליכע פארשונג אלס תאך. ביי אונז איז גאר נישטא דער פלאץ, וואו איינער זאל זיך קענען פערנעהמען מיט וויסענשאפט. אין מערב-אייראפא זענען דא ראבינער, פון וועלכע מיר מאכען חוזק, ווייל דער בערוף געפעלט אונז נישט. מיר פערגעסען אבער אז די שטעלע האט געגעבען מעגליכקייט, עס זאל געלייגט ווערען דער יסוד צו א יודישער וויסענשאפט. ווען נישט די „ראבינער”, וואלטען מיר נישט געהאט קיין יודישע געשיכטע און נישט קיין שום ידיעות איבער יודישע ליטעראטור, אונז פעהלען די אינסטיטוציעס, וואס זאלען געבען א מעגל לקיים דעם פאכמאן זיך צו פערנעמען ערנסט מיט זיין וויסענשאפט. און אזוי ווי תורה איז ליידער נישט סחורה, מען קען עס נישט גלייך אויסגעבען אין גאס און דערפון לעבען, דערפאר האבען מיר נישט קיין וויסענשאפט. ס'איז געווען א צייט, ווען מען האט געמיינט, אז די פרעסע, די יודישע צייטונג, ארום וועלכער עס גרופירען זיך געווענליך צעהנדליגער מענשען, וואס תורתם אומנתם, וועלען זיין די אינסטיטוציעס פאר יודישע וויסענשאפט. עס איז אבער נישט אזוי געווארען און ביים איצטיגען מצב פון דעם יודישען לעזער, קען מען עס גארנישט פערלאנגען.

אנדערש איז דאס מיט דער קונסט. „אז דאס לעבען איז ווערט געלעבט צו ווערען” — לערנט אונז די קונסט. ביי אונזער היינטיגען מצב איז זעהר וויכטיג צו וויסען, אז דאס לעבען איז ווערט געלעבט צו ווערען און לעבען נישט סתם אין דער וועלט אריין, נאר טאקע לעבען אלס יוד. דאס איז נישט קיין וויסענשאפטליכע פראבלעם. נאר א קונסטלעריכע. מיט'ן שכל קען מען עס נישט בעווייזען און עס איז אויך נישט נויטיג צו בעווייזען, ווייל דאס געהערט צום מלכות פון הארץ, געפיל, וואו עס געוועלטיגט די קונסט אין איהרע פערשידענע פארמען. דערפאר דארף זיין אונזער לאזונג „פון דער וויסענשאפט צו דער קונסט”!

אויב אויפ'ן געביט פון דער וויסענשאפט האבען מיר נישט קיין אביעקטיווע מעגליכקייט און ליידער אויך נישט קיין שטארקע סוביעקטיווע בעדערפעניש, איז אויפ'ן געביט פון דער קונסט די לאגע א גאנץ אנדערע. סיי אונזער סוביעקטיווע בעדערפעניש פערשפארט מען גאר צו רעדען; „אז דאס לעבען איז ווערט געלעבט צו ווערען”, איז אן אלגעמיין מענשליכער פערלאנג, עס איז דער ווונש צו פערשענערען, פערפיינערען, פערטיפען און פערזיסען דאס לעבען. דאס האבען יודען זעהר נויטיג. עס איז אבער אויך דא די אביעקטיווע מעגליכקייט דערצו. צי מען זינגט, ווי דער פויגעל אין וואלד, אן א ווארום און צו וואס, אדער מען זינגט מיט געוויסע כוונות און יחודים, אזוי אדער אזוי, פליסען און גיסען די טענער פון הארצען און דערקוויקען יעדען בענקענדען, פערווייטאגטען הארץ. קיין קינסטלערישער שטאף פעהלט נישט ביי אונז. אויב דער מיטאס איז דער קוואל פון וועלכען די קונסט שעפט איהרע אנספיראציע, איז די גאנצע יודישע געשיכטע איין איינציגער מיטאס, וועלכער לאזט זיך קינסטלעריש קנעטען און פיילען. דערפאר זעה מיר, דאס מענשען, וואס זענען געבוירען און אויפגעוואקסען אין א פרעמדער סביבה, ווייט פון יודען און יודישקייט, קוים האבען זיי געווארפען א בליק אין דער יודישער גאס, קוים האבען זיי אנגערירט מיט'ן יודישען גינגער דעם יודען, אזוי האט זיך פאר זיי געעפענט דער קוואל פון די יודישע מיסטעריען, פון דער יודישער מארטירעלאגיע, און זיי האבען געשאפען ווערק, אלץ איינס, צי געשניטען אין שטיין, געמאלט אויפ'ן לייוונט אדער געקריצט מיט דער פעדער אויפ'ן פאפיר, עס זענען ווערק, וואס רירען דאס הארץ און ווארמען! די פרייד אין דער וועלט. עס איז גענוג אנצואווייזען אויף דער לעגענדע פון פראגער גולם, וועלכע ווערט אומאז פעהרליך בעארבייט אין פראזע און אין פאעזיע, און איצט האט מען עס אפילו אין פראנקפורט אם מיין דורכגעפיהרט מיט גרויס ערפאלג אן אפערע מיט'ן נאמען „דער גולם”.

די קונסט האט אין זיך די מעלה, וואס זי פאדערט נישט קיין תפילה בציבור, מען דארף צו איהר נישט האבען קיין לאבאראטאריעס, קיין ספעציעלע אינסטיטוציעס. זי פאדערט אפילו נישט קיין ספעציעלע אטמאספער, קיין נע בעזונדערע אומגעבונג. שטיל בעשיידען זיצט דער קינסטלער אין זיין אטעליע, אדער ביים שרייבטיש, און שאפט פון זיין אינערען גייסט ארויס, שעפט פון זיין נשמה, טרינקט פון זיין אייגענעם קוואל. זון און לבנה, הימעל און שטערענס, אספיראציע און אינטואיציע זענען זיינע געטרייע דינער. זיי ליפערען איהם דעם שטאף, זיי ליפערען איהם אויך די פארב און דעם קלאנג. ער דארף נישט ברעכען דעם קאפ אויף היפאטעזען. ער ברויכט נישט קיין ביבליאטעקען, קיין טעכנישע מיטלען צו זיין ארבייט. ער געניסט פון גאט'ס ברכה אין איהם.

צו קונסט פ דערט זיך נאר איין זאך — דאס איז טאלאנט. קיין גאונות פערלאנגט מען נישט און עס איז ביי היינטיגען טאג, ווען דאס לעבען איז אזוי רייך און פילפארביג, אויך גארנישט נויטיג. מען דארף נאר האבען אן אפען אויג און א געבענשטען אויער צו זעהן און הערען, וואס ס'טוט זיך ארום אונז, צו פערנעמען די שטימען פון לעבען און עס איבערגעבען אין ווערטער אדער פארבען, אום צו זיין דער געבענשטער קינסטלער.

קינסטלערישע מעגליכקייטען זענען ביי אונז דא אפשר מעהר ווי ביי אן אנדערע פאלקער. ליידער אבער פעהלען ביי אונז אויף דעם געביט אויך די נויטיגע טאלענטע. קיין שרייבער, קיין מאלער פעהלען ביי אונז אפילו נישט. אין דער לעצטער צייט פרוכפערען און מעהרען זיך די קינסטלער ביי אונז און מען וואלט זיך נישט דארפען בעקלאגען. דער חסרון איז נאר, וואס נישט אלע, וואס פרעטענדירען אויף דעם נאמען, זענען ווערט אזוי גערופען צו ווערען. זעהר פיל פון זיי פעהלט איבערהויפט די פארויסזעצונג פון דער קונסט, עס פעהלט זיי דער געטליכער פונק אין הארצען, עס פעהלט דאס געבענשטע אויג און דער אפענער אויער צו הערען און פערנעמען, וואס עס טוט זיך אין דער וועלט, צו שפירען דעם גרויסען סוד פון דער בריאה און פערשטעהן, אדער וויכטיגער געזאגט, פיהלען דעם הארץ קלאפ פון דער וועלט. אן דעם איז מען קיין קינסטלער נישט. עס זענען אבער אויך דא ביי אונז גענוג אמת'ע טאלענטען, מיט וועלכע מיר האבען זיך נישט צו שעמען פאר דער וועלט.

„פון דער וויסענשאפט צו דער קונסט”! — דאס מוז זיין איצט אונזער לאזונג, אז „דאס לעבען איז ווערט געלעבט צו ווערען” — דאס איז אונז איצט נויטיג צו פיהלען און דערנאך צו שטרעבען און דערפאר האט די קונסט פאר אונז היינט אזא גרויסע בעדייטונג.

——◆◆◆◆——

ווי אין סידור שטעהט!

(א חסידישע מעשה לכבוד חנוכה)

פון יוסף זעלמאוויטש

דער קארצעווער, ז"ל, האט קיינמאל נישט געגעבען קיין סגולות, רפואות אדער קמיעות, ווי דאס האבען געטון אנדערע גוטע יודען, בני הדור.

— איך בין נישט קיין רופא און נישט קיין זנאכער — פלעגט ער זאגען — איך בין אזא יוד, ווי אלע יודען און דארף אליין האבען א רפואת הנפש.

דערפאר טאקי האט ער בימי חורפו געהאט נאר א הייפעל געקליבענע מדריגה-יודען, רואים את הנולד, וועלכע האבען בסגירה אחת משיג געווען דעם גאנצע מהות פון אלטען, זכו"ל לברכה; זיי האבען אין איהם נישט געזעהען דעם פלאם, וואס פלאקערט אויף און געהט באלד אויס, נאר דאס פייער, דעם נר-תמיד, וואס ברענט שטיל בהדרגה'דיג און פערלעשט זיך קיינמאל נישט — א סנה, וואס ברענט און ווארעמט אלעס ארום איהם און אליין ווערט ער נישט פערברענט — ווערט נישט מיטגעריסען מיט'ן התלהבות, נאר שטעהט זיך אין א זייט, ביחידות, כשושנה בין החוחים, אייביג מיט דעם רויזען-שמייכעלע אויף די כשר'ע ליפען, מיט'ן גלייכווערטעל, וואס האט זיך גענאסען, ווי רויזען זאפט אויף בעשווערטע הערצער און אויסגעהיילט אלע צרות צרורות...

— א מענש — פלעגט ער אייביג זאגען — האט גאר קיינמאל נישט געדארפט קראנק זיין — ער איז דער יציר-כפיו פון רבונו של עולם... אלא, וואס דען? — דער מענש, וואס האט אין זיך א שפיקעל פגם פאלט ער אריין אין עצבות און געהט ארום אנגעלאדענט, פערזויערט, פול מיט טענות, מיט פרעטענזיעס און דאס איז א חטא, האבען ממילא אלע משחיתים, ר"ל, אויף איהם א שליטה און ער ווערט נעבעך ח"ו... איבערדעם דארף מען אזא מענש משמח זיין, אפטון פון איהם דעם עצבות און ער ווערט ווייטער דער אדם-השלם — דער יציר-כפיו פון איהם, כביכול און ס'קען קיינער אויף איהם קיין שליטה נישט האבען...

אט אזא שיטה האט דער אלטער ז"ל, געהאט אין ענין רפואה...

עס פערשטעהט זיך, ממילא, אז דער המון, דער פראסטער עולם, וועלכער איז פון אייביג אן געוווינט אנגעשטאפט און אנגעפאשעט מיט סגולות און רפואות פון אנדערע רבי'לעך, האבען אין-תחילת אויך פון קארצעווער, ז"ל, געוואלט זעהן דברים בפשוטן — ממשות'דיגעס.. נאר סוף כל סוף האט דאך א בעגנדער אויך געמוזט איינזעהן, אז דעם קארצעווער'ס א שמייכעל העלפט מעהר, ווי אן אנדערע'ס א סגולה צי א קמיעה אפילו — האבען זיי זיך אנגעהויבען שיטען צו איהם פון אלע זייטען..

*

און א דארף נעבען קארצעוו האט געוואוינט א יוד, א גביר, אן אדיר לעמעל פשעפיורקער, האט מען איהם גערופען. אלע וועלדער און פעלדער ארום קארצעוו האבען געהערט צו איהם. און כאטש דער לעמעל אליין, ער זאל מיר'ס מוחל זיין, איז געווען אן עם-הארץ מדאוריתא, קוים קוים עברי אין סדור, איז ער מידי חודש בחודשו געקומען קיין קארצעוו און דוקא צו פיס און מהנה געווען ארימע תלמידי-חכמים, מיט וואס ער האט נאר געקענט, אפילו צוגעטראגען אביסעל וואסער די הענד צו וואשען, אז מ'האט געדארפט..

והוא, און דער לעמעל פשעפיורקער, האט געהאט אן איינציגען בחור, א גרויסער בר אורין, וועלכער האט געלערנט אין קארצעוו יומם ולילה און נאר איינמאל אויף א יום-טוב אהיימגעפאהרען צום טאטען מקיים זיין כבוד-אב...

מאכט זיך א מעשה, עס געפאלט אמאל דער ערשטער טאג חנוכה אום שבת און דעם בחור קריכט עפיס אין קאפ אריין: „א קשיא אויף א מעשה דער טאטע קען אמאל האבען פערגעסען, אז ס'איז חנוכה און קען אמאל נישט האבען געקויפט קיין בוימאייל צו חנוכה ליכט”..

און לאטש אינדרויסען איז א קרירה אז ס'איז א עבירה אפילו א הונד ארויסצוטרייבען, איז זיך דער בחור גארנישט לאנג מישב, קויפט זיך איין א פלעשעלע בוימאייל, שטעלט זיך אויף דעם קאלנער און געהט אהיים צום טאטען.

פערשטעהט זיך, אז דעם שטן, ימח-שמו, האט אזא מעשה פערדראסען, נעהמט ער, מן הסתם, און מאכט אן א קרירה ממש נישט דעם אטעם אפצוכאפען און דערצו צעשיט ער א שניי, וואס פאטשט אפ שטיקער פנים..

דער בחור אבער קוקט אויף גארנישט, געהט זיך זיין וועג און ברומט זיך פאר היימליכקייט-וועגען א קארצעווער נגון..

האט דאך אבער דער שטן אנ'אייזערנע גבורה — קריגט א הם דער כח פון א בחור, וואס שטעלט זיך איין צוליב א ספק מצוה אפילו — שיקט ער אן א נעפעל אין ס'ווערט מיט איינמאל פינסטער ווי אין א זאק — נישט קיין וועג און נישט קיין שטעג און דערצו כאפט נאך דער פראסט, וואס אמאל שארפער און רוגזה'דיגער און דעם בחור שטעהן ביסלעכווייז אפ די כחות, ביז לסוף ער פאלט איינגאנצען א פער'חלשטער אין שנעה אריין.

*

זיין הצלחה איז געווען, וואס דער פאטער זיינער, לעמעל פשעפיורקער, האט גראד עפ ס געזוכט אין די חשבונות און האט געפונען דעם לוח, און ער לוח-הקודש מאל האט איהם געזאגט, אז היינט איז ערב חנוכה; האט ער שנעל גענומען א פוהער מיט א שליטען און געשיקט איהם אין שטאט אריין נאך בוימאייל און דער פוהער האט דעם בחור געפונען אין מיטען פעלד שוין א האלב פערפרוירענעם.

ממילא, אז ער איז געלעגען א פאר טאג אין בעט א האלב טויטער, האט עס קיינעם נישט גע'חדושט — נאך אזא פארציע!

נאר, אז דער בחור האט אנגעהויבען שרייען אויף א פוס, וועלכער איז איהם געווען רויט, ווי פייער, האט דער לעמעל פשעפיורקער שוין נישט גערוהט, געלאזט זיך קאסטען א ממון מיט געלד און א-אפגעברענגט די גרעסטע דאקטוירים.

די דאקטוירים האבען אבער בלויז געשאקעלט מיט די קעפ:

— צולאנג געווארט, בכן דער פוס האט „א רויז”, דערצו נאך א פערקיהלטע רויז — נישטא קיין עצה...

דער אלטער איז אריינגעלאפען, ווי א משוגעגער מיט א רעש, מיט א געוואלד נאך קארצעוו:

— הייליגער רבי, איין אויג אין קאפ! הייליגער רבי, פארוואס קומט מיר דאס?!

און נאך מיט אזעלכע טענות.. און אביסעל האט ער טאקי, מקפח דברים געווען אויך, פארט א פראסטער באלעבאן

דער אלטער, זכו"ל לברכה, האט איהם רוהיג אויסגעהערט, און זיך גענומען דרעהען ארויף און אראפ איבער'ן שטוב, ווי זיין שטייגער איז געווען, אז ער האט עפיס געהאט א שווערען ענין אדורכצוזעצען. מיט אמאל, האט ער זיך געגעבען א שטעל אפ:

— שלמה-שמשון, קום נאר אהער, שלמה-שמשון!

— אט בין איך רבי! — איז דער גבאי ר' שלמה שמשון צוגעגאנגען.

— שלמה שמשון, דא איז געקומען א יוד, וואס האט א קראנקען בחור אנ'איינאונאיינציגען, פאר וועלכען די דאקטוירים האבען נישט קיין שום רפואה. דער יוד איז געקומען צו מיר, וואס זאל איך איהם טון?

— איהר זייט מחויב צו טון, רבי, אלעס וואס איהר קענט טון — על פי תורה הקדושה זענט איהר מחויב, רבי, א בפירוש'ער דין...

— א בפירוש'ער דין, זאגסטו, שלמה-שמשון, וואו שטעהט דאס דער דין?

— עס איז א בפירוש'ער פסוק, רבי: „עזוב תעזוב”.

— אין דער תורה שטעהט דאך אבער, שלמה-שמשון: „עזוב תעזוב עמו”, דאס הייסט, אז לעמעל דארף מיטהעלפען, ווי איז אבער דער דין, אז לעמעל קען נישט לערנען און קען נישט מיטהעלפען?

— איך, רבי, טייטש „עמו”: מיט איהם כביכול — מיט'ן רבונו של עולם!

אויפ'ן אלטענס פנים, ז"ל, האט זיך בעוויזען א שמייכעלע און ער האט געזאגט צו לעמלען:

— האסט געהערט? — לויט שלמה-שמשונ'ס פסק איז כביכול מחויב מיטצוהעלפען! פאהר זשע אהיים און זוך אויס אין די רעהרלעך פון חנוכה-לעמפעל אביסעלע אייל און שמיר איין די רויז — און דאס איבריגע וועט דער רבונו של עולם, מוזען מקיים פסק זיין.

*

דעם בחור, פערשטעהט זיך, איז בעסער געווארען, נאר דער אלטער גבאי האט געהאט תרעומות צום אלטען, ז"ל:

— נישט געקענט געפונען קיין אנדערע וועגען, ווי מיט א סגולה?

האט איהם דער אלטער, ז"ל, מפייס געווען כהאי לישנא:

— נישט איך, שלמה-שמשון האט געגעבען די סגולה, דאס האט זי כביכול אליין געגעבען, און ער אליין האט געהייסען אנשרייבען אין הייליגען סדור אריין: „ומנותר קנקנים נעשה נס לשושנים”. — פון דעם איבערגעבליבענעם אין די חנוכה-רעהרלעך, ווערט געטון א נס פאר די רויזען... איך בין נאר א פראסטער יוד, שלמה-שמשון און הייס טון, אזוי ווי עס שטעהט אין הייליגען סידור — — —

דעניקין איז אוועק פון קיעוו

א בלעטעל געשיכטע פון יעקב ראסאנאווסקי

יר 1919, האבען די
ניקינס ארמעע, נאך דעם
בעלזסען מפלות אין אר־
ארקאוו און אנדערע פלע־
עגענט פנים אל פנים
ר ארמעע הינטער די
דער קאמף האט גע־
און די לאגע פון
בעפעלקערונג, איבער־
ער איז געווען א
מאמען האבען נישט
ען זיך איבער די
לקערונג, פייערען
און אלע עקען פון
האט געהערשט,
איז געווען די
ע געשעהענישען,
, אז די פריוואו־
מפלה און דע־
ורא פון די יו־
יך נישט וועלען
ורישער בעפעל־
ר.

ער זענען די
דריי חדשים
וואונגען געווען
דיג נאך זיך א
על אין דער

האט דעניקינ'ס
פערלאזענדיג קיעוו,
רמעע געלאזען נאך זיך א צאהל פון
קרבנות: מעהרער פון 30 טויזענד
הרוגים (אין קיעווער גובערניע).
דליגער טויזענדער פאגראמען בעהנ־
צעקריפעלטע, און אויך א...עטע און
צאהל אין די פיל טוי... בעדייטענדע
שענדעטע פרויען. ...זענדער פון גע־
זענען אנגעשטע... פון וועלכע א סך
נעריש קרי...קט געווארען מיט ווע־
...נקהייטען, די בילדער פון
די אלע שרעקליכע געשעהענישען, די
חוצ...ה און מערדעריי, וועלכע זענען
פארגעקומען בעת פרויען־שענדונג, וואו
עס זענען נישט געשאנעוועט געווארען
די היילינגסטע געפיהלען פון מאמען,
וועלכע זענען געצוואונגען געווארען צוזע־
העהן זייער שאנד; פון פאטערס און
מוטערס, וועלכע זענען געצוואונגען
געווארען דורך די שרעקליכסטע מיט־
לען, צו בערוהיגען די קרבנות, זייערע
טעכטער, וועלכע האבען זיך געראנג
געלט מיט זייערע מלאכי מות, איז
אונמעגליך איבערצוגעבען.

שפעטער, ווען מען איז שוין אויס־
געלעזט געווארען פון דעניקינ'ס אר־
מעע, האבען די יודען נישט געקענט
צו זיך קומען. עס איז נאך פערבליבען
א ירושה — דער טיפוס, וועלכער האט
געבושעוועט איבערהויפט (80.90 פר.)
צווישען דער יודישער בעפעלקערונג.
די אומשטענדען פון דער לעצטער א ז
געווען זעהר גינסטיג פאר דער שרעק־
ליכער עפידעמיע. פון אלע רואינירטע
שטעט און שטעטלעך, האבען זיך די
די יודען געצויגען קיין קיעוו. די
שטאט איז נישט צוגעגרייט געווען
אריינצונעהמען די גרויסע איבערוואנ־
דערונג, וועלכע האט זיך געציילט אין
די צעהנדליגער טויזענדער מענשען.
די מעהרער, אדער ווייניגער פערמעג
ליכע יודען, ביי וועלכע עס איז נאך
עפעס געבליבען נאך די פאגראמען,
האבען זיך ווי עס איז איינגעארדענט
— ווער אין בעזונדערע וואוינונגען,
ווער אין איינציגע צימערן אבער די
איבעריגע צו פאגראמירטע, אנ'ערך
פון 40 טויזענד יודען, זענען געצוואונ־
גען געווען אנצוקומען צו געזעלשאפט־
ליכער הילף. דער קאמיטעט האט אנ־

נענומען אלע מיטלען צו פערגרינגערען די לאגע פון די ליידענדע. נאר איז נישט געווען אומשטאנד צו געבען דירות פאר אלע היימלאזע. דאס איינציגע מיטעל א ז געבליבען בעזעצען זיי אין די שוהלען און אין אנדערע געביידעס פון די יודישע אינסטיטוציעס. אויף אזא אופן איז געלונגען צו בעזעצען די היימלאזע, און אין פיל געביידעס האבען זיך צוזאמען גענומען צו טויזענדער הונדערט מענשען, די סאניטארישע בעדינגונגען זענען געווען זעהר שלעכטע און דאס האט געגעבען א פרוכטבארען באדען פאר דער שרעקליכער טיפוס־עפידעמיע.

די צאהל פון די טויטע איז געשטיגען פון טאג צו טאג. עס זענען איבערגעבליבען אויסגעשטארבען פיל פאמיליעס, נישט לאזענדיג נאך זיך קיין זכר. די צאהל טויטע איז געווען אזוי גרויס, אז די חברה קדישא איז נישט אומשטאנד געווען צוזאמען ...עלע נפטרים. די געשטארבענע פ... ...געגען אפגעפיהרט ווערען אויף די... בית־הקברות אויף וועגענער, ...טענס, אנגעלאדענע צו עטליכע ...אויף יעדען. מען פלעגט אפט קאנט... בעגעגענען אנ'אלטען יודען ...הרענדיג א קליין שליטעלע, וועלכער פלעגט אונטערגעשטופט ווערען פון

זיין אלטיטשקער — דאס פלעגען זיי אפפיהרען אויף דעם בית עלמין. דעם פערשטארבענעם קערפער פון זייער קינד — אפטמאהל דעם איין איינציגען

דאס רוב שוהלען זענען איינגאנצען פערוואנדעלט געווארען אין וואוינונגען פאר די היימלאזע, בעת אין איינציגע זענען נאר די ווייבערשע אפטיילונגען אפגעגעבען געווען פאר דעם צוועק און די מאנסבילשע אפטיילונגען זענען פערבליבען אויף דאווענען.

מיר איז אויסגעקומען צוזעהען פיל שוידערליכע בילדער: איך האב דעמאלט קדיש געזאגט נאך מיין פאטער, אין דער ווייבערשער אפטיילונג פון דער שוהל, וואו איך האב געדאווענט, האבען זיך געפונען עטליכע צעהנדליג היימלאזע, איין מאהל בין איך געשטאנען ביים עמוד איז צו מיר צוגעגאנגען א קליין יודעל, וועלכער פלעגט זיך מתעסק זיין ארום די פאגראמירטע יודען, העלפענדיג זיי מיט וואס זיי האבען זיך געניטיגט. דער יוד האט זיך צו מיר געווענדעט מיט די פאלגענדע ווערטער: „יונגערמאן, מיט אייערע תפלות וועט איהר אייער פאטער נישט לעבעדיג מאכען, נאר איהר אליין קענט יא פערלירען

אייער לעבען, אלע וואס איהר זעהט דא, האט ער ווייטער געזאגט, זיינען אנגעשטעקט מיט טיפוס. פערלאזט שוין די שוהל". איך האב איהם געפאלגט. מיט עטליכע וואכען שפעטער, בין איך ווידער געגאנגען צו דער שוהל, נאר איך האב די געפונען פערשלאסען, ווי איך בין דערנאך געוואהר־געווארען איז די אורזאכע פון דער פערשליסונג געווען די, וואס אלע היימלאזע, וועלכע האבען זיך דארט געפונען זענען אויס געשטארבען. דאס גלייכען פיל פון די בעזוכער פון דער שוהל, צווישען זיי דער יוד, וועלכער האט מיר פערזאגט צו פערלאזען די שוהל.

אין די אנדערע שוהלען, וועלכע איך האב דערנאך בעזוכט, האב איך אויך צוגעזעהען נישט ווייניגער שוידערליכע בילדער. גאנץ אפט אין מיטען דאווענען, פלעגען זיך פון א הינטער וואנט דערהערען הארצרייסענדיגע געשרייען: „אי מיין טייערע מוטער מיין טייערער פאטער, אדער מיין טייער קינד איז געשטארבען". אין איין פרוזה־מארגען האב איך געזעהען ווי צו איינער פון די שוהלען זענען צוגעפאהרען דריי שליטענס, אויף וועלכע מען האט אנגעלאדען, פונקט ווי מען לאדט אן סחורה. די נפטרים אין דער פאריגער געגאנגענער נאכט. איך בין ערשטוינט געווארען, ווען איך האב אפגעצעהלט 27 קערפערס.

דאס זענען א ן אלגעמיין די בילדער פונ'ם שרעקליכען שוירער, וואס האט דעמאלט געהערשט צווישען דער קיעווער יודישער בעפעלקערונג. די צאהל פון די נפטרים אין קיעוו אליין איז געווען פון 200 ביז 250 יעדען טאג, אין דעם משך פון יענעם ווינטער האבען אין קיעוו פון דער עפידעמיע פערלוירען זייערע לעבענס מעהר פון 25,000 יודען.

דער בית הקברות האט דעמאלס אויסגעזעהען ווי א פעלד אין דער שנייצייט, פול מיט מענשען, וועלכע האבען געגראבען קברים צו בעערדיגען די ווארטענדיגע טויטע קערפערס.

מיט דער ערשיינונג פון די ווארימע שטראהלען פון'ם פריהלינגסזון, האט זיך אפגעשטעלט די עפידעמיע און ערשט דעמאלט האט מען זיך גיקענט ארומזעהן ווי גרויס די פערלוסטען פון דער יודישער בעפעלקערונג זענען געווען בימי דעניקין.

דאס רוב פון די היימלאזע, וועלכע האבען געשטרעבט אין קיעוו צו ראטעווען זיך פון דער סכנה צו פאלען פון די הענד פון דער פריוואליגער ארמעע, האבען פערלוירען זייערע לעבענס פון דער שרעקליכער עפידעמיע און אויף זיי איז מקוים געווארען די נבואה פון ישעיהו הנביא „הנס מקול הפחד יפול אל — הפחת, והעלה מהפחת ולכד בפח". דאס הייסט אין יודיש: דער וואס וועט אנטלויפען פון דעם שרעק וועט אריינפאלען אין א גרוב און דער וועמען וועט געלונגען זיין ארויסקריכען פונ'ם גרוב וועט געכאפט ווערען דורך דעם נעץ.

שטארקע מענשען

פון דער סעריע „בילדער און טיפען פון די קרעסען"

ספעציעל פאר'ן „נייעם פאלקסבלאט".

— פון נ. קופער —

נאכ'ן פערענדיגען דעם קריג האבען זיך ארומגעדרעהט טויזענדער לעגיאניסטען, וואס האבען געדינט אין די לעגיאנען פון מארשאל פילסודסקי. די פוילישע רעגירונג האט גענומען די לעגיאניסטען, אוועקגעטראגען זיי אויף די „קרעסען", אריינגעזעצט זיי צו די גרויסע פריצים, אוועקגעגעבען זיי שטיקער פריצישע ערד און געהייסען זיי פיהרען א פויערען לעבען.

ס'פערשטעהט זיך, אז די פריצים זענען נישט שטארק צופרידען דערפון. איינער א פוילישער פריץ מיט וועלכען איך האב זיך בעקענט אויפ'ן וועג, ווייזט מיר אן די שטיקער ערד וואס די לעגיאניסטען האבען פערנומען, און דרעהט מיט דער נאז:

— אט דאס זענען זיי — ווייזט ער מיט א פינגער און רוימט מיר איין א סוד — דאס א ז דאך א סקאנדאל! דאס איז דאך פונקט ווי באלשעוויזם: מען גענעמט צו ערד און גארנישט! מען גיט קיין גראשען נישט דערפאר...

די לעגיאניסטען פויערים אדער ווי מען רופט זיי אויף פויליש „אסאדניק", זענען אויך נישט צופרידען.

מעהרסטענס זענען דאס נישט קיין פויערים, נאר האלבע אינטעליגענטען, שטאדט מענשען. זיי ארבייטען נישט אליין, נאר זיי גיבען אוועק ד ווייס רוסישע פויערים 60 פראצענט פון דעם גערעטעניש, כדי זיי זאלען בעארביי טען די ערד.

מערשטעהט זיך, אז דערפון איז שווער צו לעבען. דער ווייס־רוסישער פויער לעבט פון א העלפט גערעטעניש, און דער לעגיאניסט, וואס איז געוועהנט צו א שטאטישען לעבען, שטארבט פון הונגער.

ס'פערשטעהט זיך, אז די גיטער האבען איצט נישט מעהר די ווערט, וואס זיי האבען געהאט. ערגער איז, וואס עס איז קיין קרעדיט נישטא.

דאס האלץ קאן מען נישט ארויספיהרען, ווייל מיט'ן וואסער קאן מען נישט פיהרען. ליטע האט אפגעשניטען די „ווילעיע", אויף וועלכער מען פלעגט פיהרען „פליטען"; פיהרען אויף דער באהן לוינט נישט. עס קאסט צו־טייער. שטעהען געדיכטע וועלדער, צו וועלכע די זעג קומט ניט צו און קיינער האט זיי נישט.

פארהאן אין די געגענדען געגנוג ליים.

— פארוואס שטעלט איהר נישט אויף קיין ציגעל פאבריקען? — פרעג איך.
— פאר וועמען? — ענטפערן די פא־לצבאטים.

— אט — האב איך א ציגעל פאב ריק — דערצעהלט מיר אן עלטערע יוד. — ליגען ביי מיר שוין עטליכע יאהר מאסען ציגעל און א ך לייז קיין גראשען נישט. מאל אין א יובל קומט א גוי מיט א וועגעלע, קויפט עטליכע הונדערט ציגעל אויף צו פערריכטען זיך דעם קוימען פון זיין „כאטע" און דאס אלעס.

קיין ציגעל דארף מען נישט, ווייל מען בויט נישט. ארויספיהרען לוינט נישט. ארום און ארום זענען קיין באה־נען נישטא, מען דארף פיהרען מיט וועגעלעך, און די וועגען זענען שלעכטע. עס דארף אפקאסטען מעהר געלד דאס פיהרען, ווי ס'קען מען קען איינעהמען.

— איך האב זאמד — זאגט א צווייטער יוד — צעהנדליגע ק לאפטער זאמד... צום זאמד האב איך האלץ וואלט געקענט אוועקשטעלען די בעס־טע הוטעס, אויסארבייטען גלאז, נאר פאר וועמען?

אלץ איז פארהאן אין די גיטער, זאמד און ליים, און האלץ, נאר מ'האט דער־פון גאר גישט. די וועגען זענען שלעכ־טע, דער מארק א ז נישטא — און א וט פון הכל'ר 60 טויזענד דעסיאטין וועל מען פערקויפען פאר הונדערט טוי־זענד דאלאר און ס'זענען נישטא קיין בעלנים.

דערביי ציהט זיך דער „נאראטש". א ר ז נע א'ערע, וואס האט אלס קי לאמעטער אין דער ברייט און הבעט מיילען אין דער לענג. דאס איז א ש יק ים מיט ווא..דערבארע זאמדיגע ברעגען וואס זענען ווייס און ליכטיג ווי קר שטאל. דערביי געהען טרוקענע סאס־נע וועלדער. פון אזא אזערע וואלט מען געקענט מאכען דאס שענסטע קור־ארט. עס איז א פראכט פאר'ן אויגי נישט ווייט פון דעם ציהען זיך נאך דריי וואונדערבארע אזערעס, נאר ווער קוקט זיך אויף זיי אום. זעלטען וואו שטעהט א גוי מיט א שיפעל, כאפט פיש, ציהט זיי ארום א ווייך ריטעל און טראגט זיי דערנאך עטליכע צעהנדליג מייל אין ווישען שטעטעל צו פערקויפען אויף שבת.

אדער, גוים לייד־ג־געהער ליגען ביי די ברעגען, שרייען ווי די גענז, כדי ארויסצוזופען ווילדע קאטשקעס, און שיסען אויף זיי פון אלטע צוזראכענע ביקסען מיט שרוט.

די טייכען זענען פול מיט שטעכ־דיגע דראטען, מיט איבערגעבליבענישען פון דעם קריג. ווארום די גרעסטע פאזיציעס זענען דארט געווען.

— פארזיכטיג! — זאגט מיר א גוי און לאפטשיעס אויף די פיס — דא איז פול מיט דראט. מען קאן זיך די פיס צורייסען ביים באדען זיך.

און מענשען ליגען דא אין טייך, טוי זענדער! מעהר מענשען ווי פיש.

די גאנצע געגענד איז פול מיט קברים.

איך געה צו צו אזא קריגס בית הקברות און לייען די מצבות:

„ווארנצאוו, 22 יאהר אלט, פרא וואסלאווני, אפיצער, געשטארבען פון שטיקענדע גאזען; איוואנאוו, פאדפאל־קאווניק, געשטארבען פון וואונדען, קוויטקאווסקי, קאטויל, געשטארבען פון וואונדען; און מיט אמאל דערזעה איך א ברעטעל מיט אנ'אייזערנעם מגן־דוד, דעם נאמען פון בעגראבענעם איז שווער איבערצולייענען. די פארב איז אפגעמעקט. איך לייען בלויז איבער: „מלאדזי ווראטש" — יונגערער ארצט, הייסט עס.

ווער ווייסט וועלכע מוטער עס זיצט איצט ערגעץ און וויינט נאך איהר גע־ראטענעם זוהן, דעם יונגען דאקטאר,

וואס האט ביים אנהויב קאריערע פער־לוירען זיין לעבען פאר'ן „קייזער און פאטערלאנד".

אט אזוי ליגען זיי דא צווישען די זומפען און אזערעס. קיינער ווייס נישט זייער רוה, און אפילו קלאגען קומט קיינער נישט צו זיי אויף קבר־אבות.

רוי איז דער איינוואוינער ארום די ווייס־רוסישע וועלדער, ענהליך צום וואלד.

דאס געזאנג פון ווייס רוסישען פויער און פויערטע איז ענהליך צום וואיען פון די וועלף. הארט זענען זיי ביי זיי־ער גאנצער ווייכקייט.

— איהר זעהט אט דעם גוי, — ווייזט מען מיר אויף א וואלד־וועכטער, — ער האט געשאסען אויף ווילדע קאטשקעס. מיט אמאל האט די רעהר פון זיין אלט־מאדישער ביקס געפלאצט און דער שרויט האט איהם אפגעריסען א האל־בען פינגער, דער גוי האט זיך גארנישט געמאכט דערפון און געשאסען מיט אנ ערן פינגער.

ביי איינעם א פויער האט זיך ביים שיסען פערהאקט די ביקס; עפעס נאס געווארען און נישט געשאסען. ער האט געפרובט א סך מאל, און עס איז נישט געגאנגען. רופט זיך אפ צו איהם זיין גער א שכן, א פויער:

— מיט אזא ביקס קען מען שיסען פליי! נא, שיס!

און ער האט זיך אליין אוועקגע־שטעלט אנטקעגען מויל פון ביקס. דער גוי פון ביקס שיסט אויס. איצט האט די ביקס גראד געשאסען; דער שרויט האט ביים גוי א האלב לייב צורויסען.

— איינגעבעטען זיך זיך! — זאגט דער גוי מ'ט'ן שרויט אין לייב און לייגט זיך אוועק אויפ'ן גראז א פערוואונ־דעטער.

אט אזעלכע זענען זיי. דאס לעבען איז גארנישט. און טעמפ זענען זיי מעהר־סטענס, נאאיוו ווי די קינדער. ער איז אינטערעסאנט, דער עלטערער פויער. כמעט מעהרסטענס עלטערע גוים געה־מען ארויף דאס היטעל, זעהענדיג מיך פערבייגעהן, ווייל טאמער בין איך א פריץ, און אין דער זעלבער צייט איז ער גרייט ביי דער ערשטער געלעגענ־הייט צו פערכאפען ביים פריץ אלץ, אפילו דאס לעבען.

עפעס אנ'אנגעשטרענגטקייט הערשט דארטען עפעס א נישט־זיכערקייט. קיי־נער פיהלט זיך נישט זיכער. נישט דער גוטבעזיצער, נישט דער אריינגעזעצטער „אסאדניק־לעגיאניסט" נישט דער פויער. די צווייטע זייט, רוסלאנד, וואס איז אפגעטיילט מיט א דינער שטעכיגער דראט, בעשווערט, מאכט אומרוהיג. און יעדער געהט שטענדיג מיט'ן רע־וואלווער אין האנט. שטענדיג איז די ביקס גרייט, ביים פריץ און לעגיא־

א קראנץ פערל / פון תלמוד און מדרש

ס'איז געזאגט געווארען אינ'ם נאמען פון ר' שמעון בן יוחאי:

דאס לעבל ברויט און דער שטעקען זענען צוזאמען בעשאפען געווארען, גאט האט דעם מענשען זיי געוויזען און האט אזוי געזאגט:

— ווערסטו זיין ארענטליך, וועסטו האבען ברויט צו עסען, וועסטו נישט זיין ארענטליך, איז דא א שטעקען זיך צו שלאגען. (ויק"ר פ' ל"ה)

ר' עקיבא האט געזאגט אינ'ם נאמען פון ר' שמעון בן עזאי:

דו זאלסט זיך תמיד שטעלען אויף א נידריגען ארט, כדי מ'זאל דיך קאנען ארויפזעצען העכער, און זאלסט נישט ארויפגעהן אויפ'ן אויבען־אן מ'זאל

דיך קאנען פון דארטען אראפטרייבען.. (ויק"ר א)

עס האט געפרעגט דער קיסר ר' יהושע בן חנניה'ן:

— פארוואס האסטו אויפגעהערט צו קומען צו אבידנ'ען, וואו דו פלעגסט אפט קומען זיך דורכשמועסען מיט די חכמי־רומי?

האט איהם ר' יהושע בן חנניה געענט פערט:

— דער בארג איז פול מיט שניי, ארום איז אייז, די הינד בילען נישט, די מיהלען מאהלען נישט און וואס איך האב נישט פערלוירען — זוך איך...

— וואס בעדייט דאס? — האט איהם דער קיסר געפרעגט.

— מיינע האר פון קאפ זענען שוין ווייס, מיינע ואנטעס און בארד בעווע־גען זיך שוין נישט, מיין קול ווערט נישט געהערט, מיינע ציינער קייען נישט און איך געה שוין איינגעבויגען ווי אייגער, וואס זוכט עפעס..
(שבת קנ"ב)

דער תנא ר' מנא האט מבוה געווען די, וואס לאפען זיך צו געלד זאמלען, און אפילו פאר א דין, וואס איז געווען בעשטימט דאס געלד צו קלויבען, פלעגט ער קיין ד ך ארך נישט האבען.
(ירוש' בכורות ג.)

ווען דער פאסטוך איז אין כעס אויף זיין סטאדע שעפסען, שיקט ער פארויס א בלינדען באראן... (בבא קמא נ"ב)

געזאמעלט דורך א. שלעזינגער.

נישט געלונגענע זעלבסטמארדען

אמת'ע פאסירונגען — פון ז. ליבין

האט איהר אמאל ארומגעטראגען זיך מיט א געדאנק צו מאכען א סוף צו אייער לעבען? טראכט נור איבער אייער לעבען. טראגט אייך נור אוועק אויף די פליגלען פון אייערע געדאנקען אין די ערינערונג וועגען אייער גאנצער, ווייטער און ווייטסטער פער-גאנגענהייט, און איהר וועט זיכער זיך דערמאנען, אז איינמאל אדער מעהרערע מאל איז אייך געווען אייער לעבען אזוי שווער, אזוי איבעריג, אז איהר האט ערנסט געדענקט וועגען מאכען א סוף צו אלץ, א שנעלען, קורצען סוף.

דערמאנט זיך. טראכט איבער וועגען אייער גאנצען לעבען. אפשר האט אמאל אן אומגליקליכע ליבע געטריבען אייך צו פערצווייפלונג; אפשר האט דער גהינום-פייער פון אייפערזוכט ארייגגע-ברענט אין אייער מוח דעם געדאנק וועגען זעלבסטמארד; אפשר האט איהר געוואלט פון זיך א סוף מאכען איבער א ביטערע, א געפלאנטען פאמיליען לע-בען; ווייט איהר א מאן האט אייך אפשר געטריבען צו פערצווייפלונג אייער פרוי, וועלכע האט זיך אויסגעלאכט פון אייער [...] איהר און געזוכט אייך צו פערבייטען אויף א צווייטען מאן? און ווען איהר זייט א פרוי, האט אייך אפשר געבראכט צו דער זעלבער פערצווייפלונג אייער אומגעטרייער, צולאזענער מאן, וועלכער האט פערשוועכט אייער הייליגע איבער-געבענהייט און ליבע צו איהם און איז געווען גרייט צו פערבייטען אויף יע-דער „סטאדניצע"... און אפשר האבען גאר אייערע קינדער געמאכט אייער לעבען אזוי שווער, אזוי מיאוס, אז איהר זייט געווען גרייט אויף אלץ מיט'ן האנד אוועקצומאכען? אפשר איז אייך שווער און איבעריג געווען אייער לעבען, ווייל איהר זייט מורא'דיג עלענד פאר-בליבען... אפשר זייט איהר שווער און ביטער ענטוישט געווארען, ווייל פון אייערע שענסטע לעבענס חלומות איז געווארען א נארישער, א קליינליכער סוף? און אפשר האבען אייך שווערע עקאנאמישע אומשטענדען געטריבען צו פערצווייפלונג. אפשר האט איהר געלד פערלוירען... אפשר געווען רייך און פעראָרימט געווארען?.

דערצעהלט מיר א מאן וועגען אנ'-ערפאהרונג פון זיינע קינדערשע יאה-רען. איצט איז דער מאן שוין א פא-טער פון ערוואקסענע קינדער, א מאן שוין מיט א ווייסען קאפ און דערצעה-לען דערצעהלט ער אנ'ערפאהרונג פון זיינע אמאליגע יונגע, כמעט קינדערשע יאהרען. דערצעהלט דער מאן:

בעגוף, ווי אלט, אדער ווי יונג איך בין דאן געווען, קען איך נישט זאגען אבער לויט ווי איך געפין אויס, האב איך דאן בעמזוט אלט זיין א יאהר דרייי-צעהן-פערצעהן. איך האב געארבייט אין אנ'אפטייק. ארבייטען האב איך געמוזט, ווייל מיין פאטער איז געווען א גרוי-סער קבצן. און ווי יונג איך בין נישט געווען, האב איך שוין געמוזט פערדי-נען אויף מיין ברויט. ווי געוועהנליך, האב איך געהאט חבר'ים און חבר'טעס, און מיר דאכט זיך איצט, אז די חבר'-טעס מיינע זענען געווען אויסערגע-וועהנליך שעהנע מיידלעך. און ווי יונג איך בין דאן נישט געווען, האב איך שוין ליב געהאט איינע פון מיינע חבר'טעס, א קליין-געוואקסענע מיידעלע, וועלכע האט געהייסען מיט איהר ערש-טען נאמען קריינע און מיט איהר פא-מיליען נאמען ווילגער. אלט בין איך איצט דריי און פופציג יאהר. דאן בין איך געווען א יונגעל פון דרייצעהן יאהר, הייסט עס, אז זייט דאן זענען שוין פערציג יאהר פעראיבער. און דאך קען איך אט דער קריינען, אט די קליינ-טשינקע חבר'טע מיינע נישט פערגעסען. נאך קריינע'ן האב איך געליבט א סך אנדערע מיידלעך. איך האב זיך אין מיין לעבען פערליבט אפשר הונדערט מאל. כמעט אלע מיידלעך, וועלכע איך האב צו פערשידענע צייטען ליב גע-האט, האב איך שוין פערגעסען. איך געדענק נישט מעהר ווי זיי האבען אויס-געזעהן, פערגעסען אפילו זייערע נע-מען. נור קריינע'ן קען איך נישט פער-געסען. ווי האב איך א... דאס מיידעלע ליב געהאט? אויסגעגאנגען איז נאך איהר מיין יונגע קינדערשע הערצעלע, אויסגעגאנגען פון זעהנזוכט און יסורים.

נור קריינע האט אין מיר פאר קיין פאל נישט געוואלט פערליבען זיך. א חבר'טע איז זי מיט מיר פערבליבען — דאס יא. אבער פערליבט האט זי זיך גאר אין אנ'אנדערען, אין א הויכען, שעהנעם „שייגעץ", וועלכער האט גע-הייסען פעדאטאוו. איך קען זיך איצט נישט פארשטעלען ווי אזוי איך האב דאן געליטען איבער מיין שלים-מזל'-דיגער ליבע. איך קען דאך איצט נישט איבערפיהלען די יסורים, וואס איך האב דאן געפיהלט, און דערפאר קען איך נישט איבערדערצעהלען ווי אזוי איך האב דאן געליטען. איך געדענק אבער, אז ביינאכט, ווען איך פלעג זיך לייגען שלאפען, פלעג איך כמעט וויי-נען. און אויסער דעם, וואס איך האב געליטען איבער מיין נישט איינגענע-מער ליבע, האב איך זיך אויך גע-פיהלט געפאלען איבער דעם, וואס אלע מיינע חברים האבען גראד דורכ-געמאכט ערפאלגרייכע ליבעס. יעדער איינער פון מיינע חברים האט זיך אויסגעקליבען א חבר'טע אלס געליב-טע, און די חבר'טע האט יעדעם חבר געענטפערט מיט ליבע. נור איך איי-נער בין געווען די אומגליקליכע אויס-נאהמע. נור מיט מיר אליין האט דאס פאסירט, אז די חבר'טע, אין וועמען איך האב זיך פערליבט, האט גאר אויס-געקליבען א שעהנעם שייגעץ אלס איהר געליבטען. אט אזא פינסטערען מזל האב איך געהאט ביי מיין ערשטען ארויסטאהר אין דעם ענין פון פער-ליבען זיך.

איינמאל, אין א שעהנער זומער-נאכט, ווען איך האב געזעהן ווי אין זייער סאד זיצט קריינע מיט איהר שייגעץ אויף א בענקעל אונטער אנ'אלטען גע-ריכטען עפעל-בוים, און ביידע האבען זיך ארומגענומען און זיך געקושט, בין איך אוועק א צובראכענער, און איך האב בעשלאסען איינצונעהמען סם.

אין אפטייק, וואו איך האב געאר-בייט, איז געווען גאנץ גרינג צו קרי-גען סם. איך האב אלץ געטראכט וואס פאר א סם איינצונעמען, און כ'האב אין די אפטייק ביכער כסדר געלעזען ווי אזוי מען פיהלט זיך און ווי אזוי מען שטארבט פון דעם אדער יענעם סם. און מיר איז געפעלען געווען איינ-צונעהמען אפיום, ווייל פון מיין שטו-דירען דעם ענין פון פערגיפטען זיך, האב איך זיך דערוואוסט, אז פון פער-סמען זיך מיט אפיום פיהלט מען זיך זעהר גוט. מען זעהט זעהר, זעהר שעה-נע חלומות און אזוי חלום'ענדיג שלאפט מען איין און מ'ווערט אנשלאפען אויף אייביג. האב איך איינגענומען אפיום. איך האב זיך דערוואוסט אז פיר, איינ-נעהמען א דאזע פון 20 גראן אפיום שטארבט מען גלייך. ווען מען נעמט אבער איין א קלענערע דאזע, פון פיר ביז צעהן גראן, צום ביישפיל, קען עס נעהמען עטליכע טעג ביז מען שטארבט. האט זיך מיר א פנים צו שנעל נישט געוואלט שטארבען, און איך האב איינ-גענומען אכט גראן אפיום. אויף ווי פיל איך געדענק, האב איך זיך ווירק-ליך דערפיהלט זעהר גוט. אלע שווערע געפיהלען זענען פון מיין הארצען פער-שוואונדען געווארען. און מיר איז גע-ווען אזוי גוט, אזוי וואויל. עפעס אזוי ווי איך וואלט מעהר גאר נישט גע-האט צו טון מיט קיינעם, נישט מיט קריינע'ן, נישט מיט איהר שייגעץ, נישט מיט מיין בייזען פאטער, נישט מיט דער גאנצער ארומיגער וועלט. אבער עס האט לאנג נישט געדויערט, און איך האב געקראגען א מורא'דיגען קאפ-וועהטאג. איינער פון די דאקטוירים, וועלכע פלעגען אריינקומען אין אפטייק, האט מיך געזעהן, און מיין אויסקוקען איז איהם פארגעקומען פערדעכטיג. געגען מיין ווילען האט ער ביי מיר אוי-פגעזוכט, און ער האט מיך שטרענג געפרעגט:

האסטו איינגענומען אפיום?

איך האב זיך מודה געווען.

האט מען מיך אוועקגעפיהרט אהיים און גענומען ראטעווען. איך געדענק, ווי דער דאקטאר האט פערזארגט, אז איך מוז כסדר טרינקען שווארצע, שטאר-קע קאווע. און ווען מיין מאמע האט דערהערט, אז איך מוז טרינקען קאווע, איז ביי איהר אויסגעקומען, אז איך מוז זיין א געפעהרליכער חולה. און זי האט גענומען חלש'ען פון שרעק.

מען האט מיך אפגעראטעוועט. נור דער אפטייקער האט מיך מעהר נישט געוואלט האלטען ביי זיך, און איך האב פערלוירען מיין ברויט. איבער מיין איינגענעמען סם, האט מיין געליבטע געלייגט אויף מיר גרויס רחמנות, און זי איז מיט'ן שייגעץ אוועקגעפאהרען „נאסטיעווען" אין מאהילעוו צו זיינעם אנקעל. — אבער איך בין פארט גע-בליבען לעבען...

*

און אט דערצעהלט מיר א פרוי א מעשה'לע, א זעהר טראגישע מעשה'-לע, ווי אזוי און ווארום זי האט אמאל געוואלט זיך דאס לעבען נעהמען. די פרוי איז איצט א מוטער פון פיר ער-וואקסענע קינדער, אזעלכע ליבע, טיי-ערע, געראטענע קינדער. די פרוי איז זעהר א געטרייע, איבערגעגעבענע, הייסע מאמע. און ווייל איהרע קינדער זענען אזעלכע ליבע, אזעלכע טייערע און גע-ראטענע איז די פרוי זעהר א גליק-ליכע מאמע און אט דערצעהלט אט די פרוי וועגען זיך:

דאס איז געווען, ווען מיין ערשט קינד איז געשטארבען. עס איז געווען דריי יאהר נאך מיין חתונה. מיין ערשט קינד איז געווען א יונגעלע. ווען מיין קינד איז געשטארבען, איז עס אלט געווען צוויי יאהר. מיר איז געווען זעהר שווער ארויבערצוטראגען מיין גרוי-סען אומגליק. איך בין געגאנגען ווי א משוגענע. אום צו פערגעסען אין קינד'ס טויט, האט מיין מאן גענומען זוכען, וואס מעהר צו פערברענגען. פלעגט ער שטענדיג ארומגעהן. דא צו פריינד, דא צו פערזאמלונגען. דא צו מיטינגען, דא צו קאנצערטען. איך האב דאס נישט געקענט [illegible]. איך האב גאר נישט געוואלט און גאר נישט גע-וואלט פערגעסען מיין טייער קינד. איך פלעג אין ערגיץ נישט געהן. מיר פלעגט אויסקומען גאנצע טעג און נעכט זיין איינע אליין מיט מיינע טיפע יסורים אין הארצען. און איך האב ווייטער נישט געוואלט לעבען. מיך האט גע-צויגען צום זעלבען קבר, וואו מיין קינד האט זיך געפונען.

איינמאל, ס'איז געווען זעהר א שעה-נער פריהלינגס-טאג, אין גאס האבען זיך געשפילט קינדערלעך, און איך האב זיי געזעהן דורכ'ן פענסטער. איך האב געטראכט, אז ווען מיין קינד וואלט געלעבט וואלט ער דאך אויך געשפילט זיך איצט אויפ'ן גאס מיט די איבעריגע קינדער. און מיר איז געווארען אזוי שווער, אזוי פינסטער... און איך האב איינמאל פאר אלעמאל בעשלאסען צו מאכען א סוף צו מיינע בלוטיגע יסורים. איך בין האסטיג פון הויז ארויסגעלא-פען אויפ'ן רוף, צוגעלאפען צום ברעג און געוואלט זיך ארונטערווארפען. איך האב דאס אבער נישט געטון. איהר פרעגט: וואס האט מיך אפגעהאלטען? אט וועל איך אייך דערצעהלען. א מאדנע זאך איז מיט מיר פארגעקומען. איך געדענק דאס, אזוי ווי עס וואלט נעכטען פארגעקומען. איך האב אין יע-נער צייט שוין געקאנט דענקען, אז מיט איינציגע חדשים שפעטער וועט מיר אויס-קומען מוטער צו ווערען. אבער אט דער פאקט האט מיך צום ווייטערען לעבען א האר נישט צוגעבונדען. נור איצט, אין דער מינוט, ווען איך האב געוואלט פון רוף ארונטערשפרינגען, האט זיך מיר צום ערשטען מאל אפ-געדוכט, אז איך פיהל אונטער מיין הארצען מיין קינד. א מאדנער געדאנק איז דורך מיין קאפ דורכגעלאפען, א געדאנק, אז ווען איך וועל ארונטער-שפרינגען, וועט דאס קינד אונטער מיין הארצע, ביי מיין ארונטערפאלען, דער-פיהלען וועהטאגען און עס וועט שטאר-בען, ווי ס'איז געשטארבען מיין ערשט קינד..

אט אזא מין מאדנער געדאנק איז מיר דורכ'ן קאפ דורכגעלאפען. דאס האט מיך אפגעהאלטען פון זעלבסטמארד. איך בין שטעהן געבליבען, איך האב געצווייפעלט... א שכנה איז ארויסגעקו-מען אויפ'ן רוף, א שכנה, וועגען וועלכער איך האב געוואוסט, אז אויך זי האט אמאל א קינד פערלוירען.. די שכנה האט מיך דערזעהן, זי האט געקראגען א חשד וועגען דעם, וואס איך האב געוואלט צו טון... זי האט מיך געכאפט גלעטען און קושען. איך האב איהר דערצעהלט. מיר האבען ביידע געוויינט, און איך בין געבליבען לעבען.

קאקלוש

מעדיצינישער ארטיקעל פון ד"ר י. מאנדעלבוים

ווער האט נישט געהערט דעם שרעק-ליכען קאקלוש-הוסט ביי קליינע קינ-דערלעך? ווער האט נישט געזעהן דאס שרעקליכע פנים ביים קינד, ווען עס בעקומט אזא הוסט-אנפאל?

וואס איז דען אזוינס קאקלוש און ווי זעהט אויס די קראנקהייט? קאק-לוש געהערט צו די אנשטעקענדע קראנק-הייטען אין קינדער-עלטער. די קראנק-הייט רופען ארויס מיקראבען, וועלכע זענען ענטדעקט געווארען אין דעם שפייעכץ פון א קאקלוש-קראנקען קינד דורך צוויי גרויסע געלעהרטע בארדע און זשאנגו.

אויף קאקלוש ווערען קראנק הויפט-זעכליך קינדער אין עלטער פון זעקס ביז זיבען יאהר, זעלטען עלטערע פון 10 יאהר, דאס איז נאך נישט קיין בעווייז, אז עס ווערען נישט קראנק אויף קאקלוש יונגערע און עלטערע קינדער.

די פערשפרייטונג פון דער קראנק-הייט קומט וואהרשיינליך פאר דורך דאס שפייען פון קאקלוש-קראנקע קינ-דער. אזוי ווי די מיקראבען פון קאק-לוש קומען אום שנעל אויף דער טרוי-קענער לופט און אויף דער זון, קאן מען מיינען, אז דורך א דריטער פער-זאן אדער אויף א מרחק קען מען זיך מיט קאקלוש נישט אנשטעקען: נאר דאס איז אלץ טעאריע, ווי די פראק-טיק לערנט אבער, קען מען זיך אנ-שטעקען דורך א נאז טיכעלע, שפיל-צייג און דורך געזונטע מענשען. די לעצטע זענען די אזוי גערופענע באק-טעריען-טרעגער, ד. ה. אז זיי האבען אויף זייער הויט אדער שליימהויט און מויל און אין נאז די מיקראבען, נאר פאר זיי גופא זענען זיי נישט שעדליך.

דער אמת'ער קאקלוש-הוסט, וועלכען מען דערקענט שוין פון דערווייטען, בעווייזט זיך ביים קינד דעמאלט, ווען די קראנקהייט האט זיך שוין ענטווי-קעלט, און דערווייל איז די געפאהר-ליכסטע צייט אנצושטעקען זיך מיט קאקלוש, די ערשטע טעג פון דער קראנק-הייט, ווייל קיינער איז נאך נישט זי-כער, צי דאס איז קאקלוש אדער עפעס אנדערש.

שפעטער, ווען מע ווייסט שוין גע-וויס, אז מען האט צו טון מיט'ן קאק-לוש, איז די געפאהר פון אנשטעקען זיך קלענער, ווייל די קאקלוש-קראנקע קינדער ווערען שוין איזאלירט ד. ה. אפגעזונדערט פון די געזונדע קינדער.

איצט ווי פערלויפט די קראנקהייט? די צייט פון אנשטעקען זיך ביז די ערשטע סמנים פון דער קראנקהייט דויערט פון 7 ביז 12 טעג. די קראנק-הייט הויבט זיך אן מיט א לייכטען קא-טאר פון די אטמונגס-וועגען, דאס קינד ניסט, האט א קאטאר, די אייגעלעך ווע-רען רויטליך, און פון זיי רינען טרע-רעלעך, דאס קינד הוסט און די טעמ-פעראטור איז אביסעל הייזעריג. דער הוסט ווייזט אונז נאך גארנישט, ווייל ער קלינגט ווייך אדער טרוקען, מיט דער צייט פערשטארקט ער זיך ספעציעל ביינאכט, ער בעקומט זעהר אפט א ספעציפישען מעטאלענעם טאן, וועל-כען מען הערט נישט ביי אנדערע קראנקהייטען:

איצט קומט דאס צווייטע סטאדיום, דאס אזוי גערופענע קאנוואולסיווע סטא-דיום פון דער קראנקהייט. דער הוסט בעקומט א קאנוואולסיווען אויסזעהן. אין גרעסטען מאל פיהלען שוין די קינ-דער דאס אנקומען פון הוסט-אנפאל. דאס קינד זעהט אויס דערשראקען, עס קען אפט נישט איינהאלטען די אורין און שטוהל. דאס דויערט א גאנצען א פאר סעקונדען.

עלטערע קינדער, ווען זיי דערפיה-לען דאס אנקומען פון הוסטען-אנפאל, כאפען זיי זיך אן אן עפעס, כדי צו האבען זיך אן וואס אנצוהאלטען ביים הוסטען-אנפאל.

ביי קליינע קינדער קענען מיר אויך בעמערקען, ווי זיי פיהלען דאס אנקו-מען פון אנפאל. דאס קינד ווערט אומ-רוהיג און וויל מיט די הענטלעך אן עפעס אנכאפען. דער שרעקליכער הוסט דויערט פון 5-6 מינוט צום סוף ברעכט דאס קינד. עס טרעפט, אז נאכ'ן ברעכען קומט דער צווייטער אנ-פאל, נאר דאס טרעפט זעלטען, און אויב עס טרעפט יא, דויערט דער אנ-פאל קורץ און די פויזעס צווישען די הוסטע-אנפאלען איז דער צושטאנד פון קינד זעהר א גוטער: דאס קינד שפילט זיך, לאכט און מען קען נישט זאגען, אז דאס קינד איז קראנק.

עס טרעפט ביי שווערע פאלען, אז די אנפאלען ווירקען אויפ'ן קינד: דאס קינד ווערט שוואכער, אפאטיש, דער אפעטיט ווערט קלענער, אפט אבער איז דער אפעטיט פערגרעסערט.

דער צווייטער סטאדיום דויערט פון 3 ביז 13 וואכען שטופענווייז גערט דער צווייטער סטאדיום איבער אין דער דריטער, די אנפאלען ווערען זעל-טענער, דאס הוסטען איז שוואכער, בע-זונדערס זעהט מען דאס ביינאכט. דאס ברעכען און דאס וועלען ברעכען פער-שווינדט. ביי א אנפאל שפייט דאס קינד ארויס אביסעל שפייעכץ עס דויערט נאך אביסעל צייט און דאס הוסטען בעקומט גאר אנ'אנדער קלאנג. דאס קינד שפייט שוין נישט עס בעקומט א גוטען אפעטיט, א שענעם געזונדען פנים.

עס טרעפט, אז אין דעם דריטען סטאדיום ווערט דעם קינד ערגער און עס קעהרט זיך אום דאס צווייטע סטאדיום. די סבה דארף מען זוכען אין פערקיהלען זיך פון קינד. דאס איז אנ'אלטע און אייביגע צרה ביי מענשען און נאך ספעציעל ביי די ארימע שיכ-טען, אז די שווערע סמנים פון א קראנק-הייט פערשווינדען, הייסט עס, אז דאס קינד איז שוין געזונד, און מען דארף שוין מעהר אויף דעם קינד נישט אכ-טונג געבען.

דאס קינד האט זיך פערקיהלט, ווי אזוי? גאר פשוט, עס איז ארויס פון א ווארימען צימער אין א קאלטען, אדער עס האט זיך געשפילט בארוועסהייד אויף א קאלטער פאדלאגע א. א. וו.

א נארמאלער קאקלוש דויערט פון 3 ביז 15 וואכען. ביי געזונדע, גוט גע-פלעגטע און עלטערע קינדער דויערט די קראנקהייט וועהניגער ווי ביי שווא-כע, שלעכט געפלעגטע און יונגערע.

פון די קאמפליקאציעס פון קאקלוש האבען די גרעסטע בעדייטונג לונגען-ענטצינדונג און קאנוואולסיעס, נישט זעלטען שלעפען זיך צו סוכאטעס. די לעצטע קראנקהייט ענטדעקט מען ביים קינד אפט באלד נאכ'ן קאקלוש, אזוי אז מען קען מיינען, דאס די קראנק-הייט ד. ה. סוכאטעס האט שוין עגזיס-טירט, נאר עס איז געווען בעהאלטען און איצט נאכ'ן קאקלוש האט זי זיך ענטפלעקט.

די לונגען נאך קאקלוש ווערען א בעסערער באדען פאר טובערקולאז-(סו-כאטעס) באצילען און זיי דרינגען אריין אין קינדער ארגאניזם.

די לונגען ביי קאקלוש זענען ווי ביי א פעסעל מיט פולווער, וועלכע רייסט אויף צוליב א פונק, וואס ווארטען אין זיי אריין מאזלען אדער גריפע די לעצ-טע צוויי קראנקהייטען פערשארפען נאך מעהר דעם קאקלוש.

——◆◆——

בנסט העגנט זי איבער'ן בעט. פיים יעדער איז דער רעוואלווער אין קעשענע

אז יודען, שרייבערס, שאפערס, מיל-נער, „בראקארעס" קומען זיך בוזאמען, פרובט מען שיסען אין ציל. מען פרובט זיך די כוחות.

הויבט איין יונגער יודישער מילנער אויף צוויי זעק מעהל פון צוועלף פוד און קריכט מיט זיי ארויף אויף דעם דריטען שטאק פון דער מיהל, ווייזט א ייד, א „שאפער" א קונץ. ווי ער צוקלאפט אויף צוויי העלפט א קלעצעל מיט איין קלאפ פון א האק. מען ווייזט קונצען, א עסען- ווער עס וועט אויפ-עסען עטליכע פונט פיש, ווער עס וועט ניכטער אויסטרינקען ריינעם פינף און צוואנציגער ספירט פון א טיי-גלאז; ווער עס וועט צוברעכען א מטבע.

ווי אנדערש זענען זיי די יודען פון די בעקאנטע אונזערע „קרומע פיש קעס", וואס מענדעלע מוכר ספרים האט בעשריבען אין זיינע ביכער.

און דאס זענען דאך ליטווישע יודען!

——◆◆——

די ליבעס פון אַ קייזערין.

היסטאָרישער ראָמאַן פון לעבען אין רוסישן קייזערליכן הויף

(47 פון ל. זאַכער מאַזאָך.

— פון איך? — האָט ארויסגעקרעכצט פּאַוולאָוו — וואָס בין איך דיר?

— גאָרנישט — האָט יעליזאַוועטע געלאַכט. — אָדער כמעט גאָרנישט. אַ שקלאַף פון מיין שטימונג, אַ שפּילעכעל.

— אַ שפּילעכעל? האָט איבערגעזאָגט פּאַוולאָוו און איז בלייך געוואָרען ווי די טויט.

— און איצט ווייסטו דעם אמת, פּאַוולאָוו. פונדעסטוועגען מעגסטו מיר קושען.

ער האָט זיך נישט אַ ריהר געטון פון אָרט.

— דו האָסט געהערט וואָס איך האָב געזאָגט? — איז יע־ליזאַוועטע מיטאַמאָל אויפגערעגט געוואָרען — איך האָב דיר געזאָגט, אַז דו מעגסט מיך פונדעסטוועגען קושען.

ער האָט אַרויסגעמורמעלט:

— ווי דו פייניגסט מיך, צאַריצע!

— היינט קענסטו נאָך מיר קושען. מאָרגען אפשר נישט — האָט יעליזאַוועטע ווידער געזאָגט.

— אַ שפּילעכעל בין איך ביי דיר? — האָט ער געקרעכצט.

— שווייג! דו הויבסט מיר אָן דערעסען! האָט יעליזאַוועטע אַ געשריי געטון.

אַזוי פּלוצים האָט זי זיך אויפגעהויבען פונ'ם אָרט און איז צוגעגאַנגען צום פענסטער, געבליבען דאָרט שטעהן און האָט זיך אומגעקוקט אויף פּאַוולאָוו'ן.

ער איז נאָך געזעסען אויפ'ן טאַבורעט מיט'ן קאָפּ אַרונטערגעלאָזט.

דעמאָלט האָט זי אַ טופּע געטון מיט'ן פוס.

— ווי דערוואַגסטו זיך צו בלייבען זיצען, ווען דיין צאַריצע שטעהט? — האָט זי אַ געשריי געטון. — האָסטו פערגעסען ווער איך בין?!

ער איז אויפגעשפּרונגען פונ'ם אָרט און האָט געקוקט אויף איהר מיט שרעק אין די אויגען.

— נעהנטער צו מיר! — האָט זי דערנאָך אַרויסגערעדט רוהיגער.

ער האָט געמאַכט עטליכע טריט צו איהר.

— נאָך נעהנטער. נאָך נעהנטער. אָט אַזוי! און קוק נישט אויף מיר אַזוי צושראָקען, נעהם מיך אַרום, דו שטאַרקער בער!

און מיט זיין גאַנצער קראַפט האָט פּאַוולאָוו זי אַ כאַפּ געטון און זיינע מעכטיגע אָרעמס.

ביי דער באַראָנעסע.

ווען פּאַוולאָוו האָט שפּעטער פערלאָזען די צאַריצע, איז זיין פּנים נישט געווען אַזוי פריילין אויפגעלעבט, ווי נאָך די פריהערדיגע בעזוכען זיינע אין קייזערליכען פּאַלאַץ. איצט האָט זיין פּנים אויסגעזעהן פינסטער און זיינע הענד האָבען זיך געדריקט אין פויסטען. וועלכע ער האָט בעהאַלטען אין די פאַלדען פון דעם מאַנטעל, אין גוט זיך איינגעוויקעלט, כדי מ'זאָל איהם נישט דערקענען.

ער איז נישט געגאַנגען אין דער זייט וואו זיין קאַזאַרמע איז געשטאַנען, נאָר מיט אַנ'אַנדער זייט צו וואַסיליעווסקי אָסט־ראָוו צו.

צוערשט איז ער געגאַנגען יערוועז, מיט אויפגערעגטע טריט. באַלד אָבער האָט ער גענומען געהן פּאַמעליכער און רו־היגער און פעסטער, און ווען ער האָט זיך דערנאָך אָפּגעשטעלט פאַר אַ קליינעם, גרויען הויז און אַ צ'ה געטון דעם גלעקעל, האָט זיין פּנים אויסגעזעהן איינגעגאַנגען רוהיג, מיט פרישער גע־זונטער פאַרב אויף די באַקען.

קענטיג געווען, אַז ער האָט עפּעס ביי זיך פעסט בעשלאָסען און דאָ נאָך זיך בערוהיגט.

אַן'אַלטער דינער האָט געעפענט די טיר.

— הייליגער ניקאָלאַי וואָס פאַר אַ גאַסט! — האָט דער אַלטער דינער אויסגעשריען. — ווי די פּריצטע וועט זיך דאָס פרייען!

— איז זי אינדערהיים? — האָט פּאַוולאָוו געפרעגט, גאָל געהענדיג דעם דינער. וואָס האָט איהם בעלויכטען דעם וועג אויף די טרעפּ מיט אַ ליכט.

— יאָ, זי איז אינדערהיים. ווי זי וועט זיך דאָס פריי־ען! האָט דער אַלטער דינער ווידער געזאָגט.

אין דער רגע, ווען פּאַוולאָוו האָט געגומען די קליאַמקע פון דער טיר אין דער האַנד, האָט ער דערהערט אַ רוישען פון אַ קלייד הינטער זיך און אַ שעהנע פרוי פון אַ יאָהר דרייסיג, מיט אַ ליכט אין דער האַנד, האָט איהם אַ פּאַ געטון ביים אָרעם.

— וואָס פאַר אַ זעלטענער גאַסט! — האָט זי אַרויסגעפּי־פּעט מיט שימחה. — אפשר וועט דער גאַסט זיך מוחל זיין אַהער?

און זי האָט געעפענט אַנ'אַנדער טיר — די טיר פון שלאָפ־צימער.

— נאָר רוהיג — האָט פּאַוולאָוו אַרויסגעמורמעלט. — מאַך נישט קיין סקאַנדאַל!

— אָ, ניין! האָב נאָר נישט מורא. קיין סקאַנדאַל וועל איך נישט מאַכען — האָט די קליינינקע, שעהנע פרוי געזאָגט. — איך וויל נאָר זיך דורכשמועסען אַביסעל מיט דיר.

און זי האָט איהם מיטגעשלעפּט נאָך זיך אין איהר שלאָפ־צימער.

— ווייסטו, אַז דו ביסט אַ באַנדיט, פּאַוולאָוו? — האָט זי דאָ געזאָגט, —

אַז דו ביסט אַ הונד, פּאַוולאָוו?

— פאַרוואָס זידעלסטו מיך אַזוי? — האָט פּאַוולאָוו זיך אָנ־גערופען. — האַלט איין דיין פּיסק, באַראָנעסע גרינשטיין.

— איך זאָל איינהאַלטען דעם פּיסק? — האָט די פרוי זיך מיטאַמאָל צושריען. — און דו האָסט די חוצפּה מיר דאָס צו־זאָגען? דו, וואָס דו האָסט אַזעלכע פערשפּאָכענע ליגען? האָב איך דיר ניט טריי געליבט? האָב איך נישט אַלצדינג פאַר דיר מקריב געווען? און דו... ווארפסט מיך אָוועק, אַזוי ווי איך וואָלט געווען אַ שמאַטע, און לויפסט צו דער דאָזיגער אויסגע־לאָסענער יעליזאַוועטע!

אין ציטערנדיג מיט'ן גאַנצען קערפּער האָט זי אַרייננע־לאָזען איהרע ביידע הענד אין זיינע האָר און זיי גערוסען און געקוויטשעט, דערנאָך האָט זי איהם אַרונטערגעלאָזט צוויי פּייערדיגע פּעטש.

— באַראָנעסע! — האָט פּאַוולאָוו אַרויסגעשטאַמעלט.

די אייפערזיכטיגע פרוי האָט זיך אַ וואָרף געטון אויף איהר בעט און זיך צעיאָמערט אויפ'ן קול.

— איך בין געקומען, ווייל איך וויל דיך אַנטרעטען — האָט פּאַוולאָוו זיך אָנגערופען, — ווייל איך וויל דיך בעטען, אַז דו זאָלסט מיר מוחל זיין. אָבער דיין בענעמונג, באַראָנעסע...

— אַרויס! גלייך פערלאָז מיין הויז! — האָט געגומען שרייען די באַראָנעסע גרינשטיין. — איך קען דיר נישט אָנקו־קען מעהר! אָבער דו וועסט דערפאַר בעצאָהלען. דו וועסט נאָך הערען פון מיר. אַרויס!

פּאַוולאָוו האָט איהר פערלאָזען מיט אַ שפּאָט־שען שמייכעל.

פון איהר איז ער אַוועק אין אַנ'אַנדער צימער אין'ם זעלבען הויז, וואו זיינע חברים די אומצופרידענע טאָלדאַטען האָבען זיך פון צייט צו צייט פערזאַמעלט, כדי אַרומצורעדען פּלענער ווי אַזוי אונטערצוואַרפען די ענזיטטרענדיגע רעגירונג.

ער האָט האַסטיג געעפענט די טיר און אויסגעשריען:

— חברים און גוטע פריינד! איך בין דאָ מיט אייך און פאַר אונזער פּאַטערלאַנד!

— פּאַוולאָוו! הורא! האָבען איהם אויפגענומען זיינע חברים.

— איך האָב אַזוי גוט געשפּיע'ט מיין ראָלע — האָט פּאַוו־לאָוו גערעדט ווייטער — אַז די צאַריצע האָט צו מיר דעם פול־טסען צוטרוי. איך קען קומען צו איהר, ווען נאָר איך וויל, סיי אינטימען טאָג און סיי אינמיטען נאַכט. איצט דאַרפען מיר איינ־מאָל פאַר אַלע מאָל עפּעס בעשליסען, און איך נעהם עס אויף זיך אויסצופיהרען!

— באַראָנעסע גרינשטיין! — האָט איינער פון די סאָלדאַ־טען בענומען איהר רופען. — פּאַוולאָוו איז דאָ. באַראָנעסע גרינשטיין!

— לאָז איהר זיך אויסוויינען — האָט פּאַוולאָוו געזאָגט מיט אַ שמייכעל. — זי איז אַ ביסעל בייז אויף מיר.

די חברים האָבען געלאַכט.

— ביז'ן מאָרגען וועט זי עס פערגעסען — האָט זיך אָנ־געריפען אַ'אָפיציר, איינער פון די אָנפיהרער פון די אומצופרידענע, — ווייבערשע טרערען האָבען נישט קיין גרויסען האַפט.

— אַזאַ האַפט, ווי ווייבערשע ליבע — האָט פּאַוולאָוו אַרויס־געמורמעלט. — וואַרט, איך וועל איהר שוין ווייזען, וואָס פאַר אַ שפּילעכעל איך בין [illegible] שוין איהר ווייזען!..

די בעוויינטע רעדע.

אין יענעם אויף־דער־נאַכט האָט יעליזאַוועטע זיך אַ בער־געטון אַמאָל 6-7, וואַרטענדיג אויף פּאַוולאָוו'ן.

שענער ווי אַלע מאָל האָט זי געוואָלט זי געוואָלט זיין. בעכשופ'ן האָט זי איהם געוואָלט, ווי נאָך קיינמאָל נישט.

פּאַוולאָוו האָט זיך פערשפּעטיגט און יעליזאַוועטע איז גע־וואָרען אומגעדולדיג.

— פאַרוואָס איז ער נאָך נישטאָ? האָט די צאַריצע זיך גע־ווענדעט צו איהר הויפדאַמע גרעפין שובאַלאָוו, — צי האָט ער נישט דערשמעקט?.

— איך גלויב נישט — האָט די גרעפין שובאַלאָוו געענטפערט.

— אַלע מאָל קומט ער צו דער מינוט! איז באַראָנעסע גרינשטיין נאָך דאָ?

— דאָ, מאַיעסטעט.

— דו מיינסט, לודוויגאַ, אַז מ'קען איהר גלויבען? — האָט יעליזאַוועטע זיך אָנגערופען. — פערגעס נישט, אַז אַנ'אייפער־זיכטיגע פרוי קען אַמאָל מאַכען אַ בלבול אויף אויף איהר געליבטען...

— מאַיעסטעט, די בעוויינטע רעדען...

— יאָ, יאָ. לודוויגאַ — האָט די צאַריצע אַרויסגעמורמעלט מיטאַמאָל צוטראָגען. — די בעוויינטע רעדען... ווי מורא'דיג דאָס איז, לודוויגאַ. מ'מאָר נישט גלייבען קיינעם נישט וועמען זאָל עם איינפאַלען, אַז דער מאַן, וואָס ווייזט אַרויס אַזאַ ווילדע ליבע צו דיר, זאָל... וואַרט, וואַרט — האָט זי צוגעלייגט מיט אַ בייזען שמייכעל, און איהרע אויגען האָבען זיך אָנגעצונדען. — זאָל ער נאָר קומען!..

— מאַיעסטעט, איהר מוזט זיין פאָרזיכטיג מיט איהם — האָט די גרעפין זיך אָנגערופען.

— פאָרזיכטיג? איך האָב ליב דעם גרייצ אויף אַ ווילדע חיה, דו ווייסט? — יעליזאַוועטע האָט אַרויסגעשלעפּט פון אַ פאַלד פונ'ם קלייד אַ רעוואָלווער און גערעדט ווייטער: — אויפ'ן ערגסטען פאַל האָב איך אָנגעווייט פאַר איהם...

(פאָרטזעצונג קומט).

הומאָר — דער קונדס — סאַטירע

דאָס דריידעל.

אוי דאָס דריידעל, אוי דאָס דריידעל,
איינגעזונקען זאָל עס ווערען!
אַלע האַלטען עס אין דרעהען,
אַלע האַלטען עס אין קעהרען...

יעדער דרעהט אויף עפּעס אַנדערש,
ווילד, היסטעריש און נערוועאיש;
ס'דרעהט פרילוצקי עכט פאָלקיסטיש
גרינבוים דרעהט עס אויף העברעאיש...

אויך אין סיים דאָרט אונזער „קאָלאָ"
האָט אַמאָל געדרייט גאָר מונטער;
איצט מישטיינס־געזאָגט, רבותי,
הינקט ביי איהר דאָס דריידעל אונטער...

דאָקטאָר שיפּער האָט אַ דריידעל,
אַנ'אַנטיק פון אַלטע צייטען;
ווען ער הויבט עס אָן צו דרעהען
וואַרפט עס זיך אויף אַלע זייטען...

וועגען אַלטען מיכאַלעוויטש
שמועסען די בייזע צינגער,
אַז ער האָט נאָך אַלץ אַ טבע
דרעהען מיט'ן גראָבען פינגער...

אויך ר' העגעכ'לאַין גמינע
דרייט ביי אונז מיט שטאָלץ און כח;
דאָך עס שפּירט זיך פון זיין דריידעל
אַ ספּעציפיש מקוה־ריח...

דרעהען איז אַצינד מאָדערן,
יעדער דרעהט ביי אונז פערשידען.
וועה איז דעם, וואָס קען נישט דרעהען
יענער פאָהרט צו גוטע יודען...

גראַף כאַל.

זמן פלסתנו.

אַמאָל האָבען ביי אַ פּריץ צוויי יו־דען אַרענדירט צוויי קרעטשמעס, איי־נער האָט געהייסען חיים, דער צווייטער — אייזיק. אייזיק'ן איז זייער נישט גוט געגאַנגען. ביי יעדען מאָל, ווען ער האָט געדאַרפט בעצאָהלען אַרענדע־געלד, פלעגט ער מוזען פער־משכון'ען זיינע לעצטע זאַכען. אַז ער האָט שוין גאָרנישט געהאַט צו פערזע־צען, האָט ער אַ טראַכט געטון, צי איז אפשר נישט אַ פּלאַן צו מאַכען פּליטה. געטראַכט און געטון.

איין פרי־המאָרגען האָט אייזיק גע־שפּאַנט זיין מאַגער פערדעל, איינגע־פּאַקט זיינע בעבעכעס מיט זיין פרוי און קינדער צוזאַמען און האָט שוין געוואָלט פערלאָזען זיין קרעטשמע און אַפּציהען אין דעם נאָהענטסטען קליי־נעם שטעטעל.

מיט אַמאָל איז אָנגעפאָהרען דער פּריץ.

— גוט מאָרגען, אייזיק, וואוהין פאָהרסטו דאָס מיט דיין גאַנצען האָב און גוטס?

— גוט מאָרגען, פּריצ'ל, איך פאָהר אין שטאָט אויף יום טוב. (דער מנהג איז געווען אַז די ישובניקעס פלעגען פאָהרען אויף יו"ט אין שטאָט).

— וואָס איז דאָס ביי אייך פאַר אַ יום טוב? עס איז דאַכט זיך גאָרנישט די צייט פון יום־טוב ביי אייך.

— עס איז אַ יום טוב פּריצ'ל, ער הייסט „זמן פלסתנו".

— זמן פלסתנו, איז זמן פלסתנו. פאָהר געזונטערהייט.

דער פּריץ איז אַוועקגעפאָהרען צו חיים'ען.

טרעפענדיג חיים'ען אין דער היים, האָט ער זיך פערוואונדעט: פ'ט"טש ווי פאָהרסטו דאָס נישט אין שטאָט אויף יום טוב? — אייזיק איז דאָך אַוועקגעפאָהרען. ער זאָגט, אַז ביי אייך איז יום־טוב „זמן פלסתנו".

— פערשטעהסטו פּריצ'ל — ענטפערט חיים — דער יום טוב „זמן פלסתנו" איז נישט ביי אַלעמען אין איין צייט. יעדערער פייערט עס ווען ער וויל. ביי אייזיק'ן איז ער היינט. ביי מיר וועט ער זיין שפּעטער.

מ. ריו.

אַ נאַאיווער ענטפער.

גאַסט (צו דער דינסט: איהר וועט זאָגען איער בעלעבאָס, אַז איך בין דאָ געווען און האָב איהם נישט גע־טראָפען.

דינסט: געווי'ס, עס וועט איהם זיכער פרעהען דאָס צו הערען...

פילאָזאָפיע.

— די שענסטע פרוי קען מיאוס ווע־רען. דעם אייגענעם מאַן...

— אָראַפּציגעהן פון וועג טרעפט מען אין דער פינסטער אויך.

— אפילו ביי די שענסטע וועטערען קען מע וואַרפען געלד אין בלאָטע...

(אָלי)

אַנ'אומויסטער חשד.

פאַבריקאַנט: איך זעה, איהר האָט שוין אַ נייעם פּעלצעל, אָבער די 300 זלאָטעס וואָס איהר זענט מיר שולדיג שוין זייט אַ יאָהר. האָט איהר נאָך אַלץ נישט בעצאָהלט!

סוחר: נאַרישער מענש, וואָס איהר זענט! און פאַר דעם פּעלצעל האָב איך דען בעצאָהלט?

דער גרעסטער חכם.

בעריל: איך זאָג דיר, אַז דער גרעס־טער חכם איז אַ שוסטער.

גבריל: וואָס עפּעס גאָר אַ שוסטער?

בעריל: ווייל וואָס אַ שוסטער פער־שטעהט אין דער פּאָדעשווע, פערשטעהט דאָס נישט דער גרעסטער פּראָפעסאָר אין קאָפּ.

נישט נויטיג.

פּאַציענט — קענט איהר מיך, הער דאָקטאָר, אויסהיילען פון מיין טויבקייט?

דאָקטאָר — זענט איהר פערהייראַט?

פּאַציענט — יאָ.

דאָקטאָר — נאָך וואָס דאַרפט איהר זיך אויסקורירען!..

שייטלען

פון פערשידענע קוואַליטעטען האָאר, פערש. מאָדעלען. גוטע אויסאַרבייטונג, רעיעלע בעהאַנדלונג. צו בעקומען קאָמיעננא 5, 2-טען הויף לעצטען איינגאַנג 2-טען שטאָק ביי בצלאל פּאָרושוצקי.

ROSYJSKA KAWIARNIA KUCHNIA

„K R E S Y"

przeniosła się do lokalu dawn. **Rydza** przy ul.

6-go Sierpnia Nr. 1

róg Piotrkowskiej

p o l e c a: **znakomite obiady z 4-ch dań — 2 zł.**

Śniadania i kolacje à la carte po cenach niskich:

Szczi — Szaszłyki — Filipki — Kulebjaki - Strogonów i t. d. 696

Codziennie: Bliny / Kawior / Siomga.

NAJLEPSZE CZEKOLADY

Goplana

POZNAŃ

WSZĘDZIE DO NABYCIA

Najsilniejsze bóle głowej usuwa.

דאַנטיסט און צאָהנטעכניק

י. ביטענסקי

5 קאָנסטאַנטינער 5

נעהמט אָן אַלע טאָג פון 9 פריה ביז 8 אָווענד. פרייזען ביליגע! בעראַטונג אָהן געצאָהלט

Dr. med.

M. Kerszner

Zielona 16, tel. 51-96

קינדער און אינערליכע קראַנק. נעמט אָן פון 3 ביז 4 נאָכמ. און פון 6 ביז 7 אָווענד.

— ד״ר —

י. הערשפינקעל

Zawadzka 15,

telefon 11-87

— — ספעציאַליסט פאַר — —

קינדער - קראַנקהייטען. נעמט אָן אינדערהיים פון 8—10 פריה און פון 3—5 נאָכמיטאָג און אין לעטשניצע „פּאָמאָץ".

Dr. med.

J. Polakow

ספעציאַליסט פאַר קינדער-קראַנקהייטען

Konstantynowska 37a

טעלעפאָן 39-75

נעמט אָן פון 5—$6^1/_2$ אָוו. אין דער היים און פון 2—3 אין דער לעטשניצע אויף נייערס-מאַרק, פעטריקאָווער 294.

שעהן

און שנעל שרייבען

קאַליגראַף ל. בערמאַן

פון וואָרשע, 4, האָט זיך איבערגעצויגען אויף דזשעלנאַ 42, וואָהנ. 13. די ערגעסטע צובראָכענע שריפט ווערט אויסגעבעסערט אין 15 טעג. דער, וואָס קאָן גאָרנישט, קאָן זיך אויסלערנען גוט שרייבען א יודישען בריף אין 3 וואָכען

Dr. med. P.

Markowicz

פון פּאַריז צוריקגעקעהרט נעמט אָן אין מעדיציניש-קאָסמעטישען קאַבינעט פעטריקויער 124 פון 3 ביז 7. הויט- און האָר-קראַנקהייטען, בעזייטיגונג פון געזיכטס-דעפעקטען, בילדונג פון די געזיכטס-גליידער, נייעסטע היילמעטאָדען, מאַסאַזשען, עלעקטראָטעראַפּיע.

Dr. H.

Hammer

אַקושער און פרויען-קראַנקה. נעמט אָן פון 5 ביז 7 אָווענד

Wschodnia 38,

telefon 28-39.

Dr. med.

B. FROM

אַקושער און פרויען-קראַנקהייטען. פּאָנסקאַ 12, טעל. 4.2-61. נעמט אָן פון 3—5 נאָכמ. 557

ווייכטיג פאַר הויז-בעזיצער!!

אין בוי-אונטערנעהמער!

עקסעלזיס-פוסבאָדען, שטופען, צעמענט-פּלאַטען, בורטען און קאַנאַליזאַציע-רעהרען, איז שטענדיג צו בעקומען ביי די אַלטע בעוואוסטע פירמע

D. PRUSZYNOWSKI, ŁÓDŹ, LIPOWA 31 — Telefon 46-28. —

בעמערקונג: עקסעלזיס-פוסבאָדען ווערט געלעגט אויף האָלץ- אָדער צעמענט-בעטאָן, פונגען-פריי, האַלט זיך שטענדיג וואַרים, פייערזיכערונג און עס פערהיט אויך פון שוואָמען.

מעכאַנישע פאַבריק

פאַבריקס-מאַרקע

פון נייהמאַשינען צו מאַשין און האַנד, אויך וואָל צו האַנד - אַרבייט און פערשידענע פאַרבען צו קאָנקורענץ-פרייזען!!

פ. רובינסקי,

לאדז, קילינסקי נומער 16.

אַקראַוואַט-

נייהער אָדער נייהעריז, וואָס קאָן אויך צושניידען, ווערט געזוכט. צו ערפאַהרען ביי ה׳ איגנער, זאַכאָדניאַ 8 פון 8 ביז 10 אין אָווענד. 571

Dr. med.

I. Bette

ספעציאַליסט פאַר אינערליכע און קינדערקראַנקהייטען

Piotrkowska 6,

telefon 44-95.

נעמט אָן פון 8—11 פריה און פון 4—6 נאָכמיטאָג.

היילפעדאַגאָגישע קורסען

פאַר שוואַכבעפעהיגטע און שווערערציהבאַרע קינדער, שפּראַכשטערונגען (שטאַמלען, טויבשטומהייט)

Dr. med. A. Szmirgeld

נערווען-אַרצט.

עלעקטריזאַציעס, ליכטהיילאַפּאַראַטען.

CEGIELNIANA 8, tel. 51-89

עמפּפאַנגט פון 5 — 7 אָוענד.

Dr. med.

I. PIK

וואָלטשאַנסקאַ 57

יערוועך און אינערליכע קראַנקהייטען

שפּראַכשטערונגען (שטאַמלען), גייסטיגע היילמעטאָדען פון נערוועזע צושטאַנדען (שרעק, שלאַפלאָזיגקייט). נעהמט אָן פון 12 ביז 1 און פון 4 ביז 7.

Dr. med.

IGNACY MARGOLIS

אויגען-קראַנקהייטען

זאַכאָדניאַ 57 (רוג צגעל.)

נעמט אָן פון 12—2 און פון 7—8 אָווענד.

Dr. med.

L. Pikielny

ספעציאַל-אַרצט פאַר נירען, בלאָזען און האַר - קראַנקהייטען

Nawrot 8,

telefon 19-90.

עמפּפאַנגט פון 4—7 אָוו. 541

Dr. med. **J. Szmerłowski**

פרויען-קראַנקה. און אַקושעריע נעמט אָן פון 3 ביז 5. פּיעטריקאָווער 17, טעלעפאָן 7-13.

Dr. med.

LUDWIK RAPEPORT

Pr. Narutowicza 25 (Dzielna) tel. 44-10.

ספעציאַליסט פאַר נירען, בלאָזען און האַרן - קראַנקהייטען. נעמט אָן פון 1 ביז 2 און פון 4 ביז 7 אָווענד.

טליתים-פאַבריק

ויסאַרבייטונג פון וואָלענע, האַלב-וואָלענע זיידענע טליתים פּמי פערקיש, ווי אויך טליתים-קטנים הורט און דעטייל! מיט אויספערטיגונג, אויך גאַרטלען, שפּאַניעס און ציצית צו בעקומען ביליגער ווי איבעראַל

ביי א. ה. ציטרינאָווסקי, קאָמיעננאַ 4,

אין צווייטען טויער, פּאַרטער. קומט און איבערצייגט אייך! 298

בעמערקונג: ס'ווערען אויך אָנגענומען אַלטע טליתים צו וואַשען.

איבעראַשנדע נייעס! 555

די בעוואוסטע אַגענטור פון זינגערס נייה-מאַשינען פון שטשעגשליווי, אַלעקסאַנדריסקאַ 27 (מרכבי גבאי׳ס גאַס) מאַכט בעקאַנט, אַז זי גיט אַלערליי זינגערס נייה-מאַשינען אויף די לייכטסטע בעדינגונגען אויסצוצאָהלען אויף ראַטעס ביז 2 יאָהר. קומט און איבערצייגט אייך! געדענקט די אדרעס!

לונגען-קראַנקהייטען!

רעקאָמענדירט דורך די ה״ה דאָקטוירים

Balsam Thlocolan Aqe

ביי סיכאַטעס, בראָנכיט, הוסט פערלייכטערט ביי פלעגמאַ, פערשטאַרקט דעם אָרגאַניזם און דעם זעלבסטגעפיהל פון קראַנקען, פערגרעסערט די וואָג פון קערפער. „**Balsám Thlocolán Aqe**" פערקויפען אַפּטייקען. פערלאַנגט נור אין אָריגינעלער פּאַקונג פון דער אַפּטייק 1462

A. Gąsecki w Warszawie, ul. Leszno 41

פאַר 3 זל.

עלעקטריש ליכט אין שטוב

קען יעדער בעקומען אויסצוצאָהלען וועכענטליך פאַר יעדען פ.

פערקויף פון פערשידענע עלעקטרישע מאַטעריאַל

פ. לעווין

קאָנסטאַנטינער 58 פראַנט-געוועלב

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

בזשעזשינער 11, טעל. 37-63

אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונד

ד״ר וואָלינסקי	נאָז, האַלז, אויערן-קר.	3—4
ד״ר רעשנער	קינדער-קראַנקהייטען	9—12 4—5.30
ד״ר שיפמאַן	אינערליכע קראַנקה.	10—12 5—6.30
ד״ר לובימאַש	הויט- און געשלעכט קר.	12—2
ד״ר שמירגעלד	נערווען און גייסטיגע קר.	1—3
ד״ר גאָלדבלאַט	אויגען-קראַנקהייטען	12.30—2
ד״ר עליאַסבערג	כירורגישע קראַנקה.	$1-2^1/_2$
ד״ר בערגמאַן	פרויען און געבורטס-הילף	3—4

ספּעציאַל-טעראַפּיע, שפּריצונגען ווי שטאַמלען א. ז. וו. טאָקען-שטעלען, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראַהלונג איינשפריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַציעס. אויף פערלאַנג — וויזיטען אין שטאָט. — אין לאַבאָראַטאָריום ווערען געמאַכט אַלע אַרט אַנאַליזען, ווי אורין, פלעגמאַ און בלוט. 2120

אימפונגען געגען שקאַרלאַטין.

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען א דענטיסטישער קאַבינעט עס נעהמען אָן:

ד״ר זילבערשטיין	צאָהן-אַרצט	9—2 נ׳מ.
ד״ר לאַזשינסקאַ סטאַראָפּאָלסקאַ	צאָהן-אַרצט	3—7.30

קינסטליכע ציינער, קראָנען, פּלאָמבען א. ז. וו. די לעטשניצע איז אויך טעגליך ווגט.

Lek. Dentysta

Jakób Botwinik

געאַרבייט אין דער לאָדזער קראַנקען-קאַסע איבער 4 יאָהר, נעהמט יעצט אָן טעגליך, אויסער שבת פון 3 ביז 9 אָווענד אויף דער

נאָוואָמיעסקאַ 26, פראָנט 2. שטאָק

היילען, פּלאָמבירען, צאָהן-ציהען אָהנע שמערצען, קינסטליכע ציינער, קראָנען און גאָלד - בריקען.

▲▼▲▼ **צוגענגליכע פרייזען.** ▼▲▼▲

פאַר מיטגל. פון קראַנקען-קאַסע און ווייטערע פּאַמיליעס זעהר ביליג.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

אין ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט

זגיערסקאַ 17, טעל. 16-33.

ד״ר ראַפּאָפּאָרט	נאָז, האַלז, אויערן קר.	10-11 2-3 $6^1/_2-7^1/_2$
ד״ר רוזשאַנער	הויט- און געשלעכטס-קר.	10—11 1—2
ד״ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק	אויגען-קראַנקהייטען	1-2 7-8
ד״ר יוסטמאַן	נערווען-קראַנקהייטען	12—2
ד״ר ראַזענצווייג	קינדער-קראַנקהייטען	10-12 4-5
ד״ר פּאַפּיערני	פרויען- און געבורטס-הילף	$11-1^1/_2$ 5-6
ד״ר קאַנטאָר	כירורגישע-קראַנקהייטען	3-4 1-2
ד״ר וויינבערג	אינערע הערץ לונגען-קר.	$11-1$ $5^1/_2-7$
ד״ר טופּעל	רענטגען	4-6 10-12
א. גראַדזענטשיק	צאָהן-אַרצט	3—7
ג. ראַזעס	צאָהן-אַרצט	9—2

צאָהן-פּלאָמבירונג, בעליכטונגען, קראָנען, פּלאָמבען, א. ז. וו. ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען

רענטגען-אינסטיטוט

היילונג פון הויט-קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) מיט רענטגענשטראַהלען, פּער בעשטראַהלונג און דורכלייכטונגען, קוואַרץ-לאַמפּע, דיאַטערמיע, לעקטריזאַציע, אַלע מעגליכע אַנאַליזען. א קורס פאַר מאַסאַזשער. אימפונגען געגען שאַרלאַך (שקאַרלאַטין) פון 4—5 נאָכמ.

די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.

וויזיט אין דער שטאָט.

זעמסטריכע

פעלץ-אַרבייטען!

זשאַקעטען, הערען-פעלצען און אַלערליי פאַנטאַזיע נעהמט אָן צו די בעסטע בעדינגונגען דער לאַנגיעהריגער קירזשנער-אַטעליר 1047

מ. פישלעוויטש

20 פעטריקאָווער 20

בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליה וברכתי:

איך האָב די עהרע מיטצוטיילען, אַז איך האָב מיין ביוראָ איבערגעטראָגען פון פּעטריקאָווער 18 אויף

17 פעטריקאָווער 17

2-טען הויף, פּאַרטער דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52.

וואו עס ווערט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי בקשות לויט׳ן אוסטאַוו, קלאָזולעס, ואַבאָזפּעטשעניעס אויף אַלע שטעט און דערפער, אַפעלאַציעס, אַקוזיציעס, אָדוואָקאַטיעס. דעקלאַראַציעס און פּונקציעס אין קאָמיסאַריאַט-רזשאָנדו, ביים גרונט סאָנד, פּאָליציי-בעצירקען, שותפות-אַקטען, סטאַטוטען, אַקטען אינטערציזיעס, אַקטען דאָראָווירעס, קאַרנע ספּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. 503

רעכטס-קאָנסולענט י. מאַנעלא

פעטריקאָווער 17, זאַכאָדניאַ 52

שנעל, רעעל און ביליג!

Miejski Kinematograf Światowy

Wodny Rynek (Róg Rokocińskiej)

Od wtorku, dn. 30 listopada do 6 grudnia r.b.

Dla dorosłych: początek codziennie o godz. 6 i 8^{45} (w soboty i w niedziele 4^{30}, 6^{45} i 8^{45})

„Dziesięcioro Przykazań"

2 serje, 14 akt. razem. Obraz, ilustrujący epokę historyczną i współczesną.

Dla młodzieży: początek o godz. 3 i 4^{30} (w soboty i niedziele o godz. 1 i 3-ej p.p.

„PASIERBICA"

Dramat w 7-miu częściach, z MARY PICKFORD w roli gł.

דער איינציגער אַנשטאַלט פון

הייל-קעפיר

K. SIGALINY

לאָדז, נאַרוטאָוויטשאַ 6. טעלעפאָן 40-46.

הייל-שטאַנציע.

דער הייל-קעפיר ווערט געברויכט ביי אַנעמיע, סוכאָטעס, האַלז-, מאָגען- און נירען קראַנקהייטען ביי רעקאָנוואַלעסצענטען. 863

דאָס לאָדזשער לעבען

3
פרייטאָג
כז
כסלו תרפ״ז

דעצעמבער
זון-אויפגאַנג 7.17
זון-אונטערגאַנג 3,30
לענג פון טאָג 9
ליכט צינדען 3-10

פערזאַמלונג פון קאָלאָניאַל-הענדלער.

אונטערן פאָרזיץ פון ה׳ לוסטיגמאַן איז פאָרגעקומען די אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון די פעראייניגטע קאָלאָניאַל-קליינהענדלער (פּיעטריקאָווער 6.) ה׳ לוסטיגמאַן גיט אָן איניגע סבות פאַר-וואָס זיי זענען אַרויסגעטרעטען פון פעראיין אויף זאַוואַדזקאַ 5.

נאָכדעם ווי עס ווערען אָפּגעגעבען בעריכטען ווערט געוועהלט אַ נייע פערוואַלטונג פון די ה״ה:

פּרעזעס: ה׳ ערליך און לעווין. וויצע פּרעזעסען: לוסטיגמאַן און בוכמאַיער.

פערוואַלטונג: רובין, בראַון, מיגדאַל מיסאַלקאָווסקי, גערשענאָוויטש, דאָבראַנסקי, קליסקאַ, אַראַנצקי און גאָלדבערג סעקרעטאַר.

קאַנדידאַטען: סאָלאָמאָנאָוויטש, ליכטמאַן גערשט און ראָזענוואַסער.

פון יודישען טעאַטער.

מאָרגען שבת נאָכמיטאָג ווערט אין פילהאַרמאָניע געשפּילט ווערען „דאָס פינטעלע יוד״ זונטאָג אין אָוונד — חנה׳טשע אין אַמעריקא. אין דער אויספיהרונג נעהמט אַנטייל דאָס גאַנצע פערזאָנאַל.

פון דייטשען טעאַטער.

היינט פרייטאָג ווערט געשפּילט די אָפּערעטע „אָרלאָוו״ שבת אין אָוועגד די „בע׳גמ׳ע רוי״, ביידע אָפּערעטען האָבען שטאַרק אויסגענומען ביים עולם און ווערען געשפּילט זעהר פיין און מיט גרויס ערפאָלג.

יתומים-הייזער זענען נישט פעראייניגט

נאָר א פעראייניגטער קאָמיטעט איז יאָ געשאַפען געוואָ״ע.

מיט אַ צייט צוריק איז צוזאַמענגערופען געוואָרען אַ קאָנפערענץ פון די יתומים-הייזער וועגען פעראייניגונג. די דאָזיגע קאָנפערענץ, וועלכע איז צוזאַמענגערופען געוואָרען אָהן דעם וויסען פונ׳ם לאָדזשער יתומים-קאָמיטעט, וועלכע עקזיסטירט שוין זייט אַ פאָר יאָהר, האָט נישט געהאַט קיין ערפאָלג. דאָן האָט דער קאָמיטעט פאַר יתומים פערזאָרגונג אַליין איבערגענומען די פעראייניגונגס-אַקציע און ס׳איז איהם געלונגען צו שאַפען אַ נייע קערפערשאַפט, וואָס פעראייניגט אַלע יתומים-הייזער און קינדער-היימען. צום קאָמיטעט געהערען אויך אַ רייהע נייטראַלע געזעלשאַפטליכע טוער, וועלכע דאַרפען אָפּהיטען דעם גלייכגעוויכט. דער קאָמיטעט וועט זיך פערנעהמען מיט פערטיילען די „דזשאָינט״ אונטערשטיצונגען, וועט שאַפען אַ קאָאָפעראַטיווע איינקויף-שטעלע פון פּראָדוקטען און קליידונג, דערביי וועט מען פאַר די אינסטיטוציעס קענען אויך אויסבאַרגען פּראָדוקטען און הלבשה. היום דער לאָדזשער קאָמיטעט איז אַ זעלבסטשטענדיגע אינסטיטוציע איז ער אָנגעשלאָסען אָן דער וואַרשאַווער צענטראַלע און איז אויך רעגיסטרירט אינ׳ם אַלפּוילישען פערבאַנד פון די יתומים-געזעלשאַפטען.

ביים קאָמיטעט איז אויסגעטיילט געוואָרען אַ קאָמיסיע, וואָס זאָל אויסאַרבייטען אַ מאַקסימום מיט אַ מינימום פּראָגראַם, וואָס זאָל אין דער צוקונפט אַסשר אויך פיהרען צו אַ פעראייניגונג אין דער ערציהונג. צום דאָזיגען קאָמיטעט האָט זיך אויך אָנגעשלאָסען די נייע קאָמיסיע וואָס בעשעפטיגט זיך מיט די „אַדאָפּטירטע״ קינדער, וואָס זענען פערהאַן אין לאָדז איניגע הונדערט.

ANGIELSKA HERBATA SIBUNION

Dr. L. LEWITAN
נעהמט אָן אין דערהיים פון 5 ביז 7 אָוונד צו קליניק-פּרייזען.
31 נאַראָנאָוויטשאַ 31.

צאָהן-אַרצט
H. Lewita-Fuchs
פּעטריקאָווער 50, טעל. 22-36
אויפנאַהמס-שעה: פון 10 ביז 1 און פון 4 ביז 6.

אהל-יעקב
צום דער יובל פון „קרן קיי״.

איינער פון די גרינדער און לאַנגיאָהריגער גבאי פון דער ציוניסטישער שוהל „אהל-יעקב״ אין לאָדז, ה׳ שמואל לעווי, האָט אין צוזאַמענהאַנג מיט די יובילעאום פייערונג אַרויסגעגעבען אַ געדרוקטען ביולעטין מיט אַ גענויער בעשרייבונג פון דער גאַנצער טעטיגקייט פון דער שוהל לטובת דעם יודישען נאַציאָנאַל-פאָנד. די דאָזיגע טעטיגקייט דערמאָהנט אין אַ גאַנצע רייהע וויכטיגע און היסטאָרישע געשעהענישען אינ׳ם יודישען לעבען אין דער צייט פון די פערלאָפענע 25 יאָהר.

צוזאַמען זענען אין משך פון דער צייט געמאַכט געוואָרען דורך דער שוהל 65 איינשרייבונגען אין גאָלדענעם בוך (ספר-הזהב) פון קרן-קימת, עס זענען געפלאַנצט געוואָרען 6 גערטנער פון 600 בוימער און האַלבער גאָרטען פון 50 ביימער, ווי אויך מעהרע איינצעלנע ביימער-שפּענדונגען.

דער ביולעטין ווערט פונדערגעשיקט צווישען די מיטגלידער און די מתפּללים פון „אהל-יעקב״ און רופט צו ווייטערדיגע אָפּפערוויליגע שפּענדען פאַר דעם איינציגען פאָלקס-אוצר, וועלכער גיט צוריק דעם יודישען באָדען — דעם יודישען פאָלק.

אין די קינאָס.

אין „קאַסינאָ״ געהט מיט גרויס ערפאָלג „פּאָוסט״ מיט עמיל יאַנינגס׳ן אַלס הויפּטראָלע.

אין „לונאַ״ געהט ווייטער ביי אויספערקויפטע הייזער דאָס פּראַכטפולע בילד „דער גנב פון באַגדאַד״ מיט דוגלאַס פערבענקס אין דער הויפּט-ראָלע.

„רדוטאַ״: דאָס פענאָמענאַלע בילד „די לעצטע טעג פון פּאָמפּעי״.

„אַדריאַ״: פּאַט און פּאַטאַשאָן אַלס מיהלנער.

„פּשרי״ „דער קריג ביי ליקאָלן״.

„אַפּאָלאָ״ פּאַט און פּאַטאַשאָן אַלס מיהלנער

„קאָרסאָ״: „ריטער ליכטער גולן״ מיט טאָם מיקס

די פאַלשע שבועה

א מעשה מיט א „יונג״, וואס האט געוואָלט אָפּנאַרען א יתומה.

האָרט נעבען דער בריק ביים אַריינפאָהר אין שטעטעל ק—ל שטעהט אָפּגעזונדערט פון אַלע איבריגע בניגים אַן אַלטע ליימענע קוזשניע.

דאָרט האָט יאָהרענלאַנג געוואוינט און געאַרבייט דער יודישער שמיד בעריל ליטוואַק.

פון וואַנען דער דאָזיגער בעריל האָט געשטאַמט און ווער זענען געווען זיינע עלטערען האָט קיינער נישט געוואוסט און בעריל אַליין אַפילו אויך נישט.

בעריל האָט נור געהערט וועגען זיך עפּיס דערצעהלען, אַז דערעפּשינער יודען זאָלען איהם נאָך אַלס קינד האָבען געפינען אין פּאָליש, ווען זיי זענען איינמאָל שבת געקומען אין דער פריה אין שוהל דאַווענען. קהל האָט דאָס אונטערגעוואָרפענע קינד אָהעקגעגעבען אויסצוהאָדעווען צו אַ קינדערלאָזען שמיד, דער האָט בערעלען געשיקט אין תלמוד-תורה, אויסגעלערנט איהם שמעטער שמידעריי און געהאַלטען ביז צום פריזיוו

די פּלאָנימער פריסטאַווע האָט דעם בעזונדען און הויכען בערעל׳ן צוגעפּילט צו דער אַלעקסאַנדראָווער גרעניץ-וואַך. נאָכ׳ן אָנדינען די פּלוושבע האָט זיך דעם עלענדען בערעל׳ן שוין נישט געגליסט צוריקצופאָהרען אין דערעפּשין און ער האָט זיך געשטעלט אַרבייטען אין וואָלאָצלאַוועק, דאָ האָט זיך בעריל בעקענט מיט אַ דינסט-מיידעל פון אַ שכנות׳דיג שטעטעל און מיט איהר אין קורצען חתונה געהאַט.

דאָס פּאָר-פאָלק האָט זיך בעזעצט אין ק—ל, געדונגען אַ קוזשניע און אָנגעהויבען צו פיהרען אַ בעל הביתיש לעבען. 10 רוהיגע און צופרידענע יאָהר האָט בעריל אָפּגעלעבט מיט זיין ווייב און צום עלפטען יאָהר פאַלט דער יודענע פלוצלונג גאָר איין, אַ שטאַרבן אַוועק צו טון.

בעריל האָט שוין אַ צווייט מאָל חתונה האָבען נישט געוואָלט און מיט דער איבערגעבליבענער יתומה׳לה אַזוי איינזאַם אָפּגעפירעוועט די גאַנצע פאָר יאָהר, קיין גרויסע גליקען האָט בעריל אין דער קוזשניע נישט געמאַכט אָבער פון דער שווערער האָרעוואַניע, האָט ער פאָרט אָנגעזאַמעלט פאַר דער יתומה אַ פאָר הונדערט דאָלאַר.

מיט אַ צייט צוריק האָט בעריל אָנגעהויבען צו קרענקען און צו פערליערען איינציגווייז די כחות. ער איז שוין נישט געווען מעהר ביכולת אַליין צו אַרבייטען און ער האָט געמוזט, בכדי נישט צו לאָזען איינגיין די קוזשניע, צוגעמען אַ יונג צו דער אַרבייט.

דער יונג, וועלכער איז געווען אַ כלי-זמר׳ס זוהן פון זעלבען שטעטעל, האָט אַרויסגעוויזען פלייסיגקייט און פעהיגקייט צו דער אַרבייט.

בעריל איז שטאַרק צופרידען געווען פון דעם יונג. אָבער נאָך צופרידענער איז פון איהם געווען די יתומה, בעריל׳ס טאָכטער.

בעריל האָט בעמערקט, אַז דאָס פּאָרל איז צו זיך נישט גלייכגילטיג, האָט ער בעשלאָסען זיי חתונה צו מאַכען. דערווייל האָט זיך זיין געזונד כסדר פערערגערט. בעריל האָט בעפיהלט, אַז די לעצטע כחות געהען איהם אויס און אַז ער האַלט שוין גאָר שמאָל, האָט ער צוגערופען דעם יונג און איהם דערלאַנגט דאָס גאַנצע „קניפּעל״ און פון איהם גענומען תקיעת כף, אַז ער וועט חתונה האָבען מיט דער יתומה און זיין צו איהר נישט בלויז אַ מאַן, נאָר אויך אַ פאָטער. בעריל האָט קוים בעוויזען צו בענטשען דאָס פּאָרל און ער האָט אויסגעהויכט זיין נשמה.

זעהט זיך אויס, אַז דער יונג האָט מיט דער יתומה געהאַט אַן אַנדערע כונה, ווייל אַזוי ווי ער האָט נאָר בעקומען דעם גרן אין האַנד און מען האָט בערלען מקבר געווען, האָט ער זיך שוין מעהר פאַר דער יתומה נישט געוויזען.

דערווייל האָט זיך די יתומה דערוואוסט, אַז דער בחור איז גאָר אַ חתן געוואָרען מיט אַ טאָכטער פון אַן אָרטיגען דאָרפס-געהער. דער יתומה איז פשוט אין לעבען געגאַנגען, וואָס דער יונג האָט זי פערשעמט און צובראָכען איהר האַרץ. עס האָט איהר אויך נישט ווייניג פערדראָסען, וואָס ער האָט געלאָזט איינגיין די קוזשניע און האָט צוגענומען איהר גרן.

זי האָט דעם יונג אַריינגעפאָדערט צום רב, ער זאָל איהר ווענינגסטענס צוריקגעבען דאָס געלד.

דער בחור לייקענט אָבער שטיין און בײן, אַז ער זאָל האָבען פון פערשטאָרבענעם מייסטער ווען עס איז אַפילו אַ גראָשען בעקומען און אַז ער האָט בכלל קיינמאָל נישט צוגעזאָגט חתונה צו האָבען מיט זיין טאָכטער.

דער רב האָט גאַנץ גוט פערשטאַנען, אַז די טענות פון דער יתומה זענען אמת׳ע און אַז דער בחור זאָגט ליגען.

דער רב האָט דעריבער דעם בחור געפּרובט שלעפען ביי דער צונג אָהין און אָהער. דער יונגאַטש האָט אָבער אין איין טענה׳ן, אַז ער ווייסט נישט פון קיין פּתרון און קיין חלום און, אַז דאָס מיידעל האָט אויף איהם נעמען אויסגעטראַכט אַ בלבול און גלאַט אין דער וועלט אַריין זיך צו איהם צוגעטשעפּעט. דער רב האָט געזעהן, אַז מיט דעם דאָזיגען בחור וועט ער שוין גאָרנישט מאַכען און ער האָט גוזר געווען, אַז ער זאָל אין שול שווערען, אַז ער האָט קיין געלד נישט בעקומען.

דער בחור האָט אָנגענומען דעם פּסק-דין און דער רב האָט בעשטימט אַ זמן פאַר דער שבועה.

דער רב איז דערווייל נישט געבליבען רוהיג: ער האָט געפּרובט אויסגוצען אַלע מיטלען, בכדי אָפּצוהאַלטען דעם שווינדלער פון אַ פאַלשע שבועה. אויך די רבנים פון די אַרומיגע שטעטלעך און די אָנגעזעהענסטע בעלי-בתים האָבען אויף אַלע אופנים בעמיהט זיך צו וואָרטען אויפ׳ן בעל דבר, ער זאָל זיך מודה זיין. קיין זאַך האָט אָבער נישט געהאָלפען: דער בחור האָט ביי אַ פול געפּאַקטער שול פייערליך אָפּגעשוואוירען.

די יתומה איז אַלע טאָג געלאָפען אויפ׳ן בית החיים, געריסען קברים, עס איז אָבער אַלס שוין געווען פערפאַלען.

דערווייל האָט זיך דער בחור גענומען אייליג צו גרייטען חתונה צו האָבען. ער האָט זיך געקויפט פון שענסטען און בעסטען, פערשטייט זיך, אַז פאַר דער יתומה׳ס געלד. עס איז שוין ואָגאָר בעשטימט געוואָרען זיין חתונה, ווי דער חתן האָט פלוצלינג אָנגעהויבען צו ווערען נישט מיט לייטען גלייך.

ער האָט זיך געפיהלט, וואָס אַמאָל ערגער.

מען האָט צו איהם גערופען פערשידענע מבקרים און דאָקטוירים, אָבער קיין זאַך האָט איהם נישט געהאָלפען. איינמאָל, ווען ער האָט שוין געהאַט פערלוירען דעם בעוואוסטזיין, האָט ער פון דער היץ דערציילט, אַז ער האָט בעקומען פון פערשטאָרבענעם מייסטער 300 דאָלאַר און ער האָט געגעבען תקיעת כף, אַז ער וועט מיט דער יתומה חתונה האָבען.

פון דער געשיכטע האָט מען זיך באַלד דערוויסט אין גאַנצען שטעטעל און אין די שכנות׳דיגע שטעטלעך. מענשען האָבען גערעטען דעם קראַנקענס פאָטער צו פאָהרען צו אַ גרויסען רבי, וועלכער האָט זיך פונקט געפונען אין טשעכאָטשינעק אויף קוראַציע.

דער רבי האָט שוין פריהער געהערט פון דער גאַנצער געשיכטע און ער האָט געהייסען קודם כל אָפּלאָזען דעם שדוך מיט׳ן דאָרף-גייערס טאָכטער און תיכף שטעלען אַ חופּה ביים קראַנקענס בעט מיט דער יתומה.

פערשטייט זיך, אַז מען האָט אַלס געטון, וואָס דער רבי האָט געהייסען. דער קראַנקער איז באַלד געזונד געוואָרען און דאָס פּאָרפאָלק לעבט זיך איצט גליקליך און צופרידען.

אַרגוס.

רשימות פון די יאהרגענג: 1906, 1905 און 1904.

מעלדען זיך אויף ס'אויגוסט 10 אין די שעה'ן פון 8 אין דערפריה ביז 3 נאכמ. שבת – פון 8 ביז האלב 2.

יאהרגאנג 1906.

היינט, ד. 3. די, וועמענס פאמיליען־נעמען ס'הויבען זיך אן מיט די אותיות P,

מארגען, שבת – R.

5000 פערזאן

בעקומען פראדוקטען־שטיצע.

(ב) די פראדוקטען־שטיצע, וועלכע ווערט ארויסגעגעבען פאר ארבייטסלאזע, איז אויסגערעכנט פאר 5000 פערזאן.

פון דער שטיצע וועלען געניסען נאר די, וועלכע בעקומען נישט קיין געלד־אדער מיטאגען־שטיצע.

די שטיצע ווערט פערטיילט אויף אזא אופן: פאר בחורים בעטרעפט די פארציע 13 זלאטעס; פאר פערהייראטע מיט א פאמיליע פון 4 פערזאן – 26 זל.; און פאר א גרעסערער פאמיליע – 42 זלאטעס.

די פראדוקטען וועלען ארויסגעגעבען ווערען אין 8 שטאדטישע געוועלבער,

אמעריקאנער

טשעקען אויף אינקאסא.

(ס) א רייה היגע בענק האבען בעקומען צוגעשיקט פון די אמעריקאנער בענק טשעקען, וועלכע זענען געשיקט געווארען אויף אינקאסא.

טשעקען האבען די גילטיגקייט דריי יאהר פון דער אויסשטעלונגס־דאטע. דאס איינקאסירען זיי נאכ'ן טערמין פאדערט א ספעציעלע פראצעדור, וואס דויערט ביז 4 חדשים.

סובסידיעס

פון לאדזער מאגיסטראט.

(מ) אויף דער לעצטער זיצונג פון מאגיסטראט איז בעשלאסען געווארען צו סובסידירען די שולע פאר פלאסטיק און ריטמיק פון ז. יאנטשעווסקא מיט 1000 זל.

איינצייטיג איז פון די דיספאזיציאנס־פאנדען פון מאגיסטראט בעשטימט געווארען 500 זל. אויף א דענקמאל פאר קאפיטאן פאגאנאווסקי און 500 זל. אויף דער „מאטשערוש שקאלנא" אין טשעשינער פירשטענטום.

מינדליכע ביטעס

אין דער סטאראסטווע.

(או) לויט א פעראָרדנונג פון דער העכערער מאכט, איז אין דער לאדזער סטאראסטווע אויסגעטיילט געווארען א ספעציעלער בעאמטער, וועלכער וועט אויפנעהמען מינדליכע ביטעס און אנקלאגעס פון די אינטערעסאנטען.

אין דער ערשטער רייה איז די רעפארם געמאכט געווארען פאר די אינטערעסאנטען, וועלכע זענען נישט אימשטאנד אויסצודריקען זייערע פערלאנגען אין א שריפטליכער ביטע.

שטראפען

חעלען צאהלען פאבריקאנטען

(ב) פאר נישט אבהיטען דעם 8־שעה־דיגען ארבייטס־טאג און בעשעפטיגען פרויען ביינאכט, האט דאס לאדזער פרידענס־גריכט נעכטען בעשטראפט די גרויסע פאבריקאנטען: ס. ראזענבלאט מיט 1000 זלאטעס; טעאדאר פינסטער – 300 זלאטעס; יאראטשינסקי – 100 זלאטעס.

שיחות

אין דער ציוני. ארגאניזאציע.

צוליב די יובילעאום פייערונגען פון קרן קימת ווערט די מארגענדיגע שיחה אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אבגעלעגט.

האנדווערקער אויף דער וואך!

יעדער האנדווערקער מוז זיך בעזארגען מיט א אינדוסטריע־פאטענט און מוז נעהערען צו א פאך־פעראיין.

מ'בעט אונז מיטצוטיילען:

אין געזעץ פראיעקט וועגען די האנדווערקער, וועלכער וועט שוין אין דער נאהענטסטער צייט פערעפענטליכט ווערען אויפ'ן גרונד פון די רעגירונגס פאל. מאכטען איז פערהאן א בעשטימונג אין וועלכען ס'רעדט זיך וועגען דעם אז אלס בעווייז פון פראפעסיאנעלען בעשעפטיגען זיך מיט דער מלאכה, דארף דינען דער אינדוסטריע פאטענט.

דעריבער איז אונבעדינגט נויטיג, אז אלע האנדווערקער זאלען בעזיצען פאטענטען. אפילו פאר אזעלכע, וועלכע ארבייטען אליין און אויפ'ן גרונד פון געזעץ וועגען אומזיסט־שטייער זענען זיי פריי דערפון, איז אויך נויטווענדיג, אז זיי זאלען אויסקויפען פאטענטען פון דער 8. קאטעגאריע. לויט'ן זעלבען געזעץ זאלען אלע האנדווערקער מוזען האבען פאכמענישע צייגענישען. אזעלכע צייגענישען וועלען ארויסגעגעבען ווערען דורך די צעכען און דורך די יודישע האנדווערקער־פעראיינען.

די האנדווערקער וואס וועלען זיך בעשעפטיגען מיט זייער פאך און וועלען זיין מיטגלידער פון זייערע פאך־פעראיינען וועלען אזעלכע צייגענישען נישט דארפען, זיי וועלען נאר דארפען האבען בעשטעטיגונגען, אז זיי בעשעפטיגען זיך פון פריהער מיט זייער פאך און זיי זענען מיטגלידער פון זייערע פעראיינען. ס'איז דעריבער אין אינטערעס פון אלע האנדווערקער, אז זיי זאלען זיך וואס פריהער פערשרייבען אין זייערע פעראיינען.

דער צושלאג צום מלוכה־שטייער

פאר בוי־פלעצער און פאטענטען פון שענקען.

(מ) דער מאגיסטראט האט אנגענומען דעם פארשלאג פון דער שטייער־אפטיילונג און האט בעשטעטיגט דעם קאמונאלען צושלאג צום מלוכה־שטייער פון בוי־פלעצער און גרונד־שטיק, וואס האבען בעקומען דעם ווערט פון בוי־פלעצער אויף 1927 יאהר; א) פאר פלעצער אויף די עקען שטאדט אדער זייטיגע גאסען – א האלב פראצענט פון'ם בעטראג, וואס איז דער יסוד צום אויסמעסטען דעם מלוכה־שטייער, ב) פון די פלעצער אין צענטער שטאדט אדער אין די הויפט־גאסען – 3 פראצ.

אויף דער זעלבער זיצונג פון מאגיסטראט איז פעסטגעשטעלט געווארען דער שטעדטישער צושלאג צו פאטענטען אויף אויסצוארבייטען און פערקויפען געטראנקען; פון פאטענטען אויף אויסצוארבייטען בראנפען און ספיריטוס־אויסארבייטונגען – 100 פראצענט און פון פאטענטען אויף צו פערקויפען די דאזיגע אויסארבייטונגען – 200 פראצענט.

ווער איז די טראגיש־אומגעקומענע פרוי,

וועלכע איז נעכטען צושניטען געווארען דורכ'ן טראמוואי?

(–) ווי מיר האבען שוין נעכטען מיטגעטיילט, איז אויף נאוואמיעסקא־גאס ביים טויער נומער 19 דער טראמוואי איבערגעפאהרען אן עלטערע פרוי, וועלכעס נאמען ס'איז נישט געלונגען פעסטצושטעלען. איצט דערוויסען מיר זיך, אז די פרוי האט געהייסען פריידא ריושפאן, 80 יאהר אלט און האט געוואוינט ביי איהר'ס א טאכטער אויף וופכאדניא 54. א צווייטע טאכטער פון דער אומגליקליכע פרוי וואוינט אויף זגערזשער 23.

נעכטען האט זיך דער אלטע פריידא ריושפאן פערגליסט זיך א ביסעל דורכשפאצירען צו איהר טאכטער אויף זגערזשער 23, זי האט דארט עררבערענגט א גאנצען טאג און געפרייט זיך מיט די איינקלעך. נישט וויסענדיג, אז עס ווארט אויף איהר אזא שרעקליך אומגליק.

אין אווענד איז זי צוריקגעגאנגען אויף וופכאדניא 54 און אויף נאוואמיעסקא גאס, ווי זי האט געוואלט איבערגעהען דעם טראטואר איז אנגעפאהרען גלייכצייטיג פון איין זייט א טראמוואי און פון דער אנדערער זייט אן אויטא. די אלטע פריידא ריושפאן איז געווארען א ביסעל צומישט און איידער זי האט בעוויזען זיך אויסצודרייען האט זי שוין געפונען דעם טויט אונטער די רעדער פון טראמוואי.

מיט דער לויה בעשעפטיגט זיך „חסד־של־אמת".

מען וויל אויסמיידען דעם טראמוואי־שטרייק.

צי וועט עס אבער געלינגען, וועט זיך דערוויזען נישט אן.

(ב) די געפאהר פון א טראמוואי שטרייק אין לאדז איז נאך נישט פערביי.

נעכטען האט זיך דער פעראיין פון די לאדזער שטאטישע ארבייטער און אנגעשטעלטע טעלעפאניש פערשטענדיגט מיט דער ווארשאווער צענטראלע, וועלכע האט געענטפערט, אז ס'איז נישט אויסגעשלאסען, אז די ווארשאווער טראמוואיאשעס זאלען צוזאמען ערקלערען שטרייקען מיט די לאדזער.

אויך די ווארשאווער טראמוואיאשעס האבען זיינער־צייט ארויסגעשטעלט פאדערונגען, וועלכע זענען גישט בעפרידיגט געווארען, ובכן וויל די צענטראלע, אז דער שטרייק זאל זיין, וואס מעהר אימפאזאנטער און זאל ארומנעהמען לאדז און ווארשא.

*

נעכטען האט דער לאדזער ארבייטס־אינספעקטאר טעלעפאניש זיך פערשטענדיגט מיט'ן הויפט־ארבייטס־אינספעקטאר קלאס און איהם מודיע געווען, אז מחמת דער פארשטעהער פון דער לאדזער טראמוואי־דירעקציע ה' בירערמאן איז נישט אין לאדז קען מען גארנישט טון.

דער הויפט־ארבייטס־אינספעקטאר האט אבער געהייסען ווירקען אויפ'ן וואיעוואדע, אז ער זאל זיך בעמיהען צו אונטערהאנדלען מיט אן אנדערן פארשטעהער פון דער טראמוואי־דירעקציע און זעהען, אז ס'זאל נישט קומען צו א שטרייק.

די טראמוואיאזשעס זענען אבער ענטשלאסען צו־צוטרעטען צו א שטרייק, אויב דער סכסוך וועט נישט ליקווידירט ווערען שוין אין די נאהנטסטע טעג.

ארעסטירט דעם שווינדלערישען „גראף" אלשאנסקי.

ער האט זיך ארומגעטראגען מיט א פאלשען נאמען און ער איז נישט קיין גראף נאר א פשוט'ער גנב.

(–) מיר האבען שוין נעכטען מיטגעטיילט וועגען דעם, אז אין דער לאדזער קהלה זענען געקומען זשאנדארמען און זיך נאכגעפרעגט אויף דעם כלומר'שטען „גראף" אלשאנסקי, וועלכער האט, אונטער'ן אויסרייד, אז ער וויל זיך מגייר־זיין, אויסגעשווינדעלט געלד ביי פערשידענע אינסטיטוציעס און פריוואט־פערזאנען אין לאדז און ווארשא.

איצט ווערען מיר געוואויר, אז דער „גרעפישער" אפעריסט איז שוין ארעסטירט און – ער הייסט גאר נישט אלשאנסקי.

זיין ריכטיגער נאמען איז בשעפלאוו ראקסיק. ער שטאמט פון גניעזנא, (פאזנער קאנט) און איז א זוהן פון א רעסטאראן־איינענטימער אדאם ראקסיק.

זיין פאטערס רעסטאראן געפינט זיך אין גניעזנא נעבען דער יודישער שוהל און פון דארטען נעהמט זיך מסתמא זיין קאנטשאפט מיט יודען און דער געדאנק אזוי־ארום אויפצונארען געלד.

דער דאזיגער פלינקער אפעריסט איז אלט אינגאנצען 19 יאהר. ער האט אנגעהויבען זיין קאריערע דערמיט, וואס ער האט צוגעגנב'עט ביים אייגענעם פאטער 3200 זלאטעס און איז ענטלאפען קיין לאדז און דערנאך קיין ווארשא, וואו ער איז בעגאנגען א רייה שווינדלערייען דערצעהלענדיג אלעמען ווי בעוואוסט, אז ער האט בדעה זיך מגייר צו זיין.

דער פאטער האט געמאלדען דער פאליציי און דער זשאנדארמעריע וועגען דער גניבה פון די 3200 זלאטעס און די ווארשאווער זשאנדארמעריע האט איהם ארעסטירט און אוועקגעשיקט קיין בידגאשטש. דא האט זיך ארויסגעוויזען, אז דער פאטער האט צוריקגעצויגען זיין אנקלאגע וועגען דער גניבה און מ'האט איהם שוין געוואלט בעפרייען. דא איז אבער אנגעקומען א מעלדונג פון ווארשאווער אויספארשונגס־אמט, אז ער איז בעגאנגען א רייה שווינדלערייען אין ווארשא און מען האט דעם „פויגעל" צוריקגעשיקט קיין ווארשא אין רשות פון אויספארשונגס־אמט.

דער פאטער האט צוגעשיקט א מעלדונג, אז ער איז גרייט בייצולעגען א קויציע, אויב די גריכטס־מאכט וועט עס פאדערען.

דער גאנצער ענין געהט איבער צו דער גריכטס־מאכט.

נאמינאציע.

(§) דער אספיראנט שמיל טשאבאנסקי איז בעשטימט געווארען אלס קאמענדאנט פון דער 2. בריגאדע פון אויספארשונגס־אמט אין לאדז.

ס'איז קאלט

אין דער קאנאליזאציע־ארבייט.

(או) אין משך פון די לעצטע טעג זענען רעדוצירט געווארען גרעסערע גרופען ארבייטער פון די קאנאליזאציע־ארבייטען.

איצט זענען נאך געבליבען ביי דער ארבייט 900 ארבייטער. צוליב די קאלטע וועטערן, קען די קאנאליזאציע־ארבייט נישט געפיהרט ווערען אין דעם זעלבען טעמפא, וואס ביז איצט, און ס'וועלען נאך פארקומען ווייטערע רעדוקציעס.

שאראדע־ווינקעל

16.

דאס זענען 3 וויזיט־קארטלעך, וואס אז מען זאל אין איטליכער פון זיי ווי־געהעריג איבערשטעלען די אותיות, וועט איהר אין רעזולטאט בעקומען: פון דער ערשטער – א נאמען פון א יודישען שרייבער, פון דער צווייטער – א פאליטיקער, א מיליטער־אנפיהרער, און פון דער דריטער – דעם נאמען און פאמיליען־נאמען פון א יודישער ארטיסטקע.

אברהם האנדזשער

ישראל כומפסקי

לידא.

אל. כירגאנא

צוגעשיקט דורך י. רעדלום.

שאראדען־ווינקעל

קופאן 16

פרעמיעס:

1) א פלאש קעלניש וואסער.
2) א בוך.

17.

ס'איז קיין וואסער און קיין ברויט,
לעבט מען אפט דערמיט פאר נויט;
יעדער יוד, ווען האפען האפט ער
חנוכה דערמאהנט עס אפטער.
גאט אין הימעל קאן עס טון –
איצטער האלט מען קנאפ דערפון.

שאראדען־ווינקעל

קופאן 17

פרעמיעס:

1) א פלאש קעלניש וואסער.
2) 2 שטיק טואלעט־זייף.

לעזונג פון דער רעטעניש נ. 14

די וויזיט־קארטען זענען:

ד"ר ראזענבלאט

ראובן האפמאן

געוואונען האבען לויט א גורל:

1) בנימין גראס, זגערזשער 72, – א שטיק טואלעט־זייף.

2) אברהם בירנבוים, קילינסקי 87, – א פלאש אדעקאלאן.

לעזונג פון דער רעטעניש נ. 15

כראסין

געוואונען האבען לויט א גורל:

1) צבי ראזענבוים, זאווישא 28, – א פלאש אדעקאלאן.

2) בעריש גערשאן, פעטריק. 64, – א שאכטעל קאטי־פודער.

עס גייט

מיט'ן פוטער אראב.

(ב) דער רעגירונגס קאמיסאריאט האט בעשטראפט לייבוש גילבורט (וופכאדניא 41) און משה אלטמאן, (ציגעל־גאס 32) אויף 3 טאג אונבעדינגטען ארעסט פאר נעהמען צו הויכע פרייזען פאר פוטער.

אויטא'ס

לערנען זיך פון ווארשא.

(אס) די אויטא־דראזשקע נומער 41 האט איבערגעפאהרען אויף דער טראוגוטא דעם פערבייגעהענדען טעאפיל קראטאפיל (ולאטא 10). קראטאפיל איז שטארק פערוואונדעט אין דעם רעכטען פוס.

פון דער ציוניסטישע ארגאניזאציע.

בעזוכען פון דעפ. דר. ראָזענבלאַט אויף דער פראָווינץ. - זאַמעל-אַקציע פאַר'ן קרן-קימת.-יובילעאום רעדעס אין די שולען.-פײַערליכער ראָוט מיט דער אָפּערע „טרובאַדור".

דער ציוניסטישער קאָמיטעט האָט לעצטענס אונטערגענומען אַ ברייטע פּראָפּאַגאַנדע-אַרבייט אין אַ רייה שטעט פון דער אַרומיגער פּראָווינץ. כּדי צו אָרגאַניזירען דאָרט די ציוניסטישע אַרבייט.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם האָט דעפּוטאַט ד"ר ראָזענבלאַט בעזוכט די שטעט: לענטשיץ, גלאָוונא, און בלאַשקי.

אין די אַלע שטעדט זענען איינגעאָרדענט געוואָרען גרויסע פאָלקס-מיטינגען אויף וועלכע עס איז אַרויסגעטרעטען דעפּ. ד"ר ראָזענבלאַט. בכלל איז דער בעזוך פון דעם חשוב'ען גאַסט אומעטום געווען אַ געשעהעניש און האָט אַ סך בייגעטראָגען צו הויבען די שטימונג אין די ציוניסטישע רייהען און צו אָרגאַניזירען און קאָנסאָלידירען די ציוניסטישע אַרבייט.

דעם פאַרגאַנגענעם דינסטאָג האָט דעפּ. ראָזענבלאַט בעזוכט פּאַביאַניץ, וואו ער האָט זיך בעטייליגט אין אַ גרויסע קרן-קימת-אַקאדעמיע, וואָס איז איינגעאָרדענט געוואָרען אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן 25-יעהריגען יובילעאום פון „קרן-קימת-לישראל".

אין משך פון די גאָהענטסטע וואָכען זאָל דעפּ. ד"ר ראָזענבלאַט בעזוכען נאָך אַ גאַנצע רייהע אַנדערע שטעדט, פון וועלכע עס זענען דערהאַלטען געוואָרען איינלאַדונגען, ווי: קאַליש, זד. וואָליא, שעראַדז, וויעלון, אָזאָרקאָוו א. א. וו.

*

היינטיגע וואָך האָט זיך אָנגעהויבען ביי אונז אין דער שטאָדט די יובילעאום זאַמלונג לטובת דעם יודישען נאַציאָנאַל-פאָנד.

די זאַמלער בעזיצען ספּעציעלע זאַמעל ליסטעס, אַרויסגעגעבען צום 25-יעהריגען יובילאָאום. די נעמען פון די שפּענדער וועלען נאָך דער יובל-אַקציע פאַרעפענטליכט ווערען אין „ספר-היובל", וואָס איז אַרויסגעגעבען געוואָרען דורך דער לאַנדעס-צענטראַלע, או וועט ווערען איבערגעשיקט אַלס אָנדענקען אין בית-נאמן אין ירושלים.

*

צוליב דעם יובילעאום פון „קרן קימת לישראל" האָט די לאַנדעס-צענטראַלע פון יודישען נאַציאָנאַל-פאָנד בעשטימט אויף שבת-חנוכה אַ גרויסע נדרים-אַקציע לטובת דעם „קרן קימת לישראל".

מיט רעדעס אין די גרעסערע שולען וועלען היינטיגען שבת אַרויסטרעטען די ה"ה: סיים-דעפּוטאַט משה העלמאַן, הרב נוטקאָווסקי, ש. ז. ראַבינאָוויטש סוועראַנאָווסקי און אַנדערע.

*

מאָרגען, שבת צו-נאַכט'ס קומט פאָר אין ווייסען זאַל פון „מאַנטױפעל" אַ גראַנדיעזער קאָנצערט-ראָוט, איינגעאָרדענט דורך דער פאַראייניגטער נאַציאָנאַל-פאָנד-קאָמיסיע צוזאַמען מיט אַ קאָמיסיע פון דער ציוניסטישער פרויען-אָרגאַניזאַציע — אין צוזאַמענהאַנג מיט די יובילעאום-פייערונגען פון קק"ל.

אין קאָנצערט-טייל פון פּראָגראַם זענען פאָרגעזעהען פראַגמענטען און דער גאַנצער 2-טער אַקט פון דער אָפּערע „טרובאַדור", וועלכע וועלען ווערען אויסגעפיהרט דורך די בעסטע כּחות פון דער לאָדזער אָפּערן-געזעלשאַפט, ווי אויך יודישע פאָלקס-לידער געזונגען פון פרל. דאַלסקאַ. אַ חוץ דעם וועלען זיין רעציטאַציעס פון י. ראָזענצווייג און אַ ערעפנונגס-רעדע פון ד"ר פרענקעל.

דער ראָוט איז פאַרבונדען מיט טענץ ביז אין דער פריה.

מען שטארבט אין מיטען גאס.

אַן'אַרימער טרעגער.- אַן'אומבעקאַנטע פרוי.

(–) דער טרעגער שמעון הײמאַן פון זגערזשער 46 איז, פאָהרענדיג מיט זיין וועגעלע אויף עק דאָלנאַ און זגערזשער פלוצלונג אַנידערגעפאַלען אויף דר'ערד און געשטאָרבען.

דער דאָקטאָר פון פּאָגאָטאָוויע האָט קאָנסטאַטירט דעם טויט, אַ דאַנק די בעמיהונגען פון „חסד-של-אמת" איז דער טויטער קערפּער נישט אָפּגעפיהרט געוואָרען אין פּראָזעקטאָריום, גאָר צום פאַרשטאָרבענעם אַ היים.

*

(*) נעכטען איז אויף זשעלאַזנאַ 27 פלוצלונג אומגעפאַלען אַ פרוי און איז אין עטליכע מינוט געשטאָרבען.

די פרוי האָט נישט געהאַט ביי זיך קיין שום דאָקומענטען, מ'האָט אָבער ביי איהר געפונען אַ בריף געשריבען אויף דייטש צו אַ געוויסער איידריש אונטערגעשריבען פון יאַריכאָווסקאַ.

ס'איז ביז איצט נישט געלונגען פעסטצושטעלען צי די פרוי איז אַ יודישע, צי אַ קריסטליכע. דער קערפּער פון דער פרוי איז אָפּגעפיהרט געוואָרען אין פּראָזעקטאָריום.

מיט דעם ענין האָט זיך פאַראינטערעסירט „חסד של אמת".

פאר די חנאות וועלען די געוועלבער אָפען זיין לענגער.

נעכטיגע זיצונג פון לאָדזער שטאָט-ראָט.

(–) אויף דער נעכטיגער זיצונג פון שטאָט-ראָט איז בעשלאָסען געוואָרען נאָכצוקומען די פּעטיציע פון דעטאַליסטען-פאַראיין פּיעטרקאָווער 31 וועגען אָפען האַלטען לענגער די געוועלבער פאַר די חנאות:

די געוועלבער וועלען קענען אָפען זיין פון 17-טען ביז דעם 23-טען דעצעמבער ביז 9 אין אָוונד. זונטאָג דעם 19-טען וועלען די געוועלבער קענען אָפען זיין פון 1 נאָכמיטאָג ביז 6 אָוונד.

אַ גענויען בעריכט וועלען מיר ברענגען זונטאָג.

די לייה- און שפּאר-קאסע פון דער ארבייטענדער אינטעליגענץ.

ווי ס'איז געווען צו ערוואַרטען, האָט די שאַפונג פון דער לייה- און שפּאַר-קאַסע פון דער אַרבייטענדער אינטעליגענץ אין אונזער שטאָדט אַרויסגערופען אַ גרויסען אינטערעס צווישען די פאַראינטערעסירטע שיכטען.

די אינקאַסע פון די ווקלאַדען (פייען) הויבען זיך שוין אָן, און ס'איז צו האָפען, אַז אין משך פון דעם חודש וועט שוין די קאַסע אָנהויבען איהר טעטיגקייט.

„משפט איבער דער מאדערנער יודישער פרוי"

מיט'ן אנטייל פון יואל מאסטבוים.

מאָרגען, שבת, קומט פאָר דער לאַנג-ערוואַרטעטער „ליטעראַרישער משפּט" איבער דער מאָדערנער יודישער פרוי. לויט דעם אינטערעס, וואָס דער משפּט האָט אַרויסגערופען אין אַלע קרייזען פון דער לאָדזער יודישער בעפעלקערונג, איז אַ סברא, אַז דער „הזמיר"-זאַל וועט זיין צו קליין. האָט מען טאַקע אין זאַל געמאַכט גערוימער און געמאַכט פּלאַץ פאַר'ן גרויסען עולם

אויפ'ן משפּט טרעט אַרויס דער בעקאַנטער שריפטשטעלער יואל מאַסטבוים, וועלכער געהערט צו די אינטערעסאַנטסטע טאַלאַנטען פון דער פּרק-גרופּע: ער בעלאַנגט איצט צו די פּאָפּולערסטע און פיל-געלייענטע יונגע ראָמאַניסטען.

חוץ איהם טרעטען נאָך אויף — דיכטער משה בראָדערזאָן, רעד. ישעיה אוגער און ד"ר ה' רוזשאַנער.

„בית-לחם".

דער פאַראיין „בית-לחם" טיילט מיט נאָענדער פאַר אייניגע הונדערט פערזאָן אויף שבת חנוכה פּראָדוקטען, ווי חלה, ברויט, פלייש און צוקער, מעהל, ליכט. אַלע פאַראינטערעסירטע ווערען געבעטען הײנט זיך צו ווענדען אין „בית לחם".

רעסאָרען-סעקציע.

די רעסאָרען סעקציע ביים פּאָלקס-הויז רופט צונויף אַ פאַרזאַמלונג אויף זונטאָג 11 פריה, אויף וועלכער עס דאַרף ווערען בעשלאָסען די ווייטערדיגע טעטיגקייט פון דער סעקציע.

שניידער-מייסטער

געגען די מאגאזינערען.

די בושעזשיגער סעקציע שניידער-מייסטער ביים צענטראַלען י. דישען האַנדווערקער-פערבאַנד, בעט אונז פאַרעפענטליכען, אַז ביי דער צוזאַמענבעראַטונג צווישען דער פערוואַלטונג פון סעקציע שניידער-מייסטער-פאַראיין אין בושעזשין מיט די דעלעגאַטען פון לאָדזער שניידער-מייסטער-פאַראיין, זענען אָנגענומען געוואָרען פאָלגענדע רעזאָלוציעס:

1) נישט או פצואַרבייטען די אַרבייט, וואָס ווערט אַריינגעפיהרט פון לאָדזער מאַגאַזינער'ס.

דערביי ווערט זיי געוואָרענט, זיי זאָלען קיין אַרבייט נישט אַריינצושיקען, ווייל זי וועט בשום אופן נישט אויסגעפערטיגט ווערען.

2) אין גלייכצייטיג אויסצודריקען דעם שאַרפסטען פּראָטעסט געגען די מאַגאַזינערען פאַר זייער פיהרונג לגבי דעם שניידער-מייסטער-פאַראיין אין לאָדז.

קאמוניקאט.

10 יאָהר שלום-עליכם-שולע.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם 10-יעהריגען יובילעאום פון דער העברעאישער שולע „שלום-עליכם", קומט פאַר דינסטאָג, דעם 7-טען דעצעמבער, דעם זיבעטען טאָג חנוכה, 8 אָוונד אין ווייסען זאַל מאַנטױפעל-זאַל (זאַכאָדניאַ 43) אַ גרויסע חנוכה-און יובילעאום-פייערונג, פעלבינדען מיט'ן אויפטריט פון קינדער. דער רייכער פּראָגראַם ווי אויך דער יובל-כאַראַקטער פון אָוונד וועט געווים צוציהען אַלע אָנהענגער פון דעם העברעאישען שול-וועזען. בילעטען (צוגענגליכע פרייזען) ביי דער קאַסע אין טאָג פון דעם אָוונד פון 6 אָוונד. 573

ליעזט
דעם
„נײעם פאלקסבלאט"!

בריוו אין רעדאקציע.

אַן'ענטפער אויף ה' בערגער'ס בריוו וועגען משוגעים-הויז.

אין נומער 276 „נ. פאָלקסבלאַט" האָט דער וויצע-פּרעזעס פון דער קהלה-פערוואַלטונג ה' בערגער געענטפערט אויף אַ בריף פון היגען חשוב'ען עסקן ה' ב. א. גליקסמאַן, אין וועלכען ס'געפינט זיך אַ גרויסע דאָזע שקר.

מיר וואָלטען לחלוטין נישט רעאַגירט אויף דעם ה' בערגער'ס שקרים, וועלכע זענען אגב נישט דאָס ערשטע מאָל, נאָר צוליב דעם, וואָס ה' בערגער דערצעהלט, אַז דאָס גאַנצע יאָהר האָט די גמינע כּלומר'שט אויסגעהאַלטען דאָס משוגעים-הויז, אַז דאָס וואָס די גמינע האָט נישט געגעבען דאָס איז כּלומר'שט נישט געווען, אַז די פערוואַלטונג האָט כּלומר'שט דאָס גאַנצע יאָהר קיין גראָשען אין משוגעים-הויז נישט אַריינגעבראַכט, ערקלערען מיר פאָלגענדעס:

אָנשטאָט דעם, וואָס די קהלה פערוואַלטונג האָט זיך מתחייב געווען אויסצוהאַלטען 27 קראַנקע אויף איהר חשבון וואָס האָט אויסגעמאַכט לויט דעם אָבמאַך 14,400 זל. אַ יאָהר, האָט זי אויף דער דאָזיגער סומע אַריינגעטראָגען קוים 9.841 אין משך פון גאַנצען יאָהר, אין דער צייט, ווען דאָס או סהאַלטען די קראַנקע האָט אין משך פון יאָהר אויסגעמאַכט 33,876 זל.

אויב ה' בערגער'ן איז נישט בעקאַנט ווערט ס'האָט אַריינגעבראַכט די רעשט 19,400 זל. זאָל ער זיך אויף אַ פּאָר מינוט אוועקזעצען פון זיין „איבערגעגעבענער" קהלה-אַרבייט און ווענדען דעם זיך אדורכשמועסען מיט זיין איינענער פרוי (וועלכע האָט פערנומען די גאַנצע צייט דעם אַמט אַלס עהרען-ווירטין אין משוגעים-הויז) זי וועט איהם געווים ערקלערען פון וואַנען, און ווער ס'האָט דאָס געלד געשאַפען.

די אויבענדערמאַנטע ערקלערונג געבען מיר, כּדי קלאָר צו מאַכען פאַר דער עפענטליכקייט, וויפיל „אמת" ס'ליגט אין דעם ה' בערגער'ס ערקלערונג.

מיט דרך ארץ

די פערוואַלטונג פון הילפס-פאַראיין פאַר יודישע גייסטיג קראַנקע אין לאָדז.

בעמערקונג: מיר ערקלערען גלייכצייטיג, אַז מיר וועלען מעהר מיט ה' בערגער קיין פּאָלעמיק נישט פיהרען.

ווינער אפּערעטע אין סקאלא-טעאטער

דירעקציע: זעמאַן.

היינט פרייטאג ארלאוו

8.15 אַ זייגער אין אָוונד – –

מאָרגען שבת צום 2-טען מאָל 8.15 אין אָוונד

די געשיידענע פרוי

זונטאָג, ד. 5 דעצ. 11.30 פאַרמיטאָג 2 ספּעציעלע קינדער-פאָרשטעלונג צו בילינע פרייזען עס ווערט געגעבען „דאָס געראַטענע שניידערל".

ס'נעמט אנטייל דער גאַנצער אנסאַמבל. בילעטען אין טעאַטער-קאַסע.

קאָנצערט-דירעקציע: אַלפרעד שטרויך.

פילהארמאניע-זאל.

מאָרגען שבת, דעם 4 טען דעצעמבער 8.30 אָוונד

אווענד פון קלאסישע טענץ

אויסגעפיהרט פון פּראָגראַם: די בעריהמטע

Maryla GREMO

די יוגענדליכע אַרטיסטין-טענצערין

ביים פּיאַנאָ: Dora GREMO

שאָפּען: צוויי פּרעלודיעס ציטאַל, א-דור. באַך: פאַוש א) סוואַוואַלאַ, ב) האָלד, פּאַפּין: מינוט באַלעט. קלעמענטי: לאַ קאָקעטיר, שאָפּין: סקאַרגאַ. דוואָראַק. סלאַווישע טענץ, בראַהמס. בידערמייער. דעליבעס: פּיציקאַטי, שטרויס: איבער דעם שענעם דונאי. לאָפּעז: עקסצענטריק. גאַלע: טשיגאַנער טאַנגאָ. האָלמס: סוּבעניר פון באַל טשאַרלסטאָן.

614 בילעטען צו בעקומען אין דער קאַסע פון פילהאַרמאָניע.

„דזשעיע גושעכו".

היינטיגע פאָרלעזונג פון „זיע-ניאַוואַ-דלוגאָשאָווסקי".

היינט, פרייטאָג, קומט פאָר אין פילהאַרמאָניע-זאַל די פאָרלעזונג פון דעם פּובליציסט רעד. טאַדעאוש וויעניאַוואַ-דלוגאָשאָווסקי, וועלכער וועט רעדען א. ד. ט. „די געשיכטע פון זיד" („דזשעיע גושעכו".) פון זשעראָמסקי.

פון פילהא-מאניע.

אויפטריט פון מארילא גרעמא

מאָרגען, שבת, אין אָוונד טריט אויף אין פילהאַרמאָניע-זאַל די בעריהמטע טענצערין מאַרילאַ גרעמאָ, פלימעניצע פון פאַרשטאָרבענעם פּראָפ. בראָמבערג ז"ל, וועלכע האָט שטענדיג אין לאָדז, ווי אין אַלע שטעדט, אַן אויסערגעוועהנליכען ערפאָלג.

רעדאַקציאָנס-קאָלעגיום: מ. בראָדערזאָהן, ל. בראָנט, ח. י. ברוסטאָווסקי, ב. זינגער. פערענטוואָרטל. רעד.: ח. קויפמאַן. אַרויסגעבער: פערלאַג „נייער פאָלקסבלאַט", פּראָדוציר-קאָאָפּעראַטיווע מיט פאַי-האַפטונג.

מעלדונגען.

י.ס.א.פּ. „פּועלי ציון" (פאַראייניגט מיט צ.ס.פּ.) פּיעטרקאָווער 83.

היינט, דעם 3 ה. ח. פּינקטליך 8 אָוועגד קומט פאָר אַ רעפעראַט פון ה' קרוי א.ד.ט. „די נייע ווענדונג אין סאָציאַליזם" (אין צוזאַמענהאַנג מיט דער קאָנפערענץ פון דער עסטרייכישער ס.ד.). 928

„צעירי מזרח" קילינסקי 44.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער רעאָרגאַניזאַציע פון צ"מ ווערען אַלע חברים און סימפּאַטיקער פון צעירי מזרחי אויפגעפאָדערט צו קומען צו דער אָרגאַניזאַציאָנס-פערזאַמלונג, וואָס קומט פאָר מוצש"ק ד' דחנוכה 4 דעצעמבער 7 אַ זייגער אָוונד אין לאָקאַל פון צעירי מזרחי קילינסקאַ 44. בברכת תורה ועבודה

621 ועד הזמני.

קינדער-וועגעלעך

מעטאַל בעטען, מאַטראַצען, געבעטען און צו מעבעל בעטען, "PATENT", ביליג און געגען גוטע בעדינגונגען אין

„DOBROPOL"

Piotrk. 73 (אין הויף)

זעמטליכע רעפּעראַטורען ווערען אָנגענומען. 669

קינא „ERA" פרי־העד „פלאָרא" ❖ גרעסטער מאָנומענטאַלסטער פילם פון דער וועלט!

זאַווישאַ 22 (באַלוט)

רוהם פון כינעמאַטאָגראַפישער קונסט! — עס ווערט דעמאָנסטרירט די 2־טע סעריע פונ׳ם ציקל

„אינדישער פאַמיליען־קבר" (Indyjski Groboowiec)

אין די הויפטראָלען שפּילען די גרעסטע וועלט־קינסטלער ווי:

א׳ נ׳ „דער טיגער פון עשנאַפור"

Mia May, Lya de Putti, Erna Morena, Conrad Veidt, Bernard Götzke – אָנהייב 5 נאָכמ. שבת און זונטאָג 2 א זייגער נאָכמ. פאַרפאַרטוס, הנחה בילעטען אונגילטיג

די דעטייל־אַבטיילונג פון דער פירמע

KAHAN i SZPIGIEL, Piotrkowska 80, tel. 8-52

מאַכט באַקאַנט, אַז פונ׳ם 29 נאָוועמבער האָט זיך אָנגעהויבן

א פּאָר יום־טוב־סחורות־אויספערקויף

צו נידריגע פרייזן. גרויסער אויסוואַהל פון רעשטען. צו נידריגע פרייזן.

Dr. med.
W. Eychner
פרויען־קראַנקהייטען און אַקושעריע
זגערזשער 38 טעל 72 34
נעמט אָן אין דער לעטשניצע פעטריקאָווער 294 פון 12—2
מיטאָג און דער היים פון 6-8 אָוו.

Dr.
Prybulski
צוריקגעקעהרט.
זאַוואַדזקאַ 1, טעל. 25-38
ווענערישע און האָר - הויט־קראַנקהייטען, מענער־שוועכע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־ליכט (האָר - אויספאַל), רענטגען־שטראַהלען.
נעמט אָן פון 9—1 און 4—8'
ראַמען פון 4—5 נאָכמ.

– Dr. –
Z. Rakowski
ספעציאַליסט פאַר אויערן, נאָז, האַלז, און לונגען־קראַנקהייטען.
קאָנסטאַנטינאָווסקאַ 9
טעלעפאָן 27-81.
שפּרעכשטונדען פון 12 ביז 2 און פון 5 ביז 7. נעמט אויך אָן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—3 נ.מ.

Dr. med.
M. Glazer
Zielona 6, tel. 45-49
הויט- און ווענערישע־קראַנקה.
נעמט אָן פון 8—9³⁰, 12—2
און פון 7 ביז 8 אָוונד.

Dr. S. SZNITKIND
Piotrkowska 14
הויט־און ווענער. קראַנקה.
עמפּפאַנגס־שעה׳ן פון 9—11 פריה פון 1 ביז 4 נאָכמ. און פון 7 ביז 9 אָוונד. 458

Dr. ADAM
Grosglik
Al. Kościuszki 27,
tel. 51-78
הויט און ווענערישע קראַנקה. רענטגען און ליכט־הייל אינסט.
נעמט אָן פון 4—7 אין אָוונד.

Dr. med.
Szajerowicz
Trauguta (Krótka) 8
פרויען־קראַנקהייטען.
עמפּפאַנגט פון 9—11 פריה און פון 5—7 אין אָוונד. אין דער לעטשניצע „סאַניטאַס" (צעגעלניאַנאַ 29) פון 11 ביז 1 מיטאָג.

Dr. med.
Różaner
ספעציאַל־אַרצט פאַר ווענערישע און הויט־קראַנקהייטען.
— בעהאַנדלונג —
מיט קינסטליכע בערג־זאָננע.
נעמט אָן פון 8—10 פריה און פון 5 — 8 אָוונד
נאַרוטאָוויטש 9 1. שטאָק
טעלעפאָן 28-98.

Dr. med.
Braun
פאַלודניאָווא 23
טעלעפאָן 40-26
ספעציאַל־אַרצט פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער - שוועכע.
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־ליכט (האָר־אויספאַל)
נעמט אָן פון 9—12 פריה און פון 5 — 8 אָוונד.

א פּערוויילונגס־אָוונט
אין זאַל, פאַלודניאָווא 10
אָרדנען איין שבת־חנוכה, דעם 4 דעצעמבער ה. י. 10, א זייגער אין אָוונט די אפּיטראָפּעס פון דער
שולע נומער 149
(לעקסאַנדראָווסקאַ 25) פערבינדען מיט מוזיק, טענץ, פאַנטאַזיע לאָטעריע פון פערשיעדענע ווערט זאַכען און אַ סך אַנדערע איבעראַשונגען. — די טענץ ווערען אָנגעפיהרט דורך די געבר. ברוינער. די הכנסה געהט לטובת די אָרימע קינדער אויף מלבושים און שיך. — בילעטען צו 1 זל צו בעקומען ביי דער קאַסע פון זאַל פאַלודניאָווא 10. מ׳בעט מאַכענוויין צו קומען. 582
מיט אַכטונג די אַפּיטראָפּעס.

גראַמאָפאָנען, פּאַטעפאָנען און פּליטען
אויף בעקוועמע בעדינגונגען עמפּפעהלט
„MUZA"
Łódź, Narutowicza 18, tel. 46-06.
מיר בעזיצען אַלערלייע רעפּעראַטור־ווערקשטעלען

בעקאַנטמאַכונג.
די בעוואוסטע וואַרשאַווער פירמע א. נ. **J. KRZYPOW** האָט ערעפנעט -:- אין -:-
☞ לאָדז, 16 בענעדיקטאַ 16 ☜
א מעבעל־לאַגער
קויפט און פערקויפט אַלערליי מעבעל, דיוואַנעס, נייע־מאַשינען, ווי אויך גאַרדערעבען, אַנטיקען און פּעלצען, כ׳קויף פּיאַנינאָס, און כ׳צאָהל די העכסטע פרייזען קומט און איבערציינט אייך 687

„SANITAS" לעטשניצע
פון דאָקטוירים ספעציאַליסטען (פאַר קומענדע קראַנקע)
און ערצטליך־דענטיסטישער קאַבינעט.
צעגעלניאַנאַ 29, טעלעפאָן 44-51

נערווען־קראַנקהייטען	ד"ר א כאַצענעלסאָן	4-3
מאָגען און קישקע קראַנקהייטען	ד"ר ג. ראָזענבערג	12–10 .ז 8–7 ,11–10
אינערליכע קראַנקהייטען	ד"ר י. איציקזאָן " ה. ראַכאָווסקי " ד. פריד	11½ .ז 7–6 12–11 6 5 2–12
קינדער קראַנקהייטען	ד"ר י. בעטטע " וו. לאַהי " י. שטיינבערג	5–3½ 4–3 11–10 7–6 2–1
כירורגישע קראַנקהייטען	ד"ר ז. לעווענסאָן " ע. מאַרטכאָוויטש	3–1 6–4
פרויען און געבורטס קראַנקהייטען	ד"ר ה. גוטשטאַדט " ענגעל " ל. שייעראָוויטש	8–6 4–3 11–9 5–4 1–11
נאָז, האַלז און אויערן־קראַנקהייטען	ד"ר י. אייזיק " ש. מאַלאָוויסט	12–11 ז 5½–4 7–6 2–12
אויגען־קראַנקהייטען	ד"ר ג. גערשטיין " ע. ראָזענבלאַט	2–1 12–10 6 4½
הויט, ווענערישע און הארן־קראַנקהייטען קאָסמעטיק	ד"ר ס. קאַנטאָר " מ. לעווינסאָן " ל. פריבולסקי	4–2 11–9 8–6 1–12 8½–7½ זונט. דינס. דאָנ. מיטוו. פרייט. 5–5³⁰ ש. 2–1
רענטגען פיזיקאַלישע טעראַפיע און אַרמאָפּעדיע	ד"ר א. שטיינבערג	5–3½
ציין און מויל־קראַנקהייטען. נאַטירליכע ציין און בריקעס.	צאָהן ד"ר צוקער " גרינשטיין־גאַרקאַווי פר. ד"ר שאַצקאַ " קרעניצקאַ־ציפּין	½2–12 12–9 5¼–2½ 8–5¼

עלעקטראָטעראַפּיע, קוואַרץ־ליכט, דיאַטערמיע, אַלערליי אַנאַליזען רענטגען, אָפּעראַציעס, פּאַנסמענטן, איינשפּריצונגען, אימפּפונגען, שוץ אימפּפונגען געגען שקאַרלאַטין מעדיצינישע קאָסמעטיק, בלוט־אונטערזוכונג
דן לעטשניצע איז טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אָוונט. זונטאָג פון 9 ביז 4. אַקושעריע־הילף, בייטאָג און נאַכט. הויזיטען אין שטאָדט. דויערנדע היילונג, לויט אָפּמאַך

לעטשניצע „VITA"
פאַר קומענדע קראַנקע פון דאָקטוירים ספעציאַליסטען אויף פעטריקאַווער 45, טעל. 47-44.
ביי דער לעטשניצע באַקטעריאָלאָגישע לאַבאָראַטאָריום אויף דער שטעל, קאַבינעט פון פיזיקאַלישע טעראַפּיע, קוואַרץ־לאָמפּ, בערגזון, לאָמפּ „אולטראַ זון", סאָלוקס, בערגאָנע׳ס ענטפּעטונגס־אַפּאַראַט, עלעקטריזאַציע, ליכט־בעדער, דענטיסטיש - ערצטליכער קאַבינעט. ערצטליך קאָסמעטישער קאַבינעט, בעראַטונגס־שטעלע פאַר מוטערס.

אינערליכע קראַנקהייטען:
ד"ר מ. דאַווידאָוויטש
ד"ר י. איטעלסאָן
ד"ר ה. קרישעק
ד"ר אַ. אוריסאָן
קינדער־קראַנקהייטען:
ד"ר י. קאַפּלאַנסקי
ד"ר יוזעף כהן
ד"ר סאַמועט־מאַנדעלס
הויט־, ווענערישע און געשלעכטס־קראַנקהייטען:
ד"ר ע. עקערט
ד"ר וו. לאַגונאָווסקי
נערווען־קראַנקהייטען:
ד"ר מ. אורבאַך
כירורגישע קראַנקהייטען:
ד"ר מ. דאַבולעוויטש

ד"ר מ. קאַנטאָר
ד"ר ע. קעניג
פרויען־קראַנקהייטען און אַקושעריע:
ד"ר מ. מאַטשעווסקי
ד"ר אַ. פּאַגאַזשעלסקי
ד"ר ר. רייטלער־קוריאַנסקאַ
ד"ר י. שווייצער
אויגען־קראַנקהייטען:
ד"ר איגנ. מאַרגאָלים
האַלז־, נאָז־, אויערן, שטימע, שפּראַך־שטערונגען א. ז. וו.
ד"ר אַ. מאַזור
האַלז־, נאָז־ און אויערן־קראַנקהייטען:
ד"ר א. זשעבראָווסקי

מויל־און ציין־קראַנקהייטען,—ערצטען־דענטיסטען:
כ. געצאָוו
ה. האַלפּערין
יאַקוב ראָטענבערג
פ. ראָזען
באַקטעריאָלאָגישע, לאַבאָראַטאָריום ד"ר ושורקאָווסקי. רענטגען. היילונג פון שפּראַך־שטערונגען, שטימע, שטאַמלען א. אז. וו. דיאַטערמיע. הייל־מאַסאַזש. אימפּפונגען געגען שקאַרלאַטין. אָפּעראַציעס און אָפּאַטרונקעס. וויזיטען אין שטאָדט, בריקען, גאָלדענע קאָראָנען און קינסטליכע ציין.—די לעטשניצע איז אָפען פון 9 פריה ביז 8 אָוו. און זונטאָג פון 9 ביז 2 נאָכמיטאָג.

וויכטיג פאַר דאַמען!!
נאָר פאַר **2**.50 זל.
מאַכט איך די עלעגאַנטסטע דאַמען־היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די עלטסטע היטע איבער־אַרבייטע איך אויף גאַנצליך ניי.
זאַוואַדזקאַ 23
אין הויף, 2 איינגאַנג, לינקס, פּאַרטער,
בעמערק.: נאָר פאַר 7 זל. ווערען געמאַכט סאַמעטענע און זיידענע דאַמען היטען אין פערשידענע פאַרבען און פיינסטער אויספיהרונג. 1243
„TOLA".

מעבעל
קאָמפּלעט־איינריכטונגען ווי אויך איינצעל, קויפט אַלע ביי די זיכערסטע סאָלידע פירמע
I. M. TERKELTAUB
12 NARUTOWICZA 12
- Tel. 34-18 -
w podwórzu.
קויפט דאָרט איז די בעסטע אויסאַרבייטונג! די ביליגסטע פרייזען! בעקוועמסטע בעדינגונגען!

מעבעל
שלאָפצימערן, עסצימערן, מערכען־קאַבינעטן, פּאַרצימערן, קוכען איינריכטונגען ווי אויך איינצעלנע מעבעל־געגנשטאַנדען צו צוגענגליכע פּרייזען אויף בעקוועמע בעדינגונגען קען מען בעקומען נור אויף 699
5 Zawadzka 5 (אויפ׳ן הויף).

נאָר פאַר **2**.50 זל.
פאַסאָנירט איך אום און אַ בער אַרבייט העררען־היטע אויף גאַנצליך ניי. ערשטקלאַסיגע אַרבייט. נייע מאַנער היטע פון 6 זל. און.
געדענקט די אַדרעס:
B. LESLAU, Nowomiejska 3.
(WSCHODNIA 13)
w podwórzu, sklep 10.
פאַר פּראָווינצער און פאַזענער רייזענדע. ספּעציעלע הורט פּרייזען. 833

שטריק־מאַשינען
בעסטער אויסלענדישער פאַבריקען. אויך וואַלטערס אַכטשלאָס און זשאַקאַרד־שטריקמאַשינען, רונדשטריק - מאַשינען פאַר שטרימפּף און זאָקען פאַר האַנד און קראַפט. באַנד־שטול און אַלערליי מאַשינען ביים רעפּרעזענטאַנט
מ. שטיינהאָוער, צעגעלניאַנאַ 71,
לינקע אָפיצינע, 2־טער איינגאַנג 3 שטאָק. 169

קימפּעטאָריום — כירורגישע
קליניק
פון די דאָקטוירים שאַרלאַטאַ־אייזענראַטאַ, רייטלער־קוריאַנסקאַ, מיכאל קאַנטאָר, און י. בוים.
לאָדז, אַנדזשייאָווא 10, טעל. 13-57.
I. און II. קלאַס.
אַמבולאַטאָריום. 377

Dr. med.
H. LAJCHTER
קאָנסטאַנטינער 9 (רוג זאַכאָדניע) טעלעפאָן 49-66.
צאָהן־כירורג
ספעציאַליסט פון כירורגישע קראַנקהייטען ווי: שטשענקעס, גומענס, דזשאַנסלעס, צאָהן־פיסטולעס א.ז.וו. נעמט אָן פון 1—3 און פון 7—8 אָוו. זונטאָג פון 10—12. 195

CASINO

היינט און פאלגענדע טעג | היינט און פאלגענדע טעג

די גרויסע גיגאנטישע עפּאָפּעא פון ליבע, זינד און טויט

FAUST פאוסט

די מעכטיגסטע פון אַלע ביז איצטיגע פילמען פון דער פּראָדוקציע „UFA"

EMIL JANNINGS

דער גענִיאַלער פּראַגיק אין דער ראָל פון טייוועל מעפיסטא באַצויבערט דעם צושויער מיט זיין קינסטלערישע שפּילען

די פולע מיט איבערמענשליכען טראַגיזם געשילדערט פון „פאוסט" קרעאירט יער שעהנער, ווי דער גאָט פון ליבע

GÖSTA EKMAN ראָל פון מאַלגאַ-ווישאַנאַ-שפּילט | KAMILA HORN ראָל פון מאַרטא שוילט די בערִהמטע זינגערין | IVETTE GUILBERT

B. OLECKA סאַלא-אויפטריט פון דער אפּערן-אַרטיסטין פר' אין דער ראָלע פון מאַלגאָזשאַטא

איבערראַשענדע אויסשטאַטונג! וואונדערליכע עפעקטען פאַר'ן אויג און אויער אויפ'ן זאַל! צום ערשטען מאָל אין לאָדז! איבערראַשענדע אויסשטאַטונג!

אָנהויב 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג; שבת און זונטאָג 2 נאָכמיטאָג. 633 אָנהויב 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג; שבת און זונטאָג 2 נאָכמיטאָג.

LUNA

דער גנב פון באַגדאַד

(ZŁODZIEJ z BAGDADU)

די לעצטע טעג!

גרויסער מזרח-עפּאָס — אין דער הויפּט-ראָלע: DOUGLAS BAIRBANKS | מיליאָנען דאָלאַרען — צעהנדליגגער טויזענדער סטאַטיסטען — פענאָמענאַלע טריקס פון דער שטאָדט פון פּאַלאַצען און שלעסער. — פיריעהריגע ארבייט פון אַ שטאַב אַקטיארען און רעזשיסערען.

ביז יעצט האסטו נאך אזעלכע וואונדער נישט געזעהען — דו וועסט זעהען דאָס מייסטערווערק, וועסט אויס-שרייען: וואונדער! וואונדער! וואונדער!

אָנהויב פון די סעאַנסען: 4, 6, 8 און 10 אין אָוונט. 600

CORSO | היינט פּרעמיערע!!

סענסאַציע!! TOM MIX אין בילד א.ג.:

DICK TURPIN (דער ריטערליכער מערדער)

10 אַקטיגע סענסאַציאָנעל אַוואַנטוריסטישע דראַמע

אויסער' פּראָגראַם: אַ פאַרס אין 2 טיילען.

צום 1-טן מאל אין לאדז! ODEON—APOLLO די קעניגען פון געלעכטער

PAT i PATACHON אלס מילנער

גרויסע קאָמעדיע אין 10 אַקטען. — אויסער'ן פּראָגראַם: פאַרס אין 2 אקטען.

באַמערקונג: דאָס בילד ווערט גלייכצייטיג דעמאָנסטרירט אין ביידע קינאָ-טעאַטערס „אָדעאָן"-„אַפּאָלאָ". 607

האנד-וועבשטוהל

פוועדעו גזוכט צו קויפען

מעהרערע האנד-שטוהל מיט רעגולאַרען ס'קאָן זיין קארט-שטוהל פאָרם טלער געווינשען. 659

אָפּערטען אין אדמ. פון ג פ אונטער „15.A."

וויכטיג פאר דאמען!

נוצט אויס די געלעגענהייט!

נור פאר 3 זלאטעס!

מיר מאַכען די עלעגאַנטסטע דאַמען-היטען

נאָך די לעצטע פּאַריזער מאָדע מיט די פיינסטע ושענִיליע שטיקעריי אויך די עלטעסטע היטען איבעראַרבייטען מיר אויף גענצליך ניי

Charman Zachodnia 34

בעמ.: אין הויף, רעכטס, פּאַרטער. 1286

בית לחם.

די פערוואלטונג מאַכט בעקאַנט, אַז די אַלע ביטעס, וועלכע זענען אָבגעגעבען געוואָרען פון 20/11 ביז דעם 1/12 ד. י זאָלען זיך מעלדען היינט, פרייטאג, פון 10–12 פאָרמיטאָג אין לאָקאַל פון

„בית לחם", ווסכאָדניע 70

אָבצונעמען זייערע פּראָדוקטען לכבוד שבת חנוכה.

די פערוואלטונג. 626

Przyjmuję do malowania: suknie, aksamity, jedwabie, podszewki, abażury pantofle i t. p. podług ostatnich modeli paryskich. Ceny bardzo p zystępne. Również nauczam w ciągu krótkiego czasu Południowa 36 m. 19

נעמט א ... 46 608

דאס

פּעלץ-געשעפט

פון

L. B. FEFER, Wschodnia 42

עמפּפעהלט: אַלעראַרט פעלץ-וואַרע צו בילִיגע פּרייזן און אויפזעהר גינסטיגע בעדינגונגען

בעמערקונג: קירשנער ווערקשטאַט אויפ'ן אָרט. 892

Atelier Przemysłu Artystycznego

79 PIOTRKOWSKA 79, FRONT I-e PIĘTRO

Wykonuje: Malowanie najnowszą technika na jedwabiu, tiulu, skórze, złocenie, liworowanie masą dżetową, perłową, zamszową, i t. p. Kapy, story, obrusy filetowe, aplikacje, hafty białe, kolorowe, koralikowe, szale, chustki, suknie wieczorowe i t. p,

Wykonanie artystyczne i gustowne, podług ostatnich modeli paryskich,

Ceny przystępne Cany przystępne

בײלײד!

מיר דריקען אויס דעם טיפסטען מיטגעפיהל אונזער געעהרטען חבר מענדעל מינץ צוליב'ן פלוצליגען טויט פון זיין ליבע פרוי

גיטעל.

זאָל איהר די ערד גרינג זיין, זאָל איהם גאָט טרייסטען

די קאָמיסיע ביי די האַלע קאשטשעלנע 6.

ג. וואָלמאַן, י. מ. גוטמאַן, י. סאָפּארעק, ז. שוואַרץ.

מ. הויזנער, ס. פוטער, א. דאָקטאָרטשיק 629

Chéris Paris

MYDŁA–Woda kolońska i toaletowa –ELIKSIR Mydełka do zębów. –PERFUMY. !!! Żądać wszędzie !!!

Reprez. na Łódź i wojew. łódzkie

S. Cwajg, Łódź Pomorska 67

Opony „MICHELIN"

593

„FORD"

ORYGINALNE części zamienne na składzie

Ceny najtańsze!

Jen. repr. „BERSON", Łódź Narutowicza 16, telefon 28-38.

Masywy „DUNLOP"

אבאָנעמענטס-פּרייז:

אין לאָדז: א חודש — 4.00 זלאָטעס. אויף דער פּראָווינץ: א חודש — 6 זלאָטעס. אין אויסלאַנד סוס 50 פּראָצענט טייערער.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami, Ch. J. Brustowski i D. Silberberg.

Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman

Czcionkami i drukiem „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.